

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**ÜSTÜN - ÖZEL YETENEKLİ ÇOCUKLARA YÖNELİK
GÖRSEL SANATLAR EĞİTİMİNDE ATIK MALZEME
KULLANIMI (MANİSA İLİ BİLSEM ÖRNEĞİ)**

Cihangir HÜR

DENİZLİ - 2019

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**ÜSTÜN - ÖZEL YETENEKLİ ÇOCUKLARA YÖNELİK GÖRSEL
SANATLAR EĞİTİMİNDE ATIK MALZEME KULLANIMI
(MANİSA İLİ BİLSEM ÖRNEĞİ)**

Cihangir HÜR

Danışman

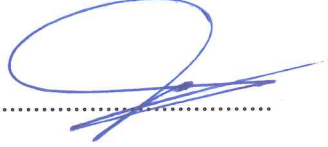
Dr. Öğr. Üyesi Bekir İNCE

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

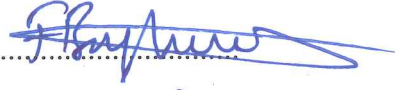
Bu çalışma, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı'nda jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza

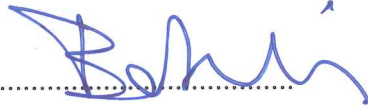
Başkan: Doç. Dr. Dizar ERCİVAN ZENCİRCİ

Üye : Doç. Dr. Feryal BEYKAL ORHUN

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Bekir İNCE (Danışman)

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun **10./07./2019** tarih ve **29./52** sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mustafa BULUŞ

Enstitü Müdürü

ETİK BEYANNAMESİ

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili esere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu; atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi; kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı; bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

Cihangir HÜR

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın her aşamasında yardımlarını ve sabrını esirgemeyen tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Bekir İNCE'ye değerli katkılarından dolayı sonsuz teőekkürlerimi sunarım. Görüş ve önerileriyle katkıda bulunan Doç. Dr. Feryal BEYKAL ORHUN'a, Doç. Dr. Dizar ERCİVAN ZENCİRCİ'ye ve uzman değerlendirme çalışmasında katkısı olan değerli öğretmen arkadaşlarıma, Manisa şehzadeler Bilim ve Sanat Merkez Müdürlüğüne ve araştırmada yer alan öğrencilerin velilerine teşekkür ederim. Araştırmanın gerçekleşmesine katkı sağlayan, yardımlarını esirgemeyen değerli arkadaşlarıma, lisansüstü eğitimim boyunca ders aldığım ve danıştığım bütün hocalarıma teşekkür ederim.

Çalışmanın gerçekleşmesinde her türlü manevi desteğini eksik etmeyen eşim Özlem Hür'e, anneme, babama, kardeşlerime ve yaşam enerjilerim, mutluluk kaynaklarım, kızım ve oğluma desteklerinden dolayı en içten teőekkürlerimi sunuyorum.

Cihangir HÜR

ÖZET

Üstün - Özel Yetenekli Çocuklara Yönelik Görsel Sanatlar Eğitiminde Atık Malzeme Kullanımı (Manisa İli Bilsem Örneği)

HÜR, Cihangir

Yüksek Lisans Tezi, Güzel Sanatlar Eğitimi ABD,
Resim İş Eğitimi Bilim Dalı
Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Bekir İNCE
Haziran,2019, 128 sayfa

Bu çalışma, üstün-özel yetenekli çocuklara yönelik görsel sanatlar eğitiminde atık malzeme kullanımının etkilerini tespitiye yönelik nitel yöntemle dayalı durum çalışması ve bir tür eylem araştırması deseni göstermektedir. Araştırmanın çalışma grubunu Manisa il merkezinde bulunan Şehzadeler Bilim ve Sanat Merkezi Resim Bölümünde öğrenim gören 10 Bireysel Yetenekleri Fark Ettirme (BYF) grubu öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma verileri, görüşme, gözlem, kayıt altına alma ve doküman analizi yöntemiyle toplanmış ve betimsel ve içerik analizi yöntemleri ile çözümlenmiştir.

Araştırmanın birinci alt problemine ilişkin kazanımlar karşılaştırmalı öğretim programları analizi içermektedir. Araştırmanın hedef kitlesinin oluşturan yaş aralığına bağlı olarak İlkokul 1., 2., 3., 4. sınıf ve BİLSEM B.Y.F 2., 3., 4. sınıf görsel sanatlar öğretim/etkinlik programları üzerinden belge inceleme tekniği ile çözümleme yapılmıştır. MEB'in 1. ,2. ,3. ve 4. sınıf görsel sanatlar dersi kazanımları göz önünde alındığında, atık malzeme kullanımını destekler nitelikte olmasına karşın kullanımına yönelik doğrudan bir atıfta bulunulmadığı görülmüştür. Araştırmanın ikinci alt problemine ilişkin bulgular atık nesne ile yapılan sanatsal çalışmalar hakkında öğrenci görüşlerini kapsar. Görüşme verileri içerik analizine tabi tutulmuş ve kavramsal kodlamalar yapılmıştır. Öğrenci uygulama değerlendirmelerinden elde edilen kavram kodları analitik ve indirgemeci bir yaklaşımla, tema-kod tablosu üzerinde gösterilerek bulgulanmış ve yorumlanmıştır. Öğrencilerin atık malzemenin geri dönüştürülebilir olmasının yanında bir sanat ürünü ve malzemesi olabileceğini anladıkları, temiz çevre, geri dönüşüm, atık yönetimi konularında bilinçlendikleri uygulama sonunda yapılan son test ile tespit edilmiştir. Üçüncü alt probleme ilişkin bulgular üstün-özel yetenekli çocukların atık malzemeyle yaptıkları sanatsal ürünlerin biçimsel tasarım, yaratıcılık, işlevsellik boyutlarında ölçme ve değerlendirilmesine ilişkin uzman görüşlerini içermektedir.

Anahtar Kelimeler: Üstün Yetenek, Zekâ, Özel Yetenek, Atık Malzeme, Çevre, Geri dönüşüm, Üç Boyut, Sürdürülebilirlik, Atık Sanatı, Kolaj, Kavramsal Sanat

ABSTRACT
Usage of Waste Materials in Arts Education for Gifted and Talented Children
(Case of Manisa Province BİLSEM-Art and Science Centre)

HÜR, Cihangir

Master Thesis, Fine Arts Education Department,
Visual Arts and Skill Training Field
Thesis Advisor: Assistant Professor. Bekir İNCE
June,2019, 128 page

This study aims to investigate the effects of waste materials on visual arts education for gifted-talented children. This research is a qualitative research model with action reseach as a method. The study group consisted of 10 Individual Talent Recognition (ITR 1) students studying in the visual arts program of Şehzadeler Science and Art Centre , located in Manisa city centre. The research data has been collected through interview, observation, recording and document analysis andit has been analyzed through descriptive analysis method.

The learning outcomes related to the first sub-problem of the research include comparative curriculum analysis. Analysis has been carried out through document analysis method on the training curricula of primary school levels 1,2,3,4, and BİLSEM ITR levels 2., 3., 4. visual program activities depending on the age gap. It has been seen that considering the learning outcomes of 1., ,2. ,3. ve 4 level visual arts course of National Ministry of Education, despite supporting the use of waste materials, there is no direct attribution to it. The findings of the second sub-problem of the research include the students' opinions about the artistic works done with the waste materials. The interview data has been subjected to descriptive content analysis and conceptual coding.. The concept codes obtained from the student application evaluations have been found and interpreted through showing them on theme-code table with an analytical and reductive method. It has been identified that the students have understood that the waste materials could be an art material and artwork besides recycling and that they have gathered consciousness about clean environment, recycling, waste management, through the post-test. The findings of the third sub-problem include expert opinions on gifted and talented children about the measurement and evaluation of artistic products made with waste materials in terms of stylistic design, creativity and fuctionality.

Key Words: Giftedness, Intelligence, Special Talent, Waste Material, Environment, Recycling, Three Dimension, Sustainability, Art of Wastes, Collage, Conceptional Art

İÇİNDEKİLER

YÜKSEK LİSANS TEZ ONAY FORMU	iii
ETİK BEYANNAMESİ	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZET	vi
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiv
RESİMLER DİZİNİ	xv
SİMGE VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	xvi
BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ.....	1
1.1.Problem Durumu	1
1.1.1. Problem Cümlesi	3
1.1.2. Alt Problemler	3
1.2.Araştırmanın Amacı	4
1.3. Araştırmanın Önemi.....	4
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	5
1.5. Tanımlar	6
İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	8
2.1.Kuramsal Çerçeve	8
2.1.1. Zekâ	8
2.1.2. Zekâ ile İlgili Bazı Kuramlar.....	9
2.1.2.1. Spearman tek faktör kuramı	9
2.1.2.2. Sternberg'in triarşik zekâ kuramı	9
2.1.2.3. Thurstone grup faktörleri kuramı	9
2.1.2.4. Thorndike çok faktör kuramı	10
2.1.3. Zekâ Türleri / Gardner Çoklu Zekâ Kuramı Uygulamaları	10
2.1.3.1. Görsel uzamsal zekâ	11
2.1.3.2.Görsel uzamsal zekâsı öne çıkan bireyler.....	11
2.1.4.Zekâ Testleri.....	11
2.1.4.1 Bireysel zekâ testleri.....	12

2.1.4.2. Grup Zekâ Testleri.....	15
2.1.5. Yetenek.....	15
2.1.5.1. Üstün-Özel Yetenek	16
2.1.5.2. Üstün /Özel Yetenekli Çocukların Genel Özellikleri	19
2.1.5.3 Üstün /Özel Yeteneklilerin Görsel Yeti Farkındalıkları.....	20
2.1.5.4. Üstün /Özel Yeteneklilerin Sınıflandırılması	20
2.1.5.5. Üstün /Özel Yeteneklilerin Tanılanması	21
2.1.5.6. Üstün /Özel Çocukların Eğitimi	21
2.1.5.7. BİLSEM.....	22
2.1.6. Çocuğun Sanatsal Gelişimi	23
2.1.7. Atık Malzeme	24
2.1.7.1. Atık Nesnenin Sanat Eğitimi İçindeki Yeri ve Önemi	24
2.1.7.2. Atık Malzemenin Kavramsal Sanat Bağlamında Kullanımı	25
2.1.8. Resim Sanatında Atık Malzemenin Çevre ve Teknoloji ile Olan İlişkisi	34
2.1.9. Atık Malzemenin Kamusal Uygulamaları.....	38
2.1.10.Türkiye’de Atık Malzeme, Çevre Ve Geri dönüşüm ile ilgili Çalışma Örnekleri.....	40
2.2. İlgili Araştırmalar	41
2.2.1. Türkiye’de Atık Malzemenin Görsel Sanatlar Eğitiminde Kullanımıyla İlgili Araştırmalar.....	41
2.2.2.Türkiye’de Üstün Yeteneklilerle İlgili Yapılan Bazı Çalışmalar	42
2.2.3. Atık Malzeme, Çevre, Geri dönüşüm ile İlgili Yapılmış Araştırmalar	44
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM.....	46
3.1. Araştırmanın Deseni.....	46
3.2. Çalışma Grubu	46
3.3. Veri Toplama Araç ve Teknikler	47
3.3.1. Belge İnceleme	47
3.3.2. Görüşme	48
3.3.3. Ürün Değerlendirme Formu	49
3.4. Veri Toplama Yöntemi ve Süreç	50
3.5. Verilerin Analizi.....	52
3.6. Geçerlik ve Güvenirlik.....	52
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM	53

4.1. Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular.....	53
4.2. İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular	57
4.3. Üçüncü Alt Problemine Yönelik Bulgular.....	67
BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	77
5.1. Tartışma ve Sonuç.....	77
5.2. Öneriler	82
5.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler	82
5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler	83
KAYNAKÇA.....	84
EKLER.....	90
ÖZGEÇMİŞ	112

TABLolar LİSTESİ

Tablo 3.1. <i>Katılımcı Öğrencilerin Demografik Özellikleri</i>	47
Tablo 3.2. <i>Uzmanların Demografik Özellikleri</i>	49
Tablo 3.3. <i>Ürün Değerlendirme Formu</i>	50
Tablo 3.4. <i>Araştırma Uygulama Takvimi</i>	51
Tablo 3.5. <i>Veri Toplama Araçları ve Analiz Yöntemleri Tablosu</i>	52
Tablo 4.1. <i>Atık Malzeme ile İlgili İlkokul Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı Kazanımları</i>	54
Tablo 4.2. <i>Atık Malzeme ile İlgili, Bilsem Görsel Sanatlar Etkinlikleri Kazanımları</i>	55
Tablo 4.3. <i>Öğrencilerin Uygulama Öncesi ve Sonrası "Atık Malzeme" Kavramına İlişkin Görüşleri</i>	57
Tablo 4.4. <i>Öğrencilerin Uygulama Öncesi ve Sonrası Belirttikleri Atık Malzeme Örnekleri</i>	58
Tablo 4.5. <i>Öğrencilerin Uygulama Öncesi ve Sonrası Atık Malzemelerin Yeniden Kullanılmasına İlişkin Görüşleri</i>	59
Tablo 4.6. <i>Öğrencilerin Uygulama Öncesi ve Sonrası "Geri Dönüşüm ve Atık Malzeme Kullanımı ile İlgili Görüşleri</i>	60
Tablo 4.7. <i>Öğrencilerin Uygulama Öncesi ve Sonrası Zararlı ve Zararsız Atıklara İlişkin Görüşleri</i>	61
Tablo 4.8. <i>Öğrencilerin Uygulama Öncesinde Atık Malzemelerle Çalışıp Çalışmadıklarına İlişkin Görüşleri</i>	62
Tablo 4.9. <i>Öğrencilerin Uygulama Öncesi Ve Sonrası Görsel Sanatlar Dersinde Atık Malzemelerin Tasarlama Ögesi Olarak Kullanımına İlişkin Görüşleri</i>	63
Tablo 4.10. <i>Öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersinde Atık Malzeme İle Çalışmanın Yararlarına İlişkin Görüşleri</i> "	64
Tablo 4.11. <i>"Atık Malzeme İle Sanat Yapma ve Sanatçıları" Önermesine İlişkin Öğrencilerin Uygulama Öncesi ve Sonrası Görüşleri</i>	65
Tablo 4.12. <i>"Kolaj", "Asamblaj", "Ready- Made" kavramlarını daha önce duydunuz mu? Anlamalarını biliyor musunuz? Önermesine ilişkin öğrenci görüşleri</i>	66
Tablo 4.13. <i>Çalışma 1- İşlevsel Tasarım (Kalem Kutusu) Uygulamasına İlişkin Grup Ortalamasına Göre Uzman Değerlendirmesi</i>	68

Tablo 4.14. <i>Çalışma 1- İşlevsel Tasarım (Kalem Kutusu) Uygulamasına İlişkin Öğrenci Merkezli Uzman Değerlendirmesi</i>	69
Tablo 4.15. <i>Çalışma 2- Yaratıcılık (Kuş) Uygulamasına İlişkin Grup Ortalamasına Göre Uzman Değerlendirmesi</i>	70
Tablo 4.16. <i>Özgünlük/Yaratıcılık Boyutu Odaklı Çalışma-2 Uygulamasına İlişkin Uzman Değerlendirmesi</i>	71
Tablo 4.17. <i>Çalışma 3- İşbirlikli Çalışma (Uzayda Mankenler) Uygulamasına İlişkin Grup Ortalamasına Göre Uzman Değerlendirmesi</i>	73

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1. Healy Resim Tamamlama Testi	15
Şekil 2.2. Renzulli Üçlü Çember Kuramı Modeli	18
Şekil 2.3. Steinberg ve Zhang'ın "Beşgen" Kuramı	19
Şekil 4.1. Atık Malzemededen "Kalemlik"	60
Şekil 4.2. Örnek-1 /Ö.2/"Kuş" Çalışması	61
Şekil 4.3. Örnek-2 /Ö.10/"Kuş" Çalışması	61
Şekil 4.4. Atık Malzemededen "Kuş" Çalışması	64
Şekil 4.5. Atık Malzemededen Balık D- Marin Kuşadası.....	66
Şekil 4.6. E.E.O./Ö.5/Yaş. 10/Kız.....	68
Şekil 4.7. E.Ç/Ö.6/ Yaş: 9,/Kız	68
Şekil 4.8. Ö.5 / Ö.E/ 10 /Kız	70
Şekil 4.9. Ö.6 / E.Ç/ 9/Kız.....	70
Şekil 4.10. Ö.2/Z.K./ 9 /Kız	72
Şekil 4.11. Ö.1/E.N.E/9/Kız.....	72
Şekil 4.12. Ö.7/ T.İ.S/8/Erkek.....	72
Şekil 4.13. "Uzayda Moda Eleştirmenleri " İşbirlikli Çalışma 70*100	74
Şekil 4.14. Ö.1 Alçı bezinden maske çalışması	74
Şekil 4.15. Çiftlikte Gündoğumu	75

RESİMLER DİZİNİ

Resim 2.1. <i>Pablo PİCASSO, Bambu Sandalyeli Natürmort, 1912</i>	26
Resim 2.2. <i>Pablo PİCASSO, "Mandolin ve Klarnet", 1913</i>	27
Resim 2.3. <i>Marcel Duchamp, "Çeşme" 1917</i>	29
Resim 2.4. <i>Kurt Schwitters "İsimsiz" 1928</i>	29
Resim 2.5. <i>Kurt Schwitters Asil Hanımefendiler İçin Konstrüksiyon, 1919</i>	29
Resim 2.6. <i>Richard Hamilton "Bugünün evlerini bu denli cazip kılan nedir?" 1956</i>	31
Resim 2.7. <i>Andy Warhol- "Silver Car Crash" 1963</i>	31
Resim 2.8. <i>Christo (Wrapped Cans. Part of Inventory 1959–60)</i>	32
Resim 2.9. <i>Tara Donovan, İsimsiz, 2008,</i>	33
Resim 2.10. <i>Baldacini, "Sarı Buick" 1961</i>	35
Resim 2.11. <i>Stelarc "Ear On Arm" 2012</i>	36
Resim.2.12. <i>Romuald Hazoumé "İsimsiz" 2009</i>	36
Resim 2.13. <i>Olafur Elliasson Cam Yürüyüş Yolu-1</i>	37
Resim 2.14. <i>Olafur Elliasson Cam Yürüyüş Yolu-1</i>	37
Resim 2.15. <i>Robert Smithson, "Sarmal Dalgakıran" 1970.</i>	38
Resim 2.16. <i>Antoni Gaudi Park Güell Oturma Bankları"1900-1914"</i>	38
Resim 2.17. <i>Nek Chand, Chandigarh Rock Garden'daki heykeller,</i>	39
Resim 2.18. <i>Rüçhan Keçeci "Metal Gangster", 2016</i>	40
Resim 2.19. <i>Deniz atıklarından uygulama- Kuşadası</i>	41
Resim 2.20. <i>Atık Malzemedен Uygulama- "Sadun Boro" - Marina/Kuşadası</i>	41

SİMGE VE KISALTMALAR DİZİNİ

<i>MEB</i>	: Milli Eğitim Bakanlığı
<i>BİLSEM</i>	: Bilim ve Sanat Merkezi
<i>BKZ</i>	: Bakınız
<i>TDK</i>	: Türk Dil Kurumu
<i>BYF</i>	: Bireysel Yetenekleri Fark Ettirme
<i>ÖYG</i>	: Özel Yetenekleri Geliştirme
<i>WCED</i>	: Dünya Çevre Kalkınma Örgütü
<i>TUBİTAK</i>	: Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu
<i>ULAKBİM</i>	: Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi
<i>MEGEP</i>	: Mesleki Eğitimi ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi
<i>TEVİTÖL</i>	: Türk Eğitim Vakfı İnanç Türkeş Lisesi
<i>Ö.1</i>	: Öğrenci. 1
<i>Ö.2</i>	: Öğrenci. 2
<i>Ö.3</i>	: Öğrenci. 3
<i>Ö.4</i>	: Öğrenci. 4
<i>Ö.5</i>	: Öğrenci. 6
<i>Ö.7</i>	: Öğrenci. 7
<i>Ö.8</i>	: Öğrenci. 8
<i>Ö.9</i>	: Öğrenci. 9
<i>Ö.10</i>	: Öğrenci.10
<i>U.1</i>	: Uzman. 1
<i>U.2</i>	: Uzman. 2
<i>U.3</i>	: Uzman. 3
<i>U.4</i>	: Uzman. 4
<i>U.5</i>	: Uzman. 5
<i>U.6</i>	: Uzman. 6
<i>U.7</i>	: Uzman. 7

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Atık malzeme günümüzün temel sorunlarından biridir. Batı dünyası sanayi devrimi ile birlikte çoğalan atık malzemelerin oluşturduğu tehdidi, yirminci yüzyılın başlarında fark etmesine karşın, uzun süre sosyal bir duyarlılığın gelişmediği görülmektedir. Buna karşın, sanatçıların aynı dönemde duruma kayıtsız kalmadıkları ve sanat malzemesi olarak kullanmaya başladıkları söylenebilir. Kolaj, asamblaj gibi kompoze etme teknikleri ve var olan nesnenin sunumu (ready-made) gibi yaklaşımlar, sanatçılar tarafından 20. Yüzyılda kullanılmıştır. Sanatsal amaçlı atık malzeme kullanımı, salt çevresel sebeplerle ortaya konulmasa bile, duyarlık konusunda sembolik değer taşıdıkları bir gerçektir. Günümüzde atık malzeme yönetilebilir sorun olarak değerlendirilmektedir. Konuyla ilgili olarak öncelikle eğitim yoluyla farkındalık yaratmanın, endüstriyel geri dönüşüm yatırımları kadar önemli olduğunu vurgulamak gerekir. Bu bağlamda ülkemizin en değerli hazineleri durumunda olan üstün ve özel yetenekli çocukların atık malzemenin kullanım olanakları ve geri dönüşüm konularında bilinçlendirilmeleri önemsenmiş, öğretim programlarına yansıtılmıştır. Bu araştırma, Bilim ve Sanat Merkezleri'nde (BİLSEM) öğrenim gören 8/10 yaş aralığındaki 10 öğrenciden oluşmaktadır. Sanat eğitiminde atık malzemeleri kullanarak yaptıkları uygulamalarda sanatsal soyutlama, üç boyutluluk kavramını algılama, atık malzemenin doğa, çevre ve geri dönüşüm ile ilişkisini kurabilme ve kendine özgü ifade etme becerilerinin geliştirmesi sorgulanmıştır.

1.1. Problem Durumu

Batı toplumlarının ekonomik kalkınmasından kaynaklı sosyal değişimler tüketim kültürünün gelişimi için uygun bir ortamın oluşmasına sebep olmuştur. Sanatın da bu büyük değişimden nasibini almaması düşünülemezdi. 1900'lerin başından itibaren sanat, atomun parçalanmasının da etkisiyle yeni bakış açıları getirmiş, kübizm akımı ile farklı malzemeler, sanatın objesi halini almıştır. "Kolâjın, Braque ve Picasso'yla başlayan tarihsel yolculuğu, dönemin diğer önemli sanatçılarının da katkılarıyla gelişmiş, kâğıt kesme, yapıştırma ve düzenlemeden çıkarak farklı malzemelerin kullanımına da öncülük etmiştir. Dada akımında kolaj, hem nesnel hem de düşünsel bir boyut kazanmıştır" (Doğruer, 2008, s.1).

II. Dünya savaşlarını tetikleyen çeşitli olgular, insanlığı büyük felakete sürüklemiş, bu durum sanatta yeni anlatım olanaklarının ortaya çıkmasına neden olmuştur.

1945'ten sonraki kurulan yeni düzende, ekonomik olarak dünyayı yöneten ülkelerin sistemlerini sağlamlaştırdıkları, yeni bir döneme girilmiştir. Avrupa'nın savaş sonrası dönemde, ekonomik durgunluğa girmesi savaşın kazananı olan ABD'nin, Avrupa'nın yeniden biçimlendirilmesinde öncü rolü üstlenmesi, siyasi ve ekonomik yönde sonuçları olmuştur. Amerika Birleşik Devletleri hızla artan üretim ve tüketim alışkanlığını, zamanla kendi emperyal ilişki kurduğu ülkelere de dayatmıştır. Bu süreçte çevreye olan duyarlılığın yok denecek kadar az olması ile birlikte gelişen ekonomilerde atık yönetiminin doğru uygulanmaması olumsuz sonuçlar doğurmuştur. 1950 sonrası dönemde, Avrupa sanayisi ve ekonomisi toparlanmaya başlamış ve kimine göre pop kültür veya post-modern kültür denilen bir döneme girilmiştir. Tüketim körüklenmiş, çevre kirliliği artmış, geri dönüşüm/kazanım olgusu gündeme gelmiştir. 1960'larla birlikte; ekonomik gelişmişlik, doğal olarak tüketme alışkanlıklarında değişime yol açmış ve aşırı bir tüketime neden olmuştur. Bu durum atık, çevre ve sürdürülebilirlik konularının öne çıkmasına neden olmuştur.

1996 yılında kurulmaya başlanan BİLSEM, Türkiye genelinde, üstün ve özel yetenekli öğrencilerin eğitim aldığı en yaygın kurum durumundadır. Akranlarına göre yüksek düzeyde yetenek, motivasyon ve yaratıcılığa sahip olan üstün yetenekli öğrenciler; hızlı öğrenme ve öğrendiğini işleme özellikleriyle, eğitimde en çok verim alınabilecek kesimdir. "Oranları itibariyle toplumda küçük bir kesimi oluştursalar da toplumun gelişimine yapacakları katkı düşünüldüğünde ekonomik, siyasi, askeri ve teknolojik gelişmelerin itici gücü oldukları söylenebilir" (Kulaksızoğlu, 2004, s.7). Genel olarak "dünyadaki uygulamalara bakıldığında özel yetenekli çocuklar için en fazla uygulanan eğitim; öğrencileri, akranlarından ayırmadan, kendi akran grubuyla birlikte, yetenek düzeyinde eğitim almasını sağlamaktır. Dünyadaki uygulamalara incelendiğinde bilim merkezleri ve sanat merkezleri ayrıştırılmışlardır. Bu iki merkez birleştirilerek Türkiye'ye has bir sistem olan BİLSEM'ler oluşturulmuştur" (Ataman, 2007, s.22-23). BİLSEM'lerde de bu entegrenin sağlanmasına yönelik öğrencilerin, bilimsel düşünce ve davranışlarla estetik değerleri birleştiren, üreten, problem çözen ve kendini gerçekleştirmiş bireyler olarak yetişmeleri amaçlanmıştır (Bilsem Yönergesi, 2007, s.6). BİLSEM'lerde öğrenim gören öğrencilerin bir bölümü, sanat alanında eğitimlerine devam etmektedirler. Görsel Sanatlar alanında eğitim gören bu öğrenciler, resim eğitimindeki süreci farklı konular ve projelerle sürdürmektedirler.

Akranlarına göre üst düzeyde olan bu öğrenciler özellikleri gereği çevreye karşı ilgileri yüksek olduğu gözlenmiştir. Toplumsal bilinçlenmede eğitim, öncü rol üstlenmektedir. Çevre bilincinin geliştirilmesinin uygulama alanlarından birisi olan “Sanat Yolu ile Bilinçlendirme”, üstün ve özel yetenekli çocukların, sürdürülebilir dünya ile ilgili algılarının geliştirilmesi, geleceği kurmada lider konumda olacak bu kişilerin, eğitilmesi ile mümkün olur. Atık malzemenin sanatsal bir obje haline getirilmesi, bu bağlamda değerlendirildiğinde; öğrencide, zamana yayılmış görsel, sanatsal, kültürel ve uygulamaya dayalı olarak önemli bir algılama süreci başlatabileceği düşünülmektedir. Bu bağlamda araştırmada önemli konulardan birisi olan “Sürdürülebilir Çevre Algısı” Türkiye’de, 90’lı yılların başlarında ortaya çıkmış, bir süre sonra da toplumsal hafızamızda yer edinmeye başlamıştır. Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu sürdürülebilir kalkınmayı; “gelecek kuşakların kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme potansiyelini ortadan kaldırmaksızın bugünün ihtiyaçlarının karşılanmasıdır” şeklinde tanımlamıştır.(WCED, Brundtland Report, 1987; Teksöz, 2014, s.79). Sürdürülebilir bir hayat için sanatçılar, çevreye en duyarlı gruplardan birisi olmuştur. Sanat eğitimi, çevre ve sürdürülebilirlik konularında, doğa ile ilişkili evrensel değerlerin öğrenilmesinde önemli rol oynamaktadır. Bu itibarla, sanat eğitim programlarının; esnek, çağa ayak uydurabilen, dünyada var olan sanatsal oluşum süreçlerini takip edebilir olması önemlidir. Bu bağlamda, önemli insan kaynağımız olan seçilmiş üstün ve özel yetenekli çocukların (BİLSEM) sanat eğitiminde, atık nesnelere kullanılması, yeniden tasarlama ve üretim, çevre bilinci, sürdürülebilirlik konularında farkındalık yaratacağı varsayılmıştır.

1.1.1. Problem Cümlesi

Üstün - Özel Yetenekli Çocuklara Yönelik Görsel Sanatlar Eğitiminde, Atık Malzeme Kullanımının etkileri nelerdir?

1.1.2. Alt Problemler

1. İlkokullarda ve BİLSEM’lerde, Görsel Sanatlar öğretim/etkinlik programlarında, atık malzeme/nesne kullanımını destekleyen kazanımlar nelerdir?
2. Üstün-özel yetenekli çocukların görsel sanatlar eğitiminde, atık malzeme ile çalışma yapılmasına ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Üstün-özel yetenekli çocukların, atık malzemelerle yaptıkları sanatsal ürünlerde; estetik yaratıcılık ve işlevsellik boyutları ne düzeydedir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, BİLSEM için seçilmiş özel yetenekli çocukların, atık malzeme ile çalışmalarını neticesinde ortaya çıkan durumun değerlendirilmesini amaçlar. Öğrenci ve uzman görüşleri ile ürün değerlendirmesi boyutlarında analitik bir bakış ortaya koyar.

1. İlkokul ve BİLSEM, Görsel Sanatlar öğretim/etkinlik programlarında atık malzeme/nesne kullanımını destekleyen kazanımları karşılaştırmak.

2. Özel-Üstün yetenekli çocukların görsel sanatlar eğitiminde atık malzeme ile çalışma yapmalarından elde edilen kazanımları belirlemek.

3. Özel-Üstün yetenekli çocukların, atık malzeme ile görsel tasarım çalışması yapılmasına ilişkin görüşlerini ortaya koymak.

4. Özel-Üstün yetenekli çocukların atık malzemeyle yaptıkları sanatsal ürünlerin; biçimsel tasarım, yaratıcılık, işlevsellik boyutlarıyla değerlendirmek ve karşılaştırmak.

5. Özel yetenekli çocukların atık malzemeyle yaptıkları bu çalışmalar ile günümüzün temel sorunlarından olan çevre, geri dönüşüm, sürdürülebilirlik gibi konuları elde edilen kazanımlar çerçevesinde öğrenme sürecine katkı sağlayabilmek ve konu ile ilgili araştırmacılara kaynak oluşturabilmek.

1.3. Araştırmanın Önemi

20 yüzyılın başlarında itibaren gelişen sanayi, belli süreçler sonunda kendi tüketim toplumunu yaratmış ve bunun sonucu olarak zamanla atık malzeme, çevre kirliliği, geri dönüşüm gibi kavramları hayatımıza girmiştir. Gelişen bu süreç içerisinde yukarıda sayılan bu kavramlar eğitim programlarına da zamanla dâhil olmuştur. 1950'lerden sonra, eğitim, önemini hızla arttırmış, gelişen bu süreç ile eğitim algısı, basit anlamından çıkıp algı yaratan, sistemler kuran ve onu yönetecek kişileri, eğitim sürecinden geçiren bir süreçler bütünü haline getirmiştir. Gelişen bu durum üstün - özel yeteneklilerin toplumsal değerlerini artırmış, üstün ve özel yetenekli çocuklara yönelik eğitim programlarının geliştirilmesini ve daha duyarlı hazırlanması gerektiğini anlaşılmıştır. Özellikle batı ve doğu asya toplumlarında bu öğrencilere yönelik eğitim programları hazırlanarak uygulamaya konulmuştur. İçinde yaşadığımız bilgi çağında, bütün sosyal sistemler etkililiklerini sürdürüebilmek için kendilerini yenilemek, değişen koşul ve ihtiyaçlara karşılık vermek zorundadır. Bu bağlamda üstün yeteneklilere uygulanacak yöntem ve programlardaki değişim ve geleceği yönlendirecek dönüşümler, bir o kadar önem taşımaktadır. Batı da çağdaş sanat yirminci yüzyılın başlarında sanatsal bir olgu olarak ortaya çıkmış, bu durumun eğitim programlarına da bir şekilde dâhil edildiği görülmüştür.

Ülkemizde üstün-özel yeteneklilere yönelik faaliyetlere cumhuriyetin kuruluşunun hemen sonrasına dayanır “1929 yılında 08.04.1929 tarihli 1416 sayılı “Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun” çıkarılmıştır (Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun,1929)(Aydoğan, Akdoğan, 2017). Yasa ile özel-üstün yetenekli orta ve yükseköğretim öğrencilerin yurt dışında eğitim almalarına yönelik yasa çıkartılmıştır. Bu durum yeni kurulan bir cumhuriyetin eğitime ve özellikle üstün-özel yeteneklilere verdiği önemi gösterir durumdadır. İlerleyen tarihlerde üstün-özel yeteneklilere için yasa ve yönetmelikler çıkartılmıştır. 1950 den sonra bu yasa ve yönetmeliklerde ciddi bir azalmanın olduğu gözlemlenmiştir.

Ancak araştırmanında konusu ile ilişkili olarak Çağdaş sanatımızda 1960’lı yıllardan önce, Türkiye’de görsel sanatlar alanında “Atık Nesne” kullanımına rastlanmadığından sanat eğitimimizde çok geç vurgulanabilmiştir” (Doğruer, 2008, s.4). Bize düşen çağdaş sanat eğitimi düzleminde, öğrencilerin de ifade biçimlerinde alt yapıları oluşturularak atık nesne ve diğer çağdaş ifade yöntemlerinde bir dönüşüm gerçekleştirebilmektir. Araştırmanın diğer bir önemi de gelişen sanayilerin, çocukların gelecekteki yaşamlarında oluşabilecek olumsuz etkilerinin çözümünde vurgulanması gereken durumları, sanatsal ifade yöntemleri ile belirlemektir. Bu anlamda öğrenciler ile bu çalışmayı yaparken vurgulanan çevre, geri dönüşüm, sürdürülebilirlik, gibi konuları anlaşılır bir biçimde ortaya koyarak, süreci daha iyi anlayarak zihinlerinde olumlu bir algı oluşturabilmektir.

1.4.Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma;

- Türkiye’de Manisa ilinde BİLSEM’lerde eğitim alan 8-10 yaş aralığında üstün-özel yetenekli 10 öğrencinin araştırmaya yönelik katkılarıyla,
- Görsel sanatlar dersinde, haftada dört saat olmak üzere, 10 hafta toplam 40 saatlik uygulamayla,
- Araştırmacının maddi olanaklarıyla,
- Bulgular öğrenci görüşme formu, uzman değerlendirmeleri, video çözümlenmeleri ve ürün değerlendirmeleriyle sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Zekâ: Problem çözme ya da bir veya daha fazla kültürel yapıda değeri olan bir ürün ortaya koyabilme yetisidir (Gardner, 1993). Zekâyı Binet, iyi akıl yürütme, iyi hüküm verme ve kendi kendini eleştirme kapasitesi; Wechsler ise bireyin gayeli davranma, mantıklı düşünme ve çevresiyle ilişkilerinde etkili olma kapasitesinin tümü; olarak tanımlamıştır (Çuhadar, 2006, s, 2)

Üstün Yetenek: Üstün yetenekli çocuk ABD Eğitim Bakanlığı'na göre aynı yaş, deneyim veya çevre şartlarına sahip akranlarına göre, üstün performans gösteren veya yüksek düzeyde başarı elde eden çocuklar ve gençlerdir. Üstün yetenekliliğin sadece üstün genel zeka potansiyeline sahip olma ile sınırlı olmamasından dolayı, günümüzde “üstün zekalı” yerine “üstün yetenekli” kavramının kullanımı tercih edilmektedir (Özby, 2013, s.7-8).

Özel Yetenek: “Zeka, yaratıcılık, liderlik kapasitesi, motivasyon ve özel akademik alanlarda yaşıtlarına göre yüksek düzeyde performans gösteren bireyi ifade eder (Özel Yetenek, 2013)”

Akümülyasyon: “Yeni Gerçekçilerin tekniklerinden biridir. Rastgele üst üste yığılmış objeleri gerçek bir resim malzemesi olarak kullanmıştır” (Batur, 1995, s.51).

Kolaj: Bir resmin bünyesine uygun olarak yapıştırılan çeşitli kağıt parçaları ya da buna benzer gereçlerle yapılan eser. Diğer bir anlamıyla, çeşitli çağlardan kalan iki yapının birbirine uygun olarak bir araya getirilmesi.(Turani:1993, s.73).

Asamblaj (Birleştirme): “Çeşitli öğelerin bir araya getirilmesiyle oluşturulan üç boyutlu sanat yapıtı olup, kökeni Kübizmdir” (Erzen, 1997, s.249).

Atık Nesne: “Yararsız, pis veya zararlı olduğu için atılan ufak tefek şeylerin hepsi” olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu [TDK], 2017). Atık, en basit tanımı ile ihtiyaçlarımızı karşılamak için kullandığımız maddelerin, isteğe bağlı olarak, o an için kullanılmayan veya kullanıldıktan sonra atılan kısmıdır.

Ready-Made (Hazır Nesne): “Bir sanat yapıtı olarak benzerleri arasından seçilip değerlendirilmiş, üzerinde bir değişiklik yapılmaksızın kullanılmış ya da üzerinde değişiklik sadece üretim sırasındaki rastlantılara bağlı olarak ortaya çıkmış endüstri ürünü obje.” (Tanyeli, 1998, s. 33).

Özel Eğitim: “Çeşitli nedenlerle, bireysel özellikleri ve eğitim yeterlilikleri açısından yaşıtlarından beklenen düzeyden anlamlı farklılık gösteren bireylere özel eğitime ihtiyacı olan birey ismi verilmektedir. Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitim

ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri ile onların özelliklerine uygun ortamlarda sürdürülen eğitime "zel eğitim" denir (Ataman, 2003, s.16).

Zekâ Testleri: “Kişilerin zihinsel becerilerini ölçebilmek ve onları zihinsel beceri konusunda diğer insanlarla karşılaştırabilmek amacıyla geliştirilen ölçümlerdir” (Mertol, 2001, s.15).

Kavramsal Sanat: “Kavram veya düşüncenin yaratımında, oluşumunda kullanılan malzeme ve teknikten daha önemli olduğu sanatsal bir etkinlik”(Sanat Eserleri İnceleme, MEB, s.160).

Tasarım: Bir sanat eserinin, yapının veya teknik ürünün ilk taslağı, tasarı çizim, dizayn (Türk Dil Kurumu, 2019).

Yaratıcılık: Kişinin eski bilgi ve yaşantılarına dayanarak yeni nesne düşünceler ortaya koyma durumu. Teknik ve malzeme, işlem, ge, ve zmlenmeler kullanarak eşsiz, karmaşık, ayrıntılı düşüncelerin esnek ve akıcı retimi (Sanat Eserleri İnceleme, MEB, s. 162).

Geri Dönüşüm: Yeniden değerlendirilme imknı olan atıkların çeşitli işlemlerden geçirilerek yeniden hammaddeye dnştrlp tekrar üretim sürecine dâhil edilmesine denir(Sağlam, ağlar, Onur, 2016, s. 24-26).

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırmanın dayandığı kuramsal temellere ve ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

2.1.Kuramsal Çerçeve

2.1.1. Zekâ

“Zekâ, birçok bilim adamının üzerinde yıllarca çalıştığı soyut bir kavramdır. Latince “intelligence” (inter-leginta) sözcüğünün, Aristoteles’in “dianoesis” sözcüğünün, neredeyse birebir çevirisi olarak ilk kullanan Cicero olmuştur” (Levent, 2014, s.1). Türk Dil Kurumu Sözlüğünde zekâ, “İnsanın düşünme, akıl yürütme, objektif gerçekleri algılama, yargılama ve sonuç çıkarma yeteneklerinin tamamı, anlık, dirayet, zeyrek, feraset” olarak tanımlanmaktadır”. “Zekâ, en geniş anlamda genel bir zihin gücü olarak ifade edilebilir. “Psikolog Terman’a göre zekâ, soyut düşünme yeteneğidir. Stern ise, “Yeni karşılaşılan durumların gereklerini, düşünme yeteneğinden faydalanarak karşılayabilme, yeni hayat şartlarına uyabilme gücü” olarak görür” (Yıldırım, 2006, s.48).

Tarihte zekâ kavramına ilişkin ilk bilimsel araştırmanın İngiliz bilim adamı Sir Francis Galton (1822-1911) tarafından gerçekleştirildiği bilinmektedir. Galton, insanlarda bir “Genel zihinsel yetenek” bulunduğu düşüncesinden hareket ederek dış dünyada yer alan olaylarla ilgili bilgilerin duyu organları aracılığı ile beyne ulaştırıldığını ve buna bağlı olarak algılamada farklılıklar ortaya çıktığını ifade etmiştir (Walsh ve Betz’ten aktaran Levent, 2014, s.16).

Zekâyı tekil bir nicelik olarak ifade etme girişimlerinin başlangıcı Spearman’ın (1904) çalışmalarına dayanmaktadır. Spearman’dan günümüze “zekânın ölçme ve değerlendirmesi” evrimini sürdürmüş ve saygı duyulan özgün bir çalışma alanı haline gelmiştir” (Akt. Uluç, Öktem, Erden, Gençöz ve Sezgin, 2011, s.50).

Thorndike (1920) zekâyı, soyut, sosyal ve mekanik zekâ olarak 3 boyutta değerlendirmiştir. Gardner ise zekâyı tek bir faktörle açıklanamayacak kadar çok sayıda yetenekten meydana geldiğini belirterek zekâyı; “problem çözme kapasitesi ya da bir veya daha fazla kültürel değeri olan bir ürün ortaya koyabilme yetisi” olarak tanımlamıştır. “Gardner çoklu zekâ kuramında, zekâ testleriyle tek bir potansiyel ölçme yerine, insan zekâ ve yeti farklılıklarının birden fazla olabileceğine işaret eder. Bu yaklaşımla, çoklu zekâ ve yeteneklerin diğer alanlarla olan bağlantısı ve önemini belirtmiştir” (Kulaksızoğlu’ndan aktaran Uçar, 2015, s. 2).

“Normal okul sistemi içinde çocuklar, genellikle üç düzeyin paraleli olan öğrenme kümelerine ayrılabilirler.

- Ortalama öğrenme gücü olanlar
- Ortalama üstü öğrenme gücü olanlar
- Ortalama altı öğrenme gücü olanlar” (MEGEP, 2019, s. 11)

Bu üç grup dışında küçük grup olarak, güç öğrenen öğrenciler ki bunlar “zihinsel engelliler” olarak adlandırılırken üstün ve hızlı öğrenme yetenekleri ile “üstün zekâlı” ya da “özel yetenekli” çocuklar denir. Zekânın bilimsel olarak incelenmesi sürecinde ülkemizde de zekâ ve zekânın ölçülmesine dair çalışmalar yapılmıştır. Bu tür çalışmaların birincisi; “İbrahim Alaeddin tarafından 1914 yılında çevirisi yapılan, Maarif Nezareti’nin 17 numara ile yayınlanan “Zekânın Mukayesesi” isimli eserdir. Bu eserde genç, yetişkin, veli ve öğretmenlerin zekâ konusundaki yaklaşımları ve zekânın ölçülmesi konusunda yeni geliştirilen testler incelenmiştir” (Karagöz, 2016, s.273).

2.1.2. Zekâ ile İlgili Bazı Kuramlar

Her çocuğa yaşama geldiği andan itibaren, genetik kazanımları dışında çevresel, toplumsal, bireysel bir takım özellikler yüklenmeye başlar. Bu kazanımların ne derece olacağı kişinin ilgi ve becerileriyle ve bir takım sosyal ve ekonomik durum ile alakalıdır. Bu doğrultuda gelişim süreci içinde bir takım bilimsel kuramlar ortaya atılmıştır.

2.1.2.1. Spearman tek faktör kuramı. 20. yy’ın henüz başında yaşamış olan C. Spearman bir psikolog olarak öne sürdüğü zekâ ile ilgili görüşünde, zekânın genel bir yapısı olduğunu, zihinsel enerjinin bu bağlamda her eylemin kaynağı olduğunu ve bir alanda parlak zekâ veya yetenekte olan birinin genel olarak farklı alanlarda da parlak olduğunu belirtmiştir. “1904 yılında ilk defa “g” (general ability/ genel yetenek) olarak adlandırdığı genel zekâdan bahsetmiştir. Spearman faktör analizi tekniğini ilk kullanan ve zekânın faktörlerini ilk ortaya atan kişidir” (Aydın’dan aktaran Mertol, 2014, s.19).

2.1.2.2. Sternberg’in triarşik zekâ kuramı. Sternberg, zekâyı pratik bilgiyi ile birleştirerek yeniden tanımlamıştır. “Sternberg, bileşimsel bağlamsal ve deneysel üç alt kuramı içeren triarşik zekâ kuramında zekânın etkileşerek işleyen farklı bileşenlerden oluştuğunu, bireyin içsel ve dışsal dünyası ile deneyimlerinin zekâyla ilişkili olduğunu öne sürmüştür” (Yıldırım, 2006, s.55).

2.1.2.3. Thurstone grup faktörleri kuramı. “Spearman’ın genel zekâ üzerinde durmasına itiraz etmiştir. Thurstone, zekânın belli sayıda birincil yeteneğe bölünebileceğini düşünmüştür. Bu yetenekleri bulmak için, birçok farklı madde içeren, çok sayıda testin sonuçlarına faktör analizi uygulamıştır” (Mertol, 2014, s.20). “Thurstone’un teorisi; zekâyı, çok boyutlu bakmış ve her boyutun bir zihinsel yeteneği temsil ettiğini

söylemiştir. Bu zihinsel yetenekler, yan yana birbirlerinden bağımsız bir mozaik gibi dururlar. Belirtilen faktörlerin yorumu Gestalt psikolojisi kavramları kullanılarak yapılmıştır” (Guilford’dan aktaran Mertol, 2014, s.20).

2.1.2.4. Thorndike çok faktör kuramı. “Edward Thorndike, modern eğitim psikolojisinin kurucusu olarak görülür. Zekâ ile ilgili çalışmalarında başlangıçta Spearman’ı destekleyen Thorndike (1909), sonraki çalışmalarında zekânın “g” gibi tek bir faktörle ifade edilemeyeceğini, çeşitli zihinsel problemlerin çözümünde birden fazla, farklı faktörlerin rol aldığını ileri sürmüştü, “atomistik” bir yaklaşımla birden çok zihinsel faktör olabileceğini ifade etmiştir”. Thorndike’a göre üç tür zekâ vardır (Cansever, 1982; Goleman’dan aktaran - Mertol, 2014, s.20). Bunlar: Pratik (Mekanik) Zekâ, Toplumsal (Sosyal) Zekâ, Soyut ve Sözlü Zekâ’dır.

2.1.3. Zekâ Türleri/Gardner Çoklu Zekâ Kuramı Uygulamaları

- *Sözel/Dil Zekâsı:* “Sözcükler zekâsı ya da bir dilin temel işlemlerini açıkça kullanabilme yeteneğidir. Sözel zekânın değeri, okuma, dil sanatları ve farklı içeriklerde kavrama ile ölçülerek ortaya çıkmaktadır”(Yıldırım, 2006, s.54).

- *Mantık ve Matematiksel Zekâ:* “Bu zekâ, sayılar ve akıl yürütme zekâsı ya da tündengelim ve tümevarım ile akıl yürütme, somut problem çözme ve birbiri ile ilişkili kavramlar, düşünceler arasındaki karmaşık ilişkileri anlama yeteneğidir” (s.53).

- *Görsel-Uzamsal Zekâ:* “Bu zekâ türünün dili; renkler, şekiller, desenler, dokular, imajlar, resimler ve diğer görsel sembollerdir” (s.53).

- *Müzik/Ritim Zekâ:* “Bu zekâ türü, ton, ritim ve tını ayırt etme zekâsı olarak belirtilmektedir. Kişinin bir müzik örüntüsüne ya da melodiye duyarlılık derecesi ve coşkusal tepki verme yeteneği ile başladığı ileri sürülmektedir. Bu zekânın temelleri bireylerin, müziği fark etmeleri ile gelişmektedir” (s.54).

- *Bedensel-Kinestetik Zekâ:* “Bu zekâ türünün, bedensel olarak gerçekleştirilen hareketlerin tümüyle ve ellerin hareketleri ile ilgili olduğu belirtilmektedir. Beden hareketlerini kontrol etmeyi ve yorumlamayı, fiziksel nesnelere ile uğraşmayı, beden ve zihin arasında bir uyum oluşmasını sağladığı ileri sürülmektedir (s.54).

- *Sosyal Zekâ:* Çevredeki bireylerle iletişim kurma, onları anlama bu kişilerin ruh durumlarını ve yeteneklerini tanıma gibi davranışları ifade eden zekâdır.

- *Öze dönük Zekâ:* Bu zekâ türü, kendilik bilgisi ya da kendini tanıma zekâsı, ya da kendini bilme ve kendi yaşamı ve öğrenmesi ile ilgili sorumluluk alma yeteneği olarak belirtilmektedir.

- *Doğacı Zekâ*: “Doğal dünyayı algılama, beğenme ve anlayabilme ile doğrudan ilişkili olduğu belirtilmektedir” (s.54).

2.1.3.1. Görsel uzamsal zekâ. Araştırmayı ilgilendiren bölüm olan “Görsel Uzamsal Zekâ” alanına giren resim yeteneği gibi alanların birinde ya da birkaçında, üstün yetenek gösteren bireyler bu zekâ türüne girerler. “Görsel/uzamsal zekânın, resimler ve imgeler zekâsı ya da görsel dünyayı doğru olarak algılama ve kişinin kendi görsel yaşantılarını yeniden yaratma kapasitesi olduğu belirtilmektedir” (Başaran, 2004, s.10). Bu kişilerde grafik hafıza gelişmiştir. Bu kişiler, ufak görsel farklılıkları rahatça fark edebilirler. “Uzamsal zekâ, uzay/zaman sürekliliği içinde, nesnelerin yerleşimiyle ve aralarındaki ilişkiyle ilgilenmektedir. Bir nesnenin diğer bir nesne ile ilişkili olması, öğrenmenin görsel/uzamsal biçiminin, uzamsal tarafını oluşturan çekirdeği olduğu belirtilmektedir”(s, 10). Üç boyutlu düşünme bu zekânın en belirgin özelliğidir. Heykeltıraş, ressam, mühendislikler, denizci gibi meslekleri yapanlar bu zeka türüne sahip olanlardır. “Uçabildiğimizi iddia ettiğimiz, sihirli yaşantılar geçirdiğimiz ve belki de harika bir macera hikâyesinde başkahraman olduğumuz çocukluk düşlerimizde tamamen bu zekâ kullanılır(MEGEP, 2009, s. 8)

2.1.3.2. Görsel uzamsal zekâsı öne çıkan bireyler. Görsel ve uzamsal zekâsı ön planda olan bireylerin özellikleri şu şekilde sıralanmaktadır:

- Çizme, boyama ve diğer sanat etkinliklerinde çokça zaman ayırırlar.
- Resimleri planlar, resimlere derinlik verir ve parçalar arasında uygun oranlar kullanırlar.
- Nesnelere ayrıntılı olarak hatırlar.
- Sanat etkinliklerinde uzun bir dikkat süresine sahiptirler.
- Sanat çalışmalarının kompozisyonunu planlarlar.
- Farklı araçlar, materyal ve teknikler denemeye isteklidirler.
- Çevrelerini çok iyi gözleme yeteneğine sahiptirler.
- Resmi, kendi yaşantılarını ve uygulamalarını ifade etmek için kullanırlar.
- Resim ve heykel sergileriyle özellikle ilgilenirler (Bildiren, 2013, s.52).

2.1.4. Zekâ Testleri

Zekânın ölçeklendirilmesiyle ilgili ilk çalışmayı 1905’de, Fransa Eğitim Bakanlığının isteğiyle zihinsel açıdan geri olan çocukların belirlenmesi için A. Binet, fizikçi olan T. Simon ile birlikte ilk zekâ ölçeklendirmesini hazırlamışlardır. Bu çalışma 20. yüzyıldaki diğer zekâ ölçeklendirmelerini de etkilemiştir. ”Stanford Üniversitesi’nden

Amerikalı Lewis Terman, bu testi normal ve üstün zekâlıları da ayırt edebilecek biçimde geliştirmiştir” (Dağlıoğlu, 2002; Karabulut, 2010, s.9). Zekâ ile birlikte kullanılan en ayırıştırıcı cümle IQ’dur. IQ zamanla zekânın toplum tarafında en anlaşılır cümlesi haline gelmiştir. Psikometrik açıdan zekâ; kişinin bir test bataryasında gösterdiği başarının, aynı yaştaki ve özellikteki norm grubunun başarısı ile karşılaştırılması sonucu elde edilen tekil bir puan, yani IQ olarak tanımlanabilmektedir (Brody, 1999; Uluç ve diğ., 2011, s.50). Stern (1912), ilk olarak zekâ yaşının kronolojik yaşla bölündüğünde çıkan oranın zamanla değişmeyebileceği varsayımını ortaya atmıştır. Terman Stern’in varsayımından yararlanarak bu oranı “IQ” olarak tanımlamıştır (Dağlıoğlu, 1995; Karabulut, 2010, s.9).

$$\text{Zeka Bölümü (IQ)} = \frac{\text{Zeka Yaşı}}{\text{Takvim Yaşı}} * 100$$

Spearman, 1904 yılında ilk defa “g” (general ability/ genel yetenek) olarak adlandırdığı genel zekâdan bahsetmiştir. Spearman, faktör analizi tekniğini ilk kullanan ve zekânın faktörlerini ilk ortaya atan kişidir (akt. Mertol, 2014). İlk dönem, Simon Binet’in günümüz zekâ testinin ön tipi olarak kabul edilebilecek çalışmalarıyla başlamış ve Wechsler-Bellevue (Wechsler, 1939) testinin geliştirilmesine kadar devam etmiştir (Uluç ve diğ. 2011, ss.49-57). “Ülkemizde özel yetenekli çocukların belirlenmesi genel olarak aşamalarla izlenmektedir.

- Öğretmen bildiri / adlandırması,
- Yetenek testleri,
- Bireysel zekâ testleri,
- Yardımcı testler (MEGEP, 2009, S.18)

2.1.4.1. Bireysel zekâ testleri. (*WISC-R*) *Wechsler testi*. “Türkiye’de geçerliliği, güvenilirliği yapılmış ve uygulanmakta olan en güncel zekâ ölçekleridir. Wechsler, Binetten farklı olarak “zekâyı oluşturan farklı boyutları ölçtüğü varsayılan çeşitli alt ölçeklere, ayrıca sözel ve performans olmak üzere iki bölüme ayrılmıştır. Her alt ölçekte kolaydan zora doğru sıralanmış maddeler vardır (Savaşır’dan aktaran Mertol, 2014, s.32).

Üstün yetenekli çocukların belirlenmesinde temel ölçüt zekâ testi puanları olduğunda, genellikle toplam ya da genel zekâ bölümü (ZB) puanı kullanılmaktadır. Buna göre, bu puan türünden 130 ve üstü ya da ortalamının iki standart sapma üstü puan alan bir çocuk, üstün yetenekli olarak nitelendirilmektedir” (Mark, Beal ve Dumont, 1998; Pfeiffer, 2012; Sattler, 2002; Yiğit ve diğ. 2017, s.80).

- Zekâ ölçeği: Sözel Test ve Performans Testi
- Yaş Grubu: 6-16
- Süresi: 60-70 dakika
- Kapsamı: 12 alt testten oluşur.
- Genel Özellikleri: Sözel; Genel ilgi, Benzerlikler, Aritmetik, Sözcük dağarcığı, Yargılama, Sayı dizisi.
- Performans: Resim tamamlama, Küplerle desen, Parça birleştirme, Şifre, Labirentler.

- *Stanford-Binet testi.*

Psikolog Alfred Binet, öğretmenlerden öğrencileri hakkında bilgi toplar, sonra öğretmenler ile birlikte onlara farklı türde testler uygularmış. “Bu testlerin, öğretmenlerin değerlendirmelerine uyan maddelerden yola çıkarak korelasyon teknikleri kullanarak belirlemiştir. Böylece günümüzde kullanılan zekâ testlerine benzeyen ilk zekâ ölçeğini hazırlamışlardır” (Ramazan’dan aktaran Mertol, 2014, s.31).” Binet’in elde ettiği verilere dayanarak geliştirdiği bu zekâ ölçeğinin uyarlanmasını Terman 1905 senesinde Stanford Üniversitesi’nde yaparak 1916 yılında Stanford-Binet testi olarak yayımlanmıştır” (Ülgen’den aktaran Mertol, 2014). Binet zekâ testi önce Paris’te daha sonra diğer birçok ülkede kullanılmaya başlamıştır.

- Ölçek Türü: Sözel Test ve Performans Testi
- Yaş Grubu: 2-16
- Süresi: Yaklaşık 1-1,5 saat
- Kapsamı: 2-0, 2-6, 3-0, 3-6, 4-0, 5-0, 6-0, 7-0, 8-0, 9-0, 10-0, 11-0, 12-0, 13-0, 14-0, orta yetişkinler; üst yetişkin I-II-III yaş dilimleri için ayrı ayrı hazırlanmıştır. Orta yetişkin için 8, diğerleri için 6 test vardır. Diğer testler ise şu şekilde sıralanabilir:

-*Goodenough-Harris figür çizme testi:*

“*Bir adam çiz*”. “1926’da Goodenough tarafından geliştirilen bu test, 1963 yılında Goodenough’ın öğrencisi Harris tarafından zenginleştirilmiş, bir adam çizmenin yanında bir de kadın çizme eklenmiştir” (Doğru-Yıldırım, Turcan, Aslan ve Doğru, 2006; Şansal, 2014, ss.14-15).

- Ölçtüğü davranış/nitelik: Zekâ
- Ölçek Türü: Performans Testi,
- Yaş: 7-9 yaş,
- Süre: Zaman sınırlaması yoktur. Grup olarak da uygulanır.
- Kapsamı: Zekâyı ölçmek amacıyla geliştirilen testin iki alt testi vardır: 1. Erkek 2. Kadın.
- Materyali: Boş kâğıt, kalem

-Healy resim tamamlama testi II;

Healy Resimli Tamamlama Testi I, başlangıçta Chicago'da William Healy tarafından tasarlanan, Margaret Lowenfeld tarafından sahip olunan çocuk suçlularını tespit etmek için bir resim tamamlama testi, (c.1918-1919). Healy'in deyişiyle "çocuk suçlular" veya "kusurlu ve sapkın bireyler" tespit etmiştir. Bu bir yetenek sınavıdır. Bunlar 1920'lerde psikolojik testlerde önemliydi. Çocuklara, resmin eksik olan kısımları, resimli bir sahne şeklinde verilmiştir. Bu parçalar çeşitli görüntü seçenekleri ile değiştirilebilir. Çocuğun seçimi puanlandırılmış ve değerlendirilmiştir. "Healy testi, Dr Margaret Lowenfeld (1890-1973) tarafından kullanılmıştır. Özellikle problem çözme ve muhakeme becerilerini belirlemede etkilidir. Testteki resimler, çeşitli sayılarda illüstrasyonlardan oluşmaktadır (tanilama.com/zeka-testleri/bireysel-zeka-testleri/healy-resim-tamamlama-testi-ii/29.08.2018).

- Ölçek Türü: Görsel ve performans testi, bireysel olarak uygulanır.
- Performans Testi: 7-12 yaş
- Kimlere uygulanabildiği: 2 ile 18 yaş arasındaki bireylere uygulanabilir.
- Uygulama süresi: Zaman sınırlaması yok.
- Ölçtüğü davranış/nitelik: Zekâ Düzeyi
- Kapsamı: Özellikle problem çözme becerilerini ve muhakeme becerilerini belirlemede etkilidir. Testteki resimler bir dizi olayı temsil eder. 60 küçük illüstrasyondan oluşmaktadır.

Toplumsal yanılgılardan bir tanesi de zekâ testlerinin, kişinin tüm bilişsel fonksiyonlarını ölçtüğünü düşünmektir. Hiçbir zekâ testi, bütün bilişsel fonksiyonları ve zekâ düzeyini ölçebilecek düzeyde değildir. Bu birey üzerinde bazı istenmeyen durumlar yaratabilmektedir. Birçok ülke farklı zekâ testlerini uygulamaktadır. Bu bağlamda zekâ testlerinde kullanılan birçok farklı ölçek kullanılmaktadır. Bunlardan bazıları; "Alexander Pratik Yetenek Testi, Chapius labirentleri, Goodenough-Harris Adam Çizme Testi,

Merrill-Palmer Ölçeği, Peabody Resim Kelime Ölçeği” vb. bireysel değerlendirme ölçekleri ve “Analitik Zekâ Testi, Progresif Matrisler Testi, Tnurstone Kavrayış Sürati Ölçeği, Temel Zihin Yetenekleri Testi”dir (Salman, Şimşek, Turfanda ve Salman, 2017, s.87).

Şekil 2.1. Healy Resim Tamamlama Testi

2.1.4.2. Grup Zekâ Testleri. “Bu testlere kâğıt-kalem testleri adı da verilmektedir. Çünkü genellikle kâğıt üzerine işaretleme yapmaya dayalı testlerdir. Grup zekâ testleri zaman açısından daha verimlidir ve puanlama açısından bireysel zekâ testlerine göre daha kolaydır. Ancak genellikle kağıt üzerine işaretlemeye dayalı olduklarından sözel testlerdir ve bu yüzden sözel yeteneği gelişmemiş kişiler bu testlerden düşük puan alabilmektedir. Bu yüzden güvenilirliği bireysel zekâ testlerine nazaran düşüktür.

2.1.5. Yetenek

Türk Dil Kurumu’na (2005) göre “yetenek” kelimesinin birden çok anlamı mevcuttur. Genel tanıma göre yetenek, herhangi bir şeyi öğrenmek, bir işi yapmak ve tamamlamak ya da bir duruma başarıyla uymak konusunda organizmada bulunan ve doğuştan gelen güç anlamına gelirken başka bir tanımda, kişinin kalımsal olarak öğrenmesini çerçeveleyen sınır anlamına gelir. Yetenek kelimesinin eğitim ve öğretimdeki tanımlaması, dışarıdan gelen bir etkiyi alabilme gücü olarak tanımlanmıştır. İngilizcede ise yeteneğin türüne göre “talent” ve “gift” olarak iki ayrı terim literatürde ve günlük hayatta kullanılmaktadır. “Talent” hüner, yetenek olarak tanımlanırken “gift” daha çok armağan veya hediye olarak tanımlanır. Ancak “ability” sıklıkla kullanılandır. “Üstün yetenek kavramı tarihte ilk kez eski Sparta’da görülür (M.Ö 4. yy). Üstün yetenekli erkek çocuklar 7 yaşına geldiklerinde dövüş ve savaş sanatıyla ilgili eğitime alınarak değerlendirilirdi” (Bildiren, 2013, s.19).

2.1.5.1. Üstün/özel yetenek “Üstün yetenekli öğrenciler, özel akademik alanlarda veya zekâ, yaratıcılık, sanat ve liderlik kapasitesi yönüyle yaşıtlarına göre yüksek düzeyde performans gösteren ve bu tür yeteneklerini geliştirmek için okul tarafından sağlanamayan hizmet veya faaliyetlere gereksinim duyan çocuklardır” (Bilim ve Sanat Merkezi Yönergesi, 2001). Üstün yetenekliliğin sadece üstün genel zekâ potansiyeline sahip olma ile sınırlı olmamasından dolayı, günümüzde “üstün zekâlı” yerine “üstün yetenekli” kavramının kullanımı tercih edilmektedir. Bunun bir diğer nedeni, zekânın daha çok etkileyici olmasıdır. ‘Üstün Yeteneklilik’ kavramının yanında “özel yeteneklilik” kavramını tercih edenlerin olduğu bilinmektedir. Ayrıca MEB 2013 tarihli strateji ve uygulama planında, aynı kavrama karşılık gelmek üzere daha az rahatsız edici “özel yetenek” kavramını tercih etmiştir. Marland raporunda ise aşağıdaki alanların birinde ya da bir kaçında yüksek performans gösterme şeklinde tanımlanmıştır” (Passow’dan aktaran Bildiren ve Uzun, 2007).

- Özel Akademik Yetenek
- Yaratıcı Düşünce Yeteneği
- Görsel Sanatlarda Yetenek
- Psikomotor Yetenek
- Liderlik Yeteneği
- Genel Zihinsel Yetenek

Türkçede yetenek, “Bir duruma uyma konusunda organizmada bulunan ve doğuştan gelen güç ya da kapasite” (TDK, 2005). anlamında kullanılmaktadır. Tarihsel süreç içerisinde zekâ, bilimsel olarak ilgi çekmiş 19. yüzyılda zekânın ölçülebilirliği tartışılırken, Fransa’da zekâ testleri kullanılmaya başlanmış, ilk defa zekânın ölçülebildiği, zekâ testleriyle açıklanmıştır. Ancak zekâ kavramı hiç de yeni bir kavram değildir. Birçok güçlü uygarlık, seçtikleri üstün yetenekli çocuklarla ayakta kalabilmişlerdir. “Çin’de Tang hanedanlığı döneminde (M.S 618-907) üstün yetenekli çocuklara ve gençlere önem verildiği, onların, değerlendirilmek üzere, saraya alındıkları görülür” (Akarsu, 2004,s,45). Avrupa Rönesans ve sonrasında Da’Vinci, Michalengelo gibi ünlü isimleri, dönemin ünlü aileleri ve kurumlar tarafından, yetenekleri ve zekâları desteklendikleri görülmektedir. Türk tarihinde ise Osmanlı’da XV. yüzyılda Enderun kurulur ve sonrasında yeni bir kültür ile devletin idamesinde ihtiyaç duyulan zeki ve yetenekli insan olgusu ihtiyacı, dört yüz yılı aşkın bir süre bu okullarca sağlanmıştır. Bu kurumlarda üstün yeteneklilere ve zekilere

önem verildiği görülmektedir. Bunların her türlü ihtiyaçları devletçe karşılanmış ve sistemle bütünleştikleri görülmüştür.

Yeteneğin genetik yollarla gelmesinin yanında bir çok araştırmacı, çevrenin etkilerinin yadsınamaz olduğunu belirtirler. 19 yy, sonlarına doğru üstün zekânın; politik, toplumsal ve stratejik öneminin artmasıyla birlikte bu kavramın nitelendirilebilmesi ihtiyacı doğmuş, batıda kurumlar ile birlikte konuyu inceleyen bilim adamları ortaya çıkmıştır. Bu kavramın tanılama çalışmalarından ilkinin Sir Francis Galton yapmıştır. 1869’da yazdığı “The Hereditary Genius” (Kalıtsal Deha) adlı kitabında Galton, yüksek başarıyı elde etmede gerekli unsurları aşağıdaki gibi ifade etmiştir:

- Kapasite veya yetenek
- Gayret veya istek
- Zahmetli iş yapma gücü

1895’te Alfred Binet; dikkat, kavrama, hafıza ve imgelemenin bir arada düşünülerek zihinsel sürece katılması gerektiğini buldu. Theodore Simon ile birlikte (Paris’te zihin yönünden geri çocuklarla çalışmalar yapan bir bilim insanı) test hazırladılar. “Testlerin genel özellikleri ileri dönemlerde de diğer testlere ön ayak olacak üç basamaklı sayıları tekrar etme, resimden belli bir nesneyi hazırlama vb. içermekteydi. Bu testlerin en büyük eksiliği yaşlara göre henüz sınıflandırılmamıştı. 1920’lerin sonunda “üstün yeteneklilik” terimi yüksek zekâ katsayısıyla (Intelligence Quotient (IQ) zekâ yaşı ile ilişkilendirilmiştir” (Bildiren, 2013, s.20). Zekâ testlerinden bağımsız yapılan tanımlamalara bakacak olursak, özel yeteneklilik; “*Genel kabiliyetler, kişisel düşünce ve motivasyonun bir bileşkesidir*”(Feldhusen’den aktaran Levent, 2014). 1978’de Amerikan Eğitim Ofisi (USOE), sanatta özel yetenekli çocuklardan liderlik potansiyeline sahip çocuklara kadar, geniş bir üstün yeteneklilik tanımı yapmıştır. Buna göre; “Okul öncesi, ilköğretim veya lise seviyesinde potansiyeli ispatlanmış veya sahip oldukları yetenekleriyle tanınan çocukları ve gençleri kapsar. Bu çocuklar zihinsel, yaratıcı ve özel akademik yeteneği veya liderlik kabiliyeti olan, görsel ve icra sanatları gibi alanlarda yüksek kabiliyetli çocuklardır” (Bildiren, 2013, s.22).

Üstün yetenek kavramı, birçok toplumların belleğinde çok başarılı, akıllı, külyutmaz, zeki gibi kavramlarla açıklanır ve kalıplaşmış bu durum, zekânın tam olarak anlaşılmasında sorun yaratır. Bilim adamları bu konuda uzun sürelerdir incelemelerde bulunmakta ve özelliklerini açıklamaya çalışmaktadırlar. Her çocuk yaşama geldiği andan itibaren genetik kazanımları dışında çevresel, toplumsal, bireysel bir takım özellikler

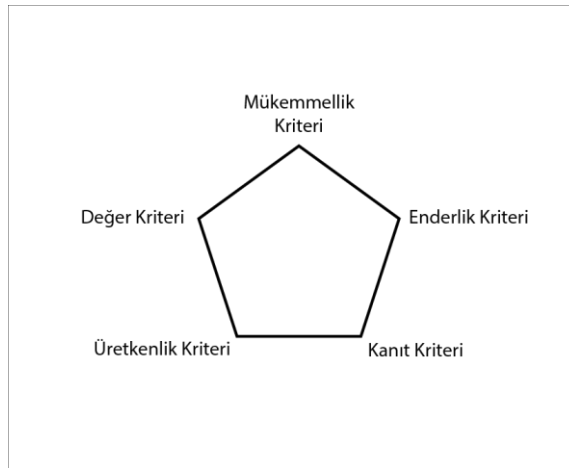
yüklenmeye başlar. Bu kazanımların ne derece olacağı kişinin ilgi ve becerileriyle ve bir takım sosyal ve ekonomik durum ile alakalıdır. Özel ve üstün yetenek kavramları birçok bilim adamının üzerinde ayrıntılı çalıştığı devletlerin stratejik olarak baktığı değerli bir alanı oluşturmuştur. Bu süreç özellikle kamunun ve hükümetlerin dikkati çekmiş ve birçok bilimsel araştırmaya destek sağlanmıştır. Bu doğrultuda gelişim süreci içinde bir takım bilimsel kuramlar ortaya atılmıştır. Bunlardan Renzulli'nin "Üçlü Çember Modeli" üstün yetenekli kişilerin özelliklerini açıklar.

- *Renzulli'nin üçlü çember modeli.* Renzulli'nin Üçlü Çember Modeli'ne göre birincisi sözel ve sayısal hâkimiyet, soyut düşünce oluşturma becerisi, seçicilik ve hızlı düşünebilmeyi ifade ederken aynı zamanda fen, matematik ve sanatsal özel alanları da ifade eder. Görev sorumluluğu ise alacağı görevleri büyük bir istek ile başarma ve bitirebilme arzusudur. Yaratıcılık ise farklı fikir ve düşünceleri ortaya koyabilme yetisidir.

Şekil 2.2. Renzulli Üçlü Çember Kuramı Modeli. (akt. Bildiren 2013, s.31)

- *Beşgen kuramı.* Steinberg ve Zhang'ın ortaya attığı kuramda, birini üstün yetenekli tanımlamak için mükemmellik, enderlik, kanıt, üretkenlik ve değer kriteri olmak üzere, beş kriter gerekir (akt. Bildiren, 2013, s.34) kim kimden aktarıyor)

Şekil 2.3. Steinberg ve Zhang'ın "Beşgen" Kuramı

2.1.5.2. Üstün Yetenekli Çocukların Genel Özellikleri. Üstün yetenekliler en belirgin gözlenebilir özelliklerinden bazıları, yaşlarına göre erken gelişen okuma, yazma, ifade gücü ve diğer birçok alanda yüksek istek ve performans gösterirler ve nüfusa oranları ise % 2'dir. Yapılan araştırmalarda genel olarak görülen özellikler aşağıdaki gibi sıralanmıştır.

- Dil gelişimleri hızlı ve sözel yetenekleri yüksektir
- Yaşlarına göre daha erken okumayı öğrenirler
- Keskin gözlem becerisine sahiptirler
- Çabuk ve hızlı öğrenirler
- İlgi alanları çok geniştir
- Sayısal becerileri çok yüksektir
- Kuvvetli bir algılama yeteneğine sahiptirler
- Analitik düşünce yapısına sahiptirler (Levent, 2014, ss.18-19).

Genel olarak tanımlara bakıldığında, çevrede görülen üstün yetenekli ya da üstün zekâlı olarak adlandırılan bireylerin çoğunlukla yukarıdaki özellikleri taşıdıkları görülmektedir. Üstün yeteneklilerin saydığımız özellikleri dışında mutsuz oldukları olumsuzluklar yaşadıkları durumlar da mevcuttur. Öncelikle bu çocukların hak ettikleri eğitimsel ihtiyaçlarının karşılanması, motive edici etkinliklerin yaygınlaştırılması, var olan eğitim sistemlerinin düzenli yenilenerek çağdaş normlardan uzaklaşmadan uygulanması gerekmektedir. Aksi durumda mutsuz olan çocuk, var olan eğitimin şeklinden ve sürecinden uzaklaşacaktır. Ayrıca genel olumsuz özellikleri aşağıda sıralanmıştır.

- Bazen bir projeyi bitirip diğerine başlamayı istemeyebilirler.
- Ara sıra hayallere dalarlar ve dikkatleri dağılır.
- Diğer öğrencilerin "sönük" kalmalarına sebep olabilirler.
- Kendilerine çok da faydalı olmayan eserlere gereğinden fazla zaman harcayabilirler.
- Yersiz espriler yapabilirler.
- Bazen gereğinden fazla yenilikçi olabilirler.
- Başarısızlıklardan çok çabuk etkilenebilirler.
- Başkalarının fikirlerine yeterince önem vermeyebilirler (MEGEP, 2009, s. 59).

2.1.5.3. Üstün-özel yeteneklilerin görsel yeti farkındalıkları. Özel/üstün yeteneklilerin kendini ifade etmede sıklıkla kullandıkları çıktılarında başında sanat gelmektedir. Erken çocukluk dönemlerine kadar inen bu süreç, estetik duyguların bilimsel birçok çalışmada görüldüğü gibi erken geliştiği gözlemlenmiştir. Bu bağlamda sanat, bireyin kendini ifade edebilme gücünün estetik duygusuyla ortaya çıkması sonucunda, yaratıcı ve özgün bir şekilde yansımaları diyebiliriz. Görsel yeti ve farkındalığına sahip özel yetenekli bireylere yönelik bulgular ise kısaca şöyledir:

Çizgi zenginliği, diğer çocukların resimlerinden daha farklı ve değişiktir. Resimlerde derinlik ve parçalar arasında düzen, doğru kullanılır. Resim yapmaktan ya da yaratma sürecinden keyif alırlar ve bu süreci ciddiye alırlar. Yüksek hayal gücüne sahip oldukları için objelerin farklı açılardan perspektifini kavrar ve bunları zihinlerinde canlandırabilirler. Zihin yetileri çok erken geliştiği için üstün yetenekliler çok hayalperesttir ve sezgileri çok kuvvetlidir (Durr'dan aktaran Uçar, 2015, ss.1-8).

Üstün-Özel yeteneklilerin akranlarına göre görsel yeti farkındalığı, tek bir yerden bakmayarak bir üst pencereden, görünenin ötesine geçerek, ardındakini, kendi algı ve sezgisiyle algılamasıdır. Ancak geliştirilmesi gereken zihinsel yeti, var olan olanaklar ile bir öteye taşınabilir.

2.1.5.4. Üstün yeteneklilerin sınıflandırılması. Dünya genelinde insanlarda zekâ dağılımının eşit şekilde olduğu bilinmektedir. Zekânın dağılımı çan eğrisi biçiminde gerçekleşmiştir. Zekâ geriliği olanlar ile üstün zekâlılar iki uçtaki oranları şaşırtıcı şekilde benzer. “Dünya Sağlık Örgütü'nün Önerdiği Zekâ Sınıflaması Bir toplumda zekânın dağılımı çan eğrisine uygun biçimde olmaktadır. Üstün zekâlılar eğrinin bir ucunda, zekâ geriliği olanlar diğer ucunda yer almaktadır.

- 20 Derin Zekâ Geriliği
- 21-35 Ağır Zekâ Geriliği
- 36-49 Orta Derecede Zekâ Geriliği
- 50-69 Hafif Derecede Zekâ Geriliği
- 70-79 Sınırdaki Zekâ
- 80-89 Donuk Zekâ
- 90-109 Normal Zekâ
- 110-119 Parlak Zekâ
- 120-129 Üstün Zekâ
- 130-... Çok Üstün Zekâ (Dağlıoğlu, 2002, s.4; Karabulut, 2009, s.9).

2.1.5.5. Üstün yeteneklilerin tanınması. Türkiye’de öğrenim gören çocukların tanılama işlemleri, il veya ilçelerde bulunan Rehberlik ve Araştırma Merkezleri (RAM) tarafından, ayrıca devlet hastaneleri ve özel sektördeki psikologlar tarafından da yapılabilmektedir. BİLSEM’lere öğrenci seçim süreci, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesine göre düzenlenmiştir. Bu yönergeye göre; “Öğretmenler, kurullar veya veliler üstün yetenekli olduğunu düşündükleri öğrencileri aday gösterirler. Aday gösterilen öğrencilerin listeleri, gözlem formları ve öğrenci belgeleri ilgili merkeze gönderilir. Merkezler gerekli incelemeleri yaptıktan sonra nisan ve mayıs aylarında belirlenen tarihlerde tanılama işlemleri gerçekleştirilir.” (MEB Tebliğler Dergisi, 2007).

2.1.5.6. Üstün yetenekli çocukların eğitimi. Üstün yetenekliler için gerekli olan farklılaştırılmış eğitim sistemi ülkemizde genel ve yaygın olarak Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM) vasıtasıyla sağlanmaktadır. Ülkemizde 1948-1956 yıllarında çıkartılan yasalarla; resim, müzik, plastik vb. sanatlarda olağanüstü özel yetenek gösteren çocukların yurtiçinde ve yurt dışında eğitimlerini sağlayan bir uygulama getirilmiştir. Ülkemizin kendi iç dinamikleri olumlu çabaları istenilen hıza bir türlü getirememiş buna rağmen her dönemde olumlu işler yapıldığı da gözlemlenmiştir. Üstün yetenekli bireylerin fark edilmesi en az onlara sunulacak ortam ve çevre kadar önemlidir. Türkiye de üstün-özellere yönelik yükseköğretim alanında eğitim veren ilk kurum İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesidir. Bu denli önemli eğitimin, 2002 yılından itibaren eğitim vermeye başlaması olumsuz düşünülebilecek bir durumu oluşturur. Türkiye’de üstün ve özel yeteneklilere hizmette bulunan kurumlardan bazıları şunlardır: Milli Eğitim Bakanlığı, BİLSEM, TÜBİTAK, Özel Öğretim Genel Müdürlüğü, Sivil Toplum Kuruluşları, Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü, İstanbul Üniversitesi

Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü Üstün Zekâlılar Ana Bilim Dalı, TEV İnanç Türkeş Özel Lisesi, (BİLSEM Yönergesi, 2007, md.6).

2.1.5.7. Bilsem. 1996 yılında kurulmaya başlanan BİLSEM’ler; (Bilim ve Sanat Merkezleri), okul öncesi eğitim,denrsite eğitimine kadar ki süreci kapsar. Üstün- Özel yetenekli öğrencilerin (resim, müzik ve genel zihinsel yetenek) örgün eğitim kurumlarındaki eğitimlerini aksatmayacak şekilde bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla açılmış olan bağımsız özel eğitim kurumlarıdır. “BİLSEM’lerde kişinin biricikliğini, farklılıklarını dikkate alan, öğrencilerin bilimsel düşünce ve davranışlarıyla estetik değerleri birleştiren, üreten, sorun çözen ve kendini gerçekleştiren bireyler olarak yetişmeleri hedeflenmektedir” (Bilsem Yönergesi, 2007, md.6). Özel yetenekli öğrencilerin kendi potansiyellerini anlamaları, kendilerine ve topluma katkıda bulunabilmeleri için okullarda verilen eğitimin ötesinde farklılaştırılmış bir eğitim programı sunan Bilim ve Sanat Merkezleri, 81 ilde 132 merkezde hizmet vermektedir(2018).

BİLSEM’e başlayan öğrenciler 4 aşamadan oluşan bir programa dâhil edilirler. Uygulanacak programlar öğretmenler tarafından öğrencilerin yaratıcılık ve yetenekleri göz önüne alınarak becerileri geliştirilecek şekilde hazırlanan materyaller kullanılarak gerçekleştirilir. Okul sisteminden farklı olarak öğrenciler puan, ders geçme, sınıf geçme ev ödevi vb. amaçlara yer olmadığından bunun yerine proje tabanlı sürece dayalı bir eğitim programı uygulanır. Bu merkezlerde öğrenciler uyum, destek eğitimi, bireysel yetenekleri fark ettirme, özel yetenekleri geliştirme ve proje üretimi/yönetimi alanlarında düzenlenmiş eğitim programlarına alınırlar. Örgün eğitim-öğretim aldıkları okullarında, ilkokul 1, 2. ve 3.sınıfa devam edip genel zihinsel, resim ve müzik yetenek alanlarında akranlarından ileri düzeyde farklılık gösterdiği düşünülen öğrencilerin sınıf öğretmenleri tarafından aday gösterilmesiyle sınav süreçleri başlar. Kazanan öğrenciler farklı bir tarihte bireysel değerlendirmeye alınırlar. Bir öğrenci sınavı kazanırsa aynı zamanda iki alana devam edebilir. BİLSEM programı, klasik eğitim programdan farklı olarak proje odaklı, deneme-yanılmaya izin veren bir eğitim sistemidir. Tablet sınavını kazanan ancak bireysel değerlendirmede istenilen puanı alamayan ve öğretmeni tarafında hangi alandan aday gösterilmişse (Resim, Müzik) o alandan birisinden sınava girebilir.

2.1.6. Çocuğun Sanatsal Gelişimi

Genel hatları ile normal bir süreçte, erken çocukluk ve birinci kademedeki çocukların kendi özgül durumları onları araştırmacılık, yüksek öğrenme çabası ve geliştirilebilir bir hayal gücüyle, yaratıcılığa yaklaştırır. Genel hatları ile çocukların sanatsal gelişim dönemlerine bakıldığında, “Yavuzer tarafından resimlerin gelişimi açısından evreler belirlenmiştir”(Şansal, 2004, s.16):

- Karalama Dönemi (2-4 Yaş)
- Şema Öncesi Dönem (4-7 Yaş)
- Şematik Dönem (7-9 Yaş)
- Gerçekçilik (Gruplaşma) Dönemi (9-12 Yaş)
- Görünürde Doğalcılık Dönemi (12-14 Yaş)

Karalama Dönemi (2-4 Yaş): “Genelde araştırmacılar ilk dönem karalamalarından çocuğun herhangi bir şeyi temsil etmek niyetiyle yapılmadığında birleşirler. Yalnızca oyun ve alıştırma olarak görmüşlerdir”(Yavuzer, 1993, s.32). Bu ilk dönem karalamalarını 2-3 yaşlarında karalamalar anlamlı olmaya başlar. Bu dönemde renk kavramı yoktur, renkleri kısa fırça darbeleriyle kullanırlar.

Şema Öncesi Dönemdeki (4-7 yaş): Erken çocukluk dönemi olarak adlandırabilecek bu dönemde çocuğun yaptığı çizimler bir kanıt niteliği de taşır. Çocuk kendi içsel sürecini en iyi yaptığı çizimlerde gösterir. “En belirgin insan figürdür. Altı yaşında artık resminin türü anlaşılır hale gelir. Bu gelişim aşamasında, çocuk yeni kavramlar peşindedir; çizdiği simgeler de durmadan değişmektedir. Bugün çizdiği insan figürü ertesi gün çizeceği insan figürü birbirinden ayırdır” (Yavuzer, 2003, s.45).

Şematik Dönemde (7-9 Yaş): Çocuk, diğer bütün dönemlerde olduğu gibi, akranlarıyla aynı yaşta olsa bile aynı dönem özelliklerini taşımayabilir. Genel hatları ile ağacın ağaç, insanın insan, evin de ev gibi görüldüğü bir dönemdir. Mekân olgusu ve gelişmiş mekânsal ilişkileri belirgin bir noktaya taşımışlardır (Yavuzer, 2003, s.58).

Gerçekçilik (Gruplaşma) Dönemi (9-12 Yaş): Yavuzer (2007) göre; Bu dönemdeki çocuk topluma ait olduğunu bilir ve bu durum resimlerine doğal olarak yansır. Artık çizimlerindeki ayrıntı ve gerçekçi çizgiler artmış, derinlik yaratma çabası da başlamış görünür.. Örneğin; bir önceki dönemden farklı olarak basit görünen yer çizgileri artık derinlik yaratmak için kullanılmaktadır. Resimlerde cinsiyet netleşir, beğenilme isteği artar, resmin konusu artık düşünülerek seçilir.

Görünürde Doğalcılık Dönemi (12-14 Yaş): 12-14 yaşlarına gelen çocuk, resminde mantığı ön planda tutarken resmin bazı temel öğelerini, çalışmalarında kullanmaya başlar. Cinsel özelliklerden de haberdar olan bu çocuklar resimlerinde rengi belirgin oranda güçlendirmiş, aynı zamanda figür, resmin önemli bir öğesi olmuştur. Araştırmanın da özünü oluşturan üstün yeteneklilerde bu özelliklerin tümü, akranlarından önce gelişir. Çizdikleri desen, yaptıkları resim, model ve maketlerde stil, denge ve bütünlüğe sahip orijinal ürünler ortaya koyarlar. Resmin bir parçası olan hayal gücü, onların resimden zevk almalarını sağlar, perspektifi farklı açılardan uygular ve ortaya yüksek hayal gücü gelişmiş, çizgisel açıdan zengin, 3 boyutlu çalışmalarda yüksek başarı ile bütünsel açıdan orijinal işler ortaya koyarlar.

2.1.7. Atık Malzeme

Atık, Türk Dil Kurumu sözlüğünde çöp, yararsız, pis veya zararlı olduğu için atılan ufak tefek şeylerin hepsi “Gübür” olarak açıklanmaktadır. Daha kısa tanımı “atık, ihtiyaçlarımız için kullandığımız malzemelerin, artık o an için kullanılmayan ya da kullanıldıktan sonra atılan bölümüdür”. Keskinsoy (2005, s.156) “Atık” için kulağa “çöp” ten daha uygun bir derinliğe sahip olduğunu ve bizim önemsiz, değersiz olarak anlamlandırdığımız “çöp” kavramını “atık” ile değiştirerek kelimeye özgüven vermiş, manasından daha fazlasını çağrıştırmamaya olanak sağlamıştır” Günümüzde kullanılan atık artık çöp olgusunun dışına çıkarak geri dönüşebilecek yararlı bir kelimeye dönüşmüştür. “Atık” zamanla sanat hareketlerinin de modern ve modern sonrası dönemde vazgeçilmez öğelerinden birisi olmuştur.

2.1.7.1. Atık nesnenin sanat eğitimi içindeki yeri ve önemi. Çocuğun karalama dönemiyle başlayan süreç, çevresel ilgi durumu ve okuldaki sanat eğitimi dersiyle sistemli olarak iki ve üç boyutlu uygulamalar ile pekiştirilir. Günümüzde gelişen dünya ile sonuçları bağlamında çevresel duyarlılık ile geri dönüşümün önemsenmesi atık malzemeye karşı duyarlılığı artırarak, atık malzemenin kullanım alanlarına görsel sanatlar da dâhil olmuştur. Batı toplumlarında atık malzeme kavramı ve uygulamasının eğitim programlarına dâhil edilmesi bizden çok önce başladığı bilinmektedir. Atık malzemenin görsel sanatlar dersinde kullanılması daha çok kolaj ve asamblaj ile olmaktadır. Kolajda kesme yapıştırma tekniği uygulanırken asamblaj da ise kapak, plastik malzemeler, cam, ahşap, gibi malzemeler kullanılarak üç boyut kavramı işlenir. Uygulamadaki kolaylığı açısından bol ve ekonomik bir malzeme olan atıklar; özellikle eğitim çağındaki tüm bireyler için zevkli, anlaşılır, hayata kattığı değer açısından da önemli bir hal, almıştır. Atık

malzeme, üstün-özel yetenekli çocuklar ile kendi yaş grubundaki çocukluların yaratıcılık ve yeteneklerini uygulamada boya ve diğer klasik malzemelere göre yetenek ve yaratıcılıklarını en yoğun şekilde kullandıkları alanlardan birisi olduğu düşünülmektedir. Her yaş döneminde uygulanabilir olan atık malzeme, çocuğun motor-kas gelişiminden bilişsel gelişimine kadar katkı sağlar. Çocuk, atık malzeme ile artık işe yaramayan olarak adlandırılan bir malzemenin, üç boyutlu sanatsal geri dönüşümüne katkı sağlayarak ona bir anlam kazandırır ve yeniden kullanarak bir sanat nesnesi haline dönüştürür.

Üç boyutlu uygulamalar, iki boyutlu çalışmalara göre emek boyutu daha yüksek çalışmalardır çocuk bu çalışmalar ile olumlu bir durum yaratarak özgüvenini artırabilir. Atık malzemenin diğer bir kolaylığı ise hazır bulunurluğu, ekonomik oluşu ve zaten var olan doku, renk, biçim gibi sanatsal elemanlarla zengin bir içeriğe sahip oluşudur. Ayrıca malzemenin doğal olarak üç boyutlu oluşu ile iki boyutta anlatmak istenilen kimi elemanlar yanında üç boyutluluk kavramını uzayda yer kaplama, boşluk, doluluk, derinlik, hacim gibi kavramları iki boyuta göre kolay ve ekonomik bir şekilde görerek yaşayarak öğrenir. Atık malzemenin son yıllarda okullarda kullanılmasının bir sebebi de sanatçıların bu malzemeleri sık sık kullanmaya başlamış olmaları ile görünürlük artmış ve medyanın da olumlu etkileri ile üretime ve dönüşüme yönelik olumlu yönde etkilerin olduğu görülmektedir. Sonuç olarak; bu kavramın programlara eklenmesiyle, yaratıcılık ve atık malzeme ortak bir paydada buluşarak çocukta çevre ilgisi, geri dönüşümün önemi, görerek yaşayarak öğrenmeyi ve hayatta kalmamızı sağlayan doğal sürece saygı gibi kavramları çocuğa kavratılabilir. Ayrıca farklı malzemeleri kullanarak bir ürün yaratma boyutunda çok yönlü düşünme becerisini de geliştirebilir.

2.1.7.2. Atık malzemenin kavramsal sanat bağlamında kullanımı. Sanayi Devrimi sonrası “atık malzeme” olgusunun gündeme geldiği söylenebilir. 20. yy başlarından itibaren hazır ve atıl durumdaki malzemeler sanatçıların ilgisini çekmiştir. Modernizm, 18. yüzyıl ile 20. yüzyılın ilk yarısını içine alan kendi öğretileri ideolojisi olan kendi kültürünü oluşturmuş, kendi içinde modern olan bir dönemin adıdır. Bilimin bu yüzyıllarda hızla gelişmesi başka alanları da etkilemiştir. Sanat da bu değişim sürecinde en çok etkilenen alanlardan birisi oldu. Einstein’ın atomu parçalaması ile maddenin parçalanabilir en küçük parçası olmadığı atomun boşlukta hareket halinde olan nötron, elektronlar ve protonlardan oluşan bir ağ olduğu anlaşılmıştır. Bu süreç sanatta da devrim sayılacak değişim ve dönüşümlere sebep olmuştur. Kandisky Anıların’da (1913) “atomun parçalanması benim için bütün dünyanın parçalanması gibi bir şeydi” diyor. Apollinaire bu

parçalanmayı, modern bir kent insanının yaşantısını yansıtmada, yapıştırma resim tekniğinin çok uygun düşeceği görüşüyle desteklemiştir (Lynton, 1991, s.66).

Yırtma-yapıştırma tekniği ile sanatın değişim süreci Braque ve Picasso gibi sanatçılarla başlamıştır. “Batı sanatında, geleneği dışlayıp kutsallığını yıkarak iki boyutlu bir yüzeye taş, kum, kumaş, gazete parçaları gibi iki ya da üç boyutlu nesnelere ekleyip boyama yöntemi 20. yüzyıl başında yaygınlaşmıştır. Kübizm’le birlikte ortaya çıkan resme, elle dokunurluk özelliği, onların yağlı boyaya kum karışımlarına neden olmuştur” (Giderer’den akt, Doğruer, 2008) Bu bağlamda atık malzeme, sanat eserinin bir parçası olarak kullanılmıştır. Endüstrinin gelişimi ile ortaya çıkan ürünlerin, sanat ürünlerinin doğal bir formu olma sürecini kübistler başlatmıştır. Kolâj ile başlayan bu süreç, yapıştırmalar ve boyanın birleşimi ile estetik bir form oluşturma sürecinde Braque, Picasso ve Gris bu öncü rolü üstlenmişlerdir. Sentetik Kübizm de denen bu dönemde Picasso “Bambu Sandalyeli Natürmort” adlı çalışmasında hem analitik döneme bir gönderme yapmış hem de yeni dönemde kullanılmaya başlanan atık malzemeyi bu çalışmada uygulamıştır. Resmin alt kısmında görülen sandalyeyi ifade ederken gerçek bir muşamba kullanırken oval tuvalin etrafında halat kullanmıştır. Picasso’nun Resim 2,1 de görülen çalışmasına yorum olarak (Berger, 2004:143), “Estetik bir nesne yaratma amacı aşikârdır, ama bu nesne geleneksel kurallar çerçevesinde yargılanamayacaktır.” demiştir.

Resim 2.1. *Pablo Picasso, “Bambu Sandalyeli Natürmort”, 30x38 cm. 1912*

Picasso, endüstri için üretilen nesnelere üzerinde çok fazla bir değişiklik yapmadan kompozisyonun parçası haline getirerek oluşturduğu asamblaj çalışmalarında iki boyutun üç boyuta geçiş yapmıştır. Bu bağlamda Picasso çalışmasında ilk defa gerçek malzemeler

kullanarak resminde devrim sayılabilecek uygulamaları çalışmalarında uygulamaya başlamıştır. Aynı dönemde birçok sanatçıda farklı grup ya da akım içerisinde bu tür denemeleri çalışmalarında uygulamaya başladıkları görülmektedir. Fütüristler, kübistlerle tanıştıktan hemen sonra yırtma-yapıştırmanın imkânlarından faydalanmışlar ve gelişen sanayi toplumunun temel çıktısı olan sanayi ürünü atıklarını, endüstri gerçeklerini daha da ileriye götürerek anarşist bir tavır altında kullanmışlardır. I. Dünya Savaşı, sanatçılar için de bunalım, göç, acı vb. duygular kendi iç dinamiklerinde sanatsal süreçleri beraberinde getirmiştir. Dada, bu bunalımlı dönemin sanat ortamında farklı malzemeler kullanarak resimde, şiirde, edebiyat dünyasında tam bir başkalaşım örnekleri sunmuştur. Dünyada yaşanan değişimler, yeni döngüler yaratmış, sonlanmamış hırslar dünyanın yeniden tasarımına yol açmıştır. Dünya savaşının ikinci molasına kadar geçen süreçte sanatın değişimlerindeki performansı göz kamaştırıcıdır. Endüstri çağının toplumlarda yarattığı bunalım, emek ve sermaye arasındaki çatışma, politik ortam her şeyde olduğu gibi sanatta da olağanüstü değişimler yol açmıştır.

Resim 2.2. Pablo Picasso, "Mandolin ve Klarnet", 1913

. Dada hareketi, işte tam da böyle bir ortamda şekillenmiş ve ürünler ortaya koymuştur. Tarafsız İsviçre'nin sanat ortamına kaçan sanatçılar 1916'da "Kabare Voltaire"de ortaya çıkan bu akımı oluşturmuş tüm değerlere karşı tümenden bir karşılımla geliştirmiş hatta kendisine bile zamanla karşı çıkmıştır. Hareketin tamamı 1915 ile 1922 yılları arasındaki zaman dilimidir. Hugo Ball tarafından kurulan bu sanat, aykırı sanat hareketi etkileri Tristan Tzara, Jean Arp, Richard Hülsenbeck, Marcel Janco ve Emmy

Hennings gibi sanatçıları ile diğer Avrupa ülkelerine de sıçradı. Tzara'nın Zürih'te yaptığı bu açıklamalar adeta Dada hareketinin başlangıç sürecinin bir özeti gibidir (Genç, 1983, ss.72-73). “Her şeye karşı olmaları onların J. Arp öncülüğünde sergiler açmalarına engel olmadı. Dadacılar, hazır eşya üzerinde yapılan bu oynamalarla ‘readymade’(hazır-yapım) diye adlandırılan bir sanat türü geliştirmişlerdir” (İpşiroğlu ve İpşiroğlu, 1991, ss.98-99). Yüzyıl boyunca sanatçıların atık malzemeye ilgisi hiç azalmayarak zamanla kavram kaygısının da kültürel bileşenlerinin artmasıyla kökeni Duchamp'a dayanan kavram kaygısı, 1960'larda “Kavramsal Sanat” bağlamında kullanımı geliştirerek sürdürmüştür.. İngilizce “Conceptual Art” kelimesi dilimize “Kavramsal Sanat” olarak geçmiştir. “Kavram” sözcüğü sözlük anlamıyla: “Bir nesnenin zihindeki soyut ve genel tasarımı, nesnelerin ya da olayların ortak ad altında toplayan genel tasarımıdır (Türkçe Sözlük, 1993, s.668). “Conceptual” kelimesinin Türkçe 'deki anlamı “mefhuma, kavrama, fikirlere aittir. Kavramsal sanat; sanatın alışagelmış, genellemelerine karşılık farklı bir biçim, algı, fikir ve kavram üretebilmesidir. Sanatın kavramsal lığı süreci için sanatın modern dönemine göz atmak gerekir. 18. yüzyılda “Aydınlanmacı filozofların” altyapısını oluşturduğu modernlik kavramı; akli, evrensel etik ve nesnellik gibi kavramları, sanatın içine dâhil ederek sanatın öznelliğini yükseltme olgularından oluşmaktadır. Endüstrileşmenin getirdiği “kullan at” sürecine, sanatın bitmişliğine sanatsal alanda tepki gösteren en önemli sanatçılardan biri, Marcel Duchamp'tır. 1917'de “R. Mutt” sahte imzasıyla sergiye gönderdiği “Fountain (Çeşme)” adlı çalışmasında sıradan bir pisuarın nasıl bir sanat nesnesine dönüştüğü gözler önüne serilmektedir. Fountain (Çeşme) adlı yapıtında Duchamp sanatın yok oluşunun ve toplumsal etkilerini içinde barındıran bir ürün ortaya koymuştur. Bu yapıtta içinde bulunduğu sanatsal döneme sağlam bir gönderme yaparken hem de var olan sanatsal problemlerin çözümüne de katkı yapmıştır. Dönemin diğer bir sanatçısı K. Schwitters'in kolajları da anlam ve içerik açısından önemlidir. Schwitters çalışmalarında ilanlar, posta pulu, gazete kâğıdı gibi birçok atık malzemeyi kullanmış ve gazetelerden rastgele seçtiği alanları da keserek kolâjlarının bir parçası haline getirmiştir

Resim 2.3. Marcel Duchamp, “Çeşme” 1917

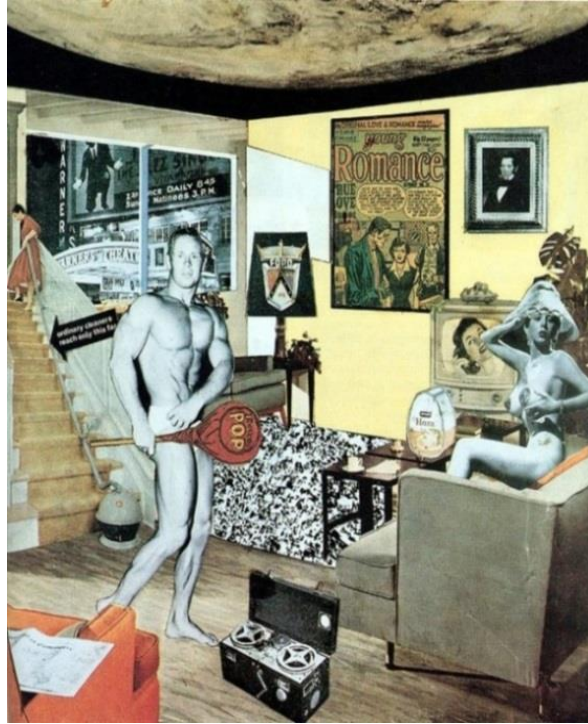
Resim 2.4. Kurt Schwitters İsimsiz. 1928.

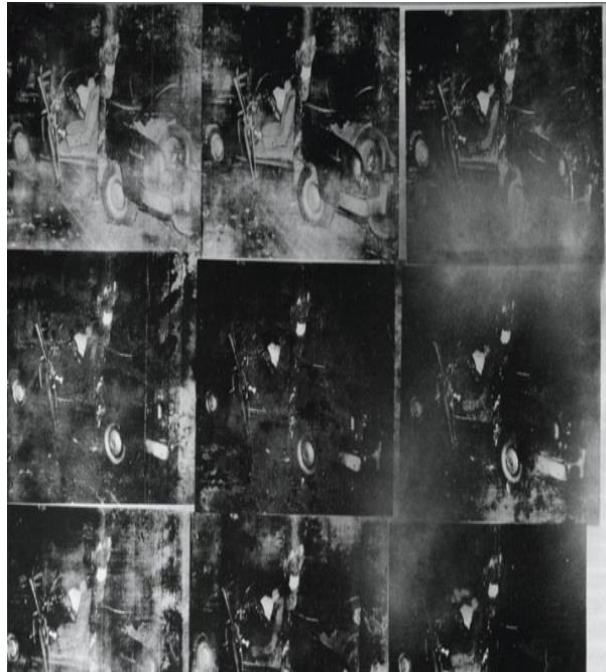
Resim 2.5. . Kurt Schwitters “Asil Hanımefendiler İçin Konstrüksiyon”, 1919.

1900’lerin başında başlayan sanatta değişim hareketleri, kullanılan malzemeler ile de yeni bir döneme girildiğinin habercisi gibiydi. Bu yeni dönem kendi içinde farklı isimler, teknikler, kullansa da teori ve uygulamaları ile sanatın artık kendi devinimi içinde kullanılan malzemeler ile iki boyuttan nesnel olarak üçüncü boyuta geçişine tanık olunuyordu. Yeni dönem malzeme uygulama teknikleri ve sanatçıları ile V. Bruner, R. Max, F.Picabia R. Rauschenberg ve Arman gibi sanatçılarla günümüze kadar gelmiştir.

“İnformel Sanat II. Dünya Savaşından sonra Paris’te ortaya çıkan tüm soyut sanat akımlarını kapsamaktadır: Lirik Soyutlama, Gerçekçilik, Yeni Paris Okulu ve Lekecilik. Gerçekçilik, İnformel sanatın eğilimlerinden biri olup, resmin yapıları üstüne her türlü anlatım ve tekniğe başvurarak yapılan araştırmalardır.” (Batur, 1995, ss.16-18). 20. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren sanatın her alanında değişimler yaşanır. Paris II. Dünya savaşı ile birlikte sanatın kalbi olmaktan çıkarak yerini hızla büyüyen New York’a bırakmıştır. New York’ta II. Dünya savaşı sonrasında “Soyut Dışavurumculuk” belirgin olarak ön plandadır. Sanatçıların içgüdüsel, bilinçaltının dışavurumu olarak adlandırdıkları bu yeni akım, sergi salonlarında imge, akıtma ve yoğun boya tadıyla kendine yer buluyordu. Dışavurumcu eserler savaş yorgunu, bunalmış ruhlar için sanatın özgür alanıydı. 1950’li yıllarda ortaya çıkmaya başlayan ve lirik soyutlamanın karşısında olan bazı sanatçılar, Pop Sanatını yüceltmeye başladılar. “Özellikle endüstriyel nesnelere bakış tarzları, çağdaş sanat ortamında ilgi çekmeye başlamış ve Amerika başta olmak üzere Fransa ve İngiltere’de yayılmaya başlamıştır. 1956 yılında Londra’da açılan “İşte Yarın” başlıklı sergide yer alan “Bugünün Evlerini Bu Denli Cazip Kılan Nedir?” başlıklı kolaj, Pop Sanatın ilk örneklerinden biri olarak nitelendirilir” (Akt. Antmen, 2014,s.159). A. Warhol (1928-87), R. Rauschenberg (1925-2008), R. Lichtenstein(1923-1997), R. Hamilon (1922-2011), gibi isimler Pop Art içinde yer almışlardır. 1960’larda en üst noktasına erişen tüketim kültürü ve onun sanattaki yansıması durumundaki Pop Art tuvalde bir devrim yaratarak resmin konusunda yüzeyde kullanılan malzemeler ve kullanılan farklı şekiller ile seyircide farklı duygular bırakarak bir geleneği daha yıkmıştır. Pop Art ile birlikte spreyci boya, hazır malzemeler ve figür tekrar kullanılmıştır. Post modern dönem olarak da adlandırılan bu dönem özellikle şehir kültürünün önemsendiği, ironi ve reklam kültürünün yüceltildiği, günlük hayatın sanatın bir parçası haline getirildiği bir dönemdir. Resim 2,7.’de Andy Warhol- Silver Car Crash adlı çalışmasında, bir otomobil kazası sorası çekilmiş fotoğraflar tuval üzerine aktarılmıştır. Yeni Gerçekçilik; 1960 senesinde Fransa’da tıpkı daha önceki atık malzeme kullanan ve sanatta büyük bir devrim yaratan 20. yüzyılın diğer önemli sanat akımları gibi sanatla insanı buluşturmak ve sanatın hiçte üstte olmadığını, herkesin sanat yapabileceğini vurgulamak isteyen Neo- Dadacı bir akımdır.

Resim 2.6. Richard Hamilton "Bugünün evlerini bu denli cazip kılan nedir?" 1956

Resim 2.7. Andy Warhol- Silver Car Crash 1963

Duchamp yazdığı bir mektubunda son dönem akımlarının Dada'nın üzerinde yükselmekte olduğunu söylemekte ve şöyle devam etmektedir: "Ben hazır-nesneyi keşfettiğimde estetik olgusunu yerle bir etmeyi amaçlamıştım. Neo-Dadacılar ise hazır-nesnelerde estetik

güzellik buluyorlar.” diyerek bu tartışmayı bizzat başlatan kişidir (Akt. Antmen, 2014, s.175). Pierre Restany (1930- 2003), Yeni Gerçekçilik Manifestosu’nu 1960’da kaleme aldığı anda artık sözün, üslupların ve tüm dillerin ömrünü tüketerek kemikleştiğini, kendilerinin yeni bir önermenin normatif iskeletini kurmaya çalıştıklarını, süresini dolduran heykel, resim ve diğer klasikleşmiş bütün sanat alanlarına yeni önerilerinin olduğunu söylemektedir. Bu akımın sanatçılarından bazıları nesnelere gerçek halleriyle eserlerinde kullandılar, Cesar, Christo, D.Spoerri, J. Tinguely bunlardan bazılarıdır. Yeni önerileri olan “Biz gerçeğin kendisini öneriyoruz; kavramsal ya da düşsel süreçlerin prizmasından yansıyan gerçeği değil, gerçeğin kendi tutkulu macerasını öneriyoruz.” (Akt. Antmen, 2014, s.179). Bu akımın sanatçılarından bazıları nesnelere gerçek halleriyle eserlerinde kullanmışlardır. Cesar, Christo, D. Spoerri, J. Tinguely bunlardan bazılarıdır. “Peki, neydi yeni önerileri? Biz gerçeğin kendisini öneriyoruz: kavramsal ya da düşsel süreçlerin prizmasından yansıyan gerçeği değil, gerçeğin kendi tutkulu macerasını öneriyoruz” (Akt. Antmen, 2014, s.179). 1960’lara gelindiğinde sanatın, düşünceyi ön plana alması ve belki de en büyük değişimin, sanatın nesnelere ile olan arz-talep olgusunun tartışılmaya başlanmasıdır.

Resim 2.8. Christo (Wrapped Cans. Part of Inventory 1959–60)

Minimalist sanatçı Sol Levitt’in kendi çalışmalarının kavramsallarını belirtmek için bir yazısında kullandığı “Kavramsal Sanat” başlığı bu yeni tür akımın ismini ortaya koymuş oldu. J. Kosuth (1945-), D. Oppenheim (1938-2011), J. Baldessari (1931-),

J.Beuy's (1921-1986), Art and Language grubu (1968) gibi sanatçılar ve gruplar yaptıkları çalışmalarla ‘‘Kavramsal Sanatın’’ öncü isimleri oldular. Bu akımı daha iyi anlamak adına dönemin politik, kültürel, felsefi ve çevreyle ilgili boyutunu iyi algılamak gerekir. ‘‘Kavramsal Sanatın’’ düşüncesinin temellerinde Duchamp’ın söylemleri ve ortaya koyduğu ‘hazır-nesne’ kavramıdır. Duchamp’ın endüstriyel bir nesneyi sanat olarak sunması, sanatın yaratıcılık kısmının manasını bir bakıma değiştirerek sanatın daha önce el emeğini sanatsal yeteneğe dayandırılması düşüncesini kırması, sanatın asıl olgusunun kavramda ve anlamda olduğunu vurgulaması, bu akımın temel düşünce şeklini oluşturmuştur. ‘‘Görsel deneyimi ve estetik hazzı dışlayan Kavramsalcıların bir diğer temsilcisi J. Kosuth, sanatın, sanat olma halinin zaten kavramsal bir durum olduğunu ileri sürer’’ (akt. Antmen, 2014, s.195). Donovan’ın aşağıdaki çalışmasında arı kovanına benzeyen ve atık malzeme olarak kullanılan plastik bardakların nesne, uzay, boşluk ilişkisi ile galerinin tavanında asılarak boşlukta bir daralma yarattığı görülür. Birim tekrarından yola çıkarak oluşturulan atık malzeme (plastik bardak), galeri mekânında sanat eserine dönüştürülmüştür. 1960’dan sonra gelişmesini hızla sürdüren kavramsal sanat birçok yeni akım ve sanatçının çıkış yapmasına yol açmıştır. . Bunlardan bazıları: Fluxus, Happening, Body-Art, Eat-Art, Performans (Eylem) Sanatı, Land-Art (Arazi Sanatı), Earth-Art (Toprak Sanatı),

Resim 2.9. Tara Donovan, *İsimsiz*, 2006,

Art Povera (Yoksul Sanatı), Process Art (Süreç Sanatı), Mail Art (Posta Sanatı), Video Art, Net Art (İnternet Sanatı)... Bu akımlar sanatta yetenek yerine yaratıcılığı estetik yerine düşünce üretmeyi savunmaktadır. Ayrıca malzeme olarak kavram boyutunu

oluşturduğu sürece, izleyiciyi çalışmanın kavramsal sürecine dâhil eden bu akım, günümüze kadar çeşitli oluşum ve eğilimler ile varlığını halen sürdürmektedir

2.1.8. Resim Sanatında Atık Malzemenin Çevre ve Teknoloji ile Olan İlişkisi

“Sanatçı bakımından, doğa ile diyalog “sine quanon” (kaçınılmaz, vazgeçilmez) durumunda sürer. Sanatçı insandır, doğanın tabanında, doğanın parçası olduğu için, o da doğadır.” (Klee, 2006, s.37). İnsan, doğanın bir parçası ve sanatta doğanın kopyası olma sürecini, dünyada var olması ile ilişkilendirilebilir. Bu süreç mağara resimlemelerinden günümüze kadar sürmektedir. 19. yy’ın ikinci döneminden itibaren hız kazanan teknolojik gelişmeler, insanları sanayileşen bölgelere doğru yönlendirdi. Sermaye birikimleri toplumlarda yeni tüketim alışkanlıkları yarattı. Bu süreç “Kullan-at” tüketim tarzını benimseyen “Kent-kültürlü” insanları oluşturmuştur. İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra ABD ve gelişmeye başlayan Batı Avrupa, geçmişte oluşturdukları oturmuş sömürge sistemleri ile ellerinde oluşan arz fazlası ürünleri, gelişmekte olan ülkeler ile üçüncü dünya ülkelerinin insanlarına çeşitli doktrinler uygulayarak yeni “Tüketici toplumları” oluşturmuşlardır. O dönem hiç bitmez gibi görünen doğal kaynakların hızla tüketilmeye başlanması ancak 20 yy’ın ikinci yarısından sonra fark edilmeye başlanmıştır. Doğal kaynaklarında tükenemediğini gören insan, çözüm olarak “geri-dönüşüm” fikrini ortaya attı. Türkçe ’ye Arazi Sanatı, Yeryüzü Sanatı vb. isimlerle çevrilmiş olan Land Art. 1960’ların sonunda Amerika’da ortaya çıkmış olan bu akımdır. Resim, heykel, mimari ve sanatın diğer disiplinlerarası bir çalışma etiğine sahip olan bu akım, “Minimal sanatın sanayi kültürünün gelişmiş teknolojik ürünleriyle yaptıkları düzenlemeler arazi ve yeryüzü sanatı yoluyla eleştirilmiştir” (Krug, Blandy ve Congdon’dan aktaran Mamur, 2017, s.1002).

Geri dönüşüm ile nesnenin, tüketime yeniden kazandırılarak çevre başta olmak üzere, hayatımıza olumlu artıları olduğu görülmüştür. Tüketim toplumunun ortaya çıkarttığı atık malzemeler, sanatın bir objesi haline dönüştü. Kavramsal sanatın kendi içinde barındırdığı fikirler ışığında atık malzeme de sanatın içinde estetik değerler ve devrimci özellikler barındıran bir sanat objesi haline dönüştü. Marcel Duchamp’la başlayan hazır nesnenin sanata dâhil oluşu, 1950’den sonra fotoğraf ve imgenin birbirlerine olan etkileşme ile Postmodern döneme geçiş sağlamıştır. Tüketimin çılgınlık düzeyine ulaştığı 1950’den günümüze insan öylesine vurdumduymaz şekilde doğayı ve dolaylı olarak kendisini yok etmeye yöneldi ki oluşan ekolojik bozulmanın ciddiyetini çok geç anladı. Atık malzeme, bu çılgınlık durumuna bir tepki olarak insanın tükettiğini yine

insanın karşısına bazen galerilerde bazen doğada ortaya koymuştur. Ancak çok iyi bilinen bir durum ise sanatın ortaya çıkışından beri teknoloji hep var olmuştur. El ile oluşturulan ilk teknik aletler, bu ilk dönem sanatının da çıkış halidir. Daha sonraki dönemlerdeki gelişmeler bugün hala kullandığımız tüp boya, fırça, tuval gibi araç gereçleri ortaya koymuştur. Sanatın teknoloji ile olan birbirini takip döngüsü hiç değişmemiş, sanatının kırılma noktalarından biri olan empresyonizm teknolojik bir gelişme olan fotoğraf makinesinin icadının sonrasına denk gelir. Doğayı birebir taklit önemini yitirmeye ışık, anı yakalama ve sanatçının özgün bakışı ön plana çıkararak yüzyıllardır süren durum büyük değişime uğrar. Aslında buradaki durum görünenin ardındaki “öz”ü anlayabilmektir. Fotoğraf makinesinin icadı bir bakıma post modern döneme geçişi de hızlandırmıştır. 1950’den itibaren hızla gelişen teknoloji, farklı baskı ve mekanik çoğaltma ile bir sanat akımının parçası haline gelmiştir. Endüstrileşme ve makineleşme sanatçılar üzerinde de bir takım durumlar ortaya çıkartmıştır. Baldaccini Cesar yeni gerçekçilik akımı nesnelinde gerçek bir otomobili çeşitli iş makinaları ile küp şekline sokmuştur. Montaj yöntemine örnek olarak gösterilebilecek olan bu çalışma seri üretimle üretilen bir ürünün sanatsal bir ürün haline getirilmesine yönelik bir geri dönüşüm örneği olarak gösterilebilir.

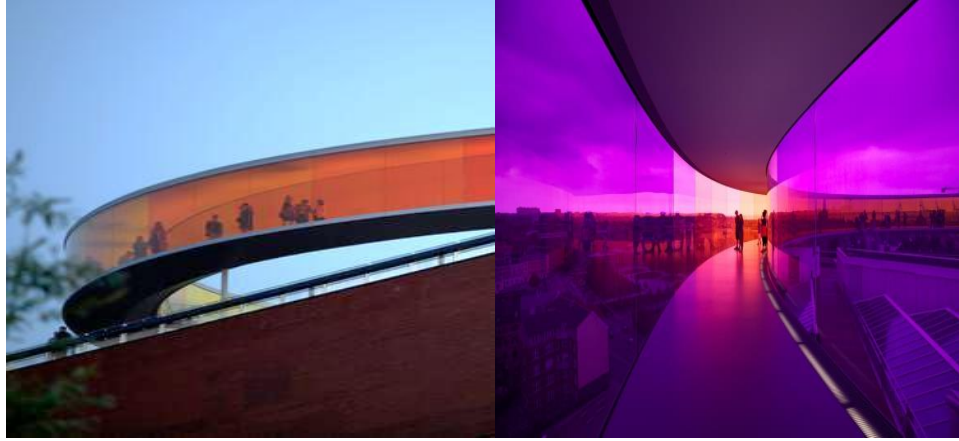
Resim 2.10. *Baldaccini, Sarı Buick, 1961*

Resim 2.11. Stelarc *Ear On Arm* (2012)

Resim 2.12. İsimli Romuald HAZOUMÉ

Günümüzde ise sanat ve teknoloji daha girift bir durum ve kavram halinde olduğu söylenebilir. Performans, video art, gibi akımlar teknoloji ile insan durumlarını çokça betimler hala gelmiştir. Avustralyalı sanatçı Stelarc teknoloji ve sanatı kendi vücudunda özgün bir şekilde irdelemiştir. “Kulak” sanatçının sol kolunun dirsek ile bilek arasındaki derisine yerleştirilmiştir. Bununla birlikte kulağın içine bir mikrofon yerleştirilmiştir. Bu mikrofon vücuttan gelen sesleri yükselterek dışa aktarmıştır. Sanatçı, vücut içinden gelen sesleri arttırarak, içsel olanı dışsallaştırmış; mekanik kolu ve üçüncü kulağı, insan ve makine arasındaki ayrımı zorlaştırmıştır. Böylece bir vücuda “sahip olma” fikrini tartışılır hale getirmiştir (Renkçi-Taştan, 2016, s.174). Günümüz çağdaş sanatı içinde yer alan Afrikalı sanatçı Romuald Hazoumè (1962-) atölye çalışmalarında esinlendiğimiz bir sanatçı olup maskeleri, Afrika kültürü ve törenlerinde kullanılan geleneksel tören maskelerine benzemek için atıl durumda olan benzin bidonlarından yapar. Hazoumè kendi çalışmaları ile ilgili olarak şunları söylemiştir: “Batıya, kendilerine ait olanları, yani bizi her gün istila eden tüketici toplumunun reddini gönderiyorum”

Olafur Elliasson Aarhus Kuntmuseum, Danimarka’da gerçekleştirdiği .“Rainbow Panorama” Gökkuşağı Panoraması (2006-2011) adlı çalışmasında müzenin çatısında yapay bir gökkuşağını dairesel olarak tasarlamış ve ziyaretçilere gökkuşağının renkleriyle dünyayı görebilme hissini vermiştir.

Resim 2.13. Olafur Eliasson “Cam Yürüyüş Yolu” Resim 2.14. *Ayrıntı*

Cam yürüyüş yolu 360 derece çatıyı çevreleyerek izleyiciye gökkuşağı renkleriyle harika bir şehir sunumu sağlamaktaydı. 20 yüzyılda, kavramın ön plana çıkması, soyutlamanın “biçim bozma”dan öteye geçerek biçimin kendisinin soyutlanması kurgusuna gelmiştir. Düşünce ve kavram ön plandadır artık. Sanat, malzeme açısından sınırsız, boya ve tuval gereksiz durumdadır. Kuratör Germano Celant tarafından 1967’de ortaya konan yeni bir terim İtalya’da ortaya çıkan yeni bir akımın habercisidir. Yoksul Sanat olarak adlandırılan bu sanat, artık gelenekselleşmiş malzemeler ve çalışmaların sınırlandırmaları olmadan sanatı uygulamaktan bahsediyorlardı. Artepovera, kelimenin tam anlamıyla "fakir sanat" anlamına gelir ancak burada fakir kelimesi, tuval üzerine, bronzda veya oymalı mermerdeki geleneksel yağlı boya ötesinde geniş bir yelpazede malzemelerin hareketinin imza araştırmasına atıfta bulunmaktadır (<http://www.tate.org.uk/art/art-terms/a/artepovera>). Eserlerin uygulayıcıları malzeme olarak daha çok paçavra, ağaç dalları, toprak, metal vb. malzemeler kullanarak çalışmalarında tavrı olarak sınırlı sayılı galericilik, sanatın metalaşması ve ticarileşmesi mantığına itiraz etmişlerdir. Öncü sanatçıları Alighiero Boetti, Luciano Fabro, Jannis Kounellis gibi isimlerdir. Akımın sanatçıları Minimalist bir anlayışla doğal ya da endüstri ürünü malzemeleri, bazı müdahalelerle sanat ürünü haline getirirler. Hareket her ne kadar İtalya’da ortaya çıksa da kelime ve etkileri Japonya’da, ABD’de görülmüştür.

1960’lardan günümüze kadar uzanan süreçte de gelişen ve değişen “çevre” düşüncesi ve algısı, ekosistemi içeren, çevre sorunlarını kapsayan kaygılara doğru evrilen çok farklı sanat oluşumlarını getirmiştir. Bunlar; ‘Art in Nature’, ‘Eco-art’, ‘Green Art’, ‘Restoration Art’, ‘Ecoventions’, ‘Sustainable Art’, gibi örneklenebilecek, çok sayıda ve çeşitlilikte bir yelpaze oluşturmaktadır (Ataseven, 2016, akt, Mamur, 2017, s.1002).

Resim 2.15. *Robert Smithson, "Sarmal Dalgakıran" , 1970*
Büyük Tuz Gölü, Utah, ABD

2.1.9. Atık Malzemenin Kamusal Uygulamaları

Günümüzde, daha çok batı toplumlarında gördüğümüz geri dönüşüm kültürünün, bir yansıması olan atık malzemenin kamusal alan uygulamalarında sanat objesi olarak kullanılması 1914 yılına rastlar. Katalan mimar Antoni Gaudi (1852-1926) tarafından yapılan Park Güell'dir. Gaudi çalışmasında atık seramik parçalarını "Trencadis" denilen bir teknikle el yapımı mozaiklere dönüştürmüştür. Endüstrinin atık olarak değerlendirdiği seramikleri, Gaudi birer süsleme malzemelerine dönüştürmüştür. Unesco Dünya Miras listesinde yer alan bu parkın mimari

Resim 2.26. Antoni Gaudi *Park Güell Oturma Bankları"1900-1914*

Endüstrinin atık olarak değerlendirdiği seramikleri, Gaudi birer süsleme malzemelerine dönüştürmüştür. Unesco Dünya Miras listesinde yer alan bu parkın mimari uygulamasında, doğa ve insanın özgün birleşimi vardır. Ayrıca atık malzemenin kamusal alanda kullanıldığı en önemli mekânlardan biridir. Atık malzemenin kamusal mekânlarda kullanılması o şehrin geri dönüşüme, çevreye, sanata ve kültüre verdiği öneminde göstergesidir. “Kırılmış renkli fayans, porselen, tabak, fincan ve cam parçalarıyla soyut kompozisyon oluşturan seyir platformları, korkuluklar, duvar ve kolon kaplamaları dikkat çekmektedir” (Gaudi, 2008, s.573)

Atık malzemenin kamusal alanda kullanıldığı başka bir uygulama da Şandigar Kaya Bahçesi (Changirah Rock Garden)’dir. Nek Chand (1924-2015) tarafından 1958’de inşası yapılmış olan bahçedir. Yüksek oranda seramik ağırlıklı, endüstriyel atık malzemeler ile çalışılmıştır. Nek Chand tarafından 1950’lerden itibaren kamuya ait bir alanda inşa edilen Şandigar Kaya Bahçesi, bugün 10 hektarlık bir alan üzerinde, derin vadiler ve patikalarla çevrilmiş alanda, birkaç bin heykel ile dünya da ilgi çeken alanlardan biri olarak kabul edilmektedir. Toplumda geri dönüşüm bilincinin yükseltilmesindeki en hızlı yollardan birisi de sanat yoluyla halkın en çok kullandığı, kolayca ulaşabileceği mekânları, atık malzeme ile sanatsal açıdan dizayn edebilmek kent kültürü oluşumuna olumlu yönde etki edebilir.

Resim 2.17. Neg Chand *Chandigarh Rock Garden*’ heykeller

2.1.10. Türkiye’de Atık Malzeme, Çevre Ve Geri dönüşüm ile ilgili Çalışma Örnekleri

Ülkemizde atık malzeme ile sanat çalışmaları geçmişi eskiler dayanmamakla birlikte günümüzde sanatçılar atık malzemeye atıfta bulunabilecek ya da sadece atık malzemeden oluşan eserler ortaya koymaktadırlar. Rüçhan KEÇECİ son dönem Türk sanatında özellikle atık metal heykellerle ön plana çıkmaktadır. Sanayi atıklarının kullanıldığı bu çalışmalarda sanatçı, figür ve hayvan heykellerine, çalışmalarında ağırlık vermektedir.

Resim 2.18. Rüçhan KEÇECİ-Metal Gangster.2016

Belediyeler, sivil toplum örgütleri, okullar, üniversiteler... vb kurumlar atık malzeme, geri dönüşüm, çevre gibi konulara son yıllarda daha bilimsel yaklaşımlar sergilemektedir. Kamu spotu gibi uyarılar ile toplumsal bilinçlendirmeyi sağlamaya yönelik çalışmakta oldukları gözlenmektedir. Başka bir çalışma örneği 'de Kuşadası/Aydın'da bulunan Marina'nın hemen arkasında oluşturulan park alanında, atık malzemelerle yapılmış çalışmalar bulunmaktadır. Tamamı denizden çıkartılan atıklar ile yapılan çalışma deniz kirliliği, çevrenin korunması gibi konulara gönderme yapmaktadır. Denizci Sadun BORO anısına yapılmış olan bu çalışma Ayrıca renkli kapaklardan yapılan çalışma, sanat ile toplumsal algını geliştirilmesine katkı yapmayı amaçladığı düşünülmektedir.

Resim.2.19. *Deniz atıklarından uygulama-* Resim 2.20. *Atık malzemenen uygulama*

2.2. İlgili Araştırmalar

2.2.1. Türkiye’de Atık Malzemenin Görsel Sanatlar Eğitiminde Kullanımıyla İlgili Araştırmalar

Yılmaz (2015), “Atık Nesneden Sanat Yapıtına Malzemenin Dönüşümü”. adlı tez çalışmasında sanat yapıtı üretiminde atık nesnenin kullanım olanaklarından bahsetmiştir. Araştırmacı, araştırmasına atık nesnenin belki de ilk kullanılan türü olan kolaj tekniğinden başlayarak sırasıyla; dokolaj, asamblaj ve montaj gibi tekniklerden bahsederek malzemenin dönüşüm sürecinden ve çeşitli yöntemlerden bahsetmiştir. Ayrıca atığın sanat nesnesi olarak kullanım sürecinde, ready-made, post- prodüksiyon, manipülasyon, gibi tekniklerden bahsederken, dönemin post-modernist bakış açılarından bahsetmiştir. Atık malzemenin sanat eserine dönüşümü sürecinden örnekler gösterilmiş, kavramlar tartışılmış ve bazı saptamaların yapıldığı anlaşılmıştır. Atık nesnenin, 20. yy sürecinde, başlangıcından günümüze kadar etkileşim halinde olduğu akımlar ve bugün etkinlik alanlarından bahsederken, atık malzemenin artık sanatın bir malzemesi haline dönüştüğünü anlamaktayız.

Doğruer (2008) “Görsel Sanatlarda 1945 sonrası Atık Nesne Kullanımı” adlı tez çalışmasında ise 19. yy ile birlikte gelişen endüstrileşmenin sonuçlarından olan “Tüketim Toplumunun oluşum süreci, üretim –tüketim ilişkileri, endüstriyel üretimin hızı ve

çeşitliliği, kitle iletişim araçlarının gelişmesinin sonuçlarını, çalışmasında konumlandırmıştır. Araştırmacı çalışmasının devamında atık malzemeyi kavram boyutu ile de incelemiş, değişen özne-nesne ilişkisi, değişen teknoloji ve tüketim kültürü ile estetik değişimlere yer vermiştir. 1945'ten sonraki sanat hareketlerini öncesi ve sonrasıyla da araştırarak düşünsel altyapı ve atık malzemenin kullanım şekillerinden bahsetmiştir. Doğruer (2008) ayrıca atığın sanatsal dönüşümünün Türk resmine yansımalarını tarihsel bir bakış açısıyla çalışmasına aksettirirken ayrıca yerli sanatçılarımızdan atık malzemeye yaklaşım biçimlerinden bahsetmiştir.

2.2.2. Türkiye’de Üstün-Özel Yeteneklilerle İlgili Yapılan Bazı Çalışmalar

“Üstün yetenekli bireylerin görsel yeti ve farkındalıkları” adlı tez çalışmasında Uçar (2015); üstün yetenekli bireylerin yetenekleri doğrultusunda eğitim alabilecekleri kurumların çeşitliliği, çağdaş ortamlarda yeteneklerinin erken keşfi ve profesyonel eğitmenlerin öneminden bahsetmiştir. Sonrasında yeteneğin sadece doğuştan gelen genetik faktörler dışında çevresel faktörlerle de gelişen bir durum olduğunu belirtmiştir. Eğitim yöntemleri ile ilgili olarak çocuğun öznel becerilerinin açığa çıkartılarak doğru yönlendirilmesi ve aynı zamanda bu bireylerin topluma kazandırılması ve önderlik etmeleri konusunda ayrıntılı bilgi vermiştir. Araştırmacı, görsel yeti farkındalığına sahip üstün yetenekli çocukların bulgularını açıklarken, onların yaşitlarına göre daha hayalperest olan, perspektif derinliği algılayan, çizmekten çok yaratma olgusundan hoşlanan, üç boyutlu malzemeyi kullanmaktan hoşlanan, harita, diyagram ve görsel sunuları izlemekten keyif alan kişiler olduğunu vurgulamaktadır. Üstün yetenekli bireyler görerek ve gözlem yaparak öğrenmeyi pekiştirirler. Görsel olarak algıladıkları varlıkların imgelerini çok iyi çizerler.

Karabulut (2010), “Türkiye’de Üstün Yetenekliler Eğitiminin Tarihi Süreci” adlı tez çalışmasında; 1960- 2009 yılları arasında Türkiye’de Üstün yetenekliler eğitimi veren resmi ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarının tarihsel süreç içinde amaçlarını, öğrenci ve öğretmen seçimini, üstün yeteneklilere dönük okulların yasal dayanaklarını, üstün yeteneklilere dönük ekonomik yardımları ve üstün yetenekliler eğitimi veren okulların programlarını incelemektedir. Araştırma yöntemi olarak tarihi araştırma yöntemi kullanılmıştır. Tarihi araştırma yöntemi, olayların geçtiği tarihi olabildiğince doğru anlamaya ve bunun niçin olduğunu açıklamıştır.

Kaya (2013) Üstün Yetenekli Öğrencilerin Eğitimi ve BİLSEM’ler adlı çalışmasında “Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM) ile İlgili Araştırmalar” kısmında BiLSEM uygulamasının, öğretmen görüşlerine göre eğitim-öğretim, rehberlik, fiziksel

donanım ve okul-çevre-merkez işbirliği açısından dört boyutta incelemiştir. Çalışmada, öğretmenlerin merkezlerdeki eğitim öğretim ve rehberlik durumunu belirtilen niteliklere uygun bulduğu, ancak fiziksel donanım ile okul-çevre-merkez işbirliğine ilişkin durumları yeterli bulmadıkları belirlenmiştir. Sonuç olarak çalışmada, “Üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde gelişmiş ülkelerde uygulanan örnekler ve politikalar incelenip, geçmişten gelen kültürel zenginliklerimizle birlikte, ülkemiz şartlarına uygun modeller ve politikalar geliştirilmelidir.” ifadesini kullanmıştır.

Bildiren ve Uzun (2007) “Üstün Yetenekli Öğrencilerin Belirlenmesine Yönelik Bir Tanılama Yönteminin Kullanılabilirliğinin İncelenmesi” adlı çalışmada, zekâ ve yetenek ile ilgili genel tanımlamalardan sonra Türk Eğitim Vakfı İnanç Türkeş Lisesi’nde (TEVİTÖL) üstün yetenekli çocukların tanınmasına yönelik üç aşamalı geniş tabanlı bir tarama çalışması uygulamıştır. Bu araştırmanın genel amacı, TEVİTÖL’e öğrenci seçmede uygulanan tanılama çalışmasının (WISC-R, Progresif Matrisler Testi ve Performans değerlendirmesi) üstün yetenekliliğin belirlenmesinde kullanılabilirliğini araştırmaktır. Araştırma, karşılaştırmalı ilişkisel tarama modelinde, yaşları 13/15 arasında 45’i kız, 49’u erkek olmak üzere toplam 94 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Progresif Matrisler Testi, grup olarak TEVİTÖL’de uygulanmıştır. Çalışmada öğrencilere bireysel değerlendirme amacıyla psikolojik danışmanlar tarafından WISC-R zekâ ölçeği uygulanmıştır. Performans Değerlendirmesi ise 13 eğitim uzmanı tarafından 1 hafta boyunca gerçekleştirilmiştir. Sonuç olarak, daha geniş örneklem üzerinde üstün yeteneklilerin tanınmasıyla ilgili farklı ölçme araçlarının birlikte kullanıldığı çalışmalar önerilmiştir. Performans değerlendirme yapılandırılmış kontrol listeleri ile birlikte yapılmalıdır. Üstün yeteneklileri tanılama amacıyla kullanılacak ölçek geliştirme çalışmaları yapılmalıdır. Üstün yeteneklileri tanınmasında görev alacak uzmanların yetiştirilmesine önem verilmelidir.

Genç (2013), “Üstün Yetenekli Öğrencilerin Görsel Sanatlar Eğitiminde Disiplinlerarası Öğretim Etkinliklerinin Değerlendirilmesi” (Konya Bilsem Örneği) adlı tez çalışmada BİLSEM’ler hakkında genel bilgiler vermiş bu merkezler hakkında genel değerlendirmeler yapmıştır. Sonrasında üstün yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar eğitiminde disiplinlerarası etkinliklerinin nasıl sonuçlar ortaya koyacağını görmek amacıyla; Konya Bilim ve Sanat Merkezi uyum dönemi görsel sanatlar eğitiminde disiplinlerarası etkinlikler yapılarak, çıkan sonuçlar değerlendirilmiştir. Birbirlerini desteklemesi düşüncesi ile nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanıldığı tek

gruplu bu çalışmada, öğretmen ve öğrenci görüşmesi, öğrenci yansıtma yazıları ve uzman değerlendirmelerinden elde edilen veriler kullanılmıştır.

2.2.3. Atık Malzeme, Çevre, Geri dönüşüm ile İlgili Yapılmış Araştırmalar

Çimen ve Yılmaz'ın (2012) "İlköğretim Öğrencilerinin Geri Dönüşümle İlgili Bilgileri ve Geri Dönüşüm Davranışları" adlı çalışmasının da amacı; ilköğretim öğrencilerinin geri dönüşümle ilgili bilgilerini ve geri dönüşüm davranışlarını belirlemektir. Araştırma betimsel bir alan çalışması olup tarama modeli şeklinde tasarlanmıştır. Çalışma grubunu, Ankara'da bir ilköğretim okulunda 6. 7. ve 8. sınıflarda öğrenim gören 90 ilköğretim öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplamak amacıyla, araştırmacılar tarafından geliştirilen anket uygulanmıştır. Elde edilen veriler, içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir. Çalışma sonucunda öğrencilerin geri dönüşüm ile ilgili bilgi kaynakları arasında öğretmenlerin önemli bir yer sahibi olduğu, öğrencilerin geri dönüşümle ilgili bilgi sahibi oldukları, geri dönüşümlü ürünler arasında en çok kâğıt kullandıkları belirlenmiştir. Bunun yanı sıra sosyal içerikli etkinliklerin öğrencilerin geri dönüşüm davranışlarını arttırdığı ve öğrencileri geri dönüşümlü ürünleri kullanmaya güdelediği tespit edilmiştir. Çalışmanın amacı, ilköğretim 6.7. ve 8. sınıf öğrencilerinin geri dönüşümlü ürünler ile ilgili bilgilerini ve öğrencilerin geri dönüşüm davranışlarını belirlemektir.

Mamur ve Köksal (2016) "Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programının Sürdürülebilir Kalkınma Eğitimi Bağlamında İncelenmesi" adlı araştırmalarında Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilk ve ortaokullarda (1-8. Sınıflar) yer alan Görsel Sanatlar dersinin 2014 yılında güncellenen öğretim programının sürdürülebilir kalkınma eğitimine katkılarını belirlemek amaçlanmışlardır. Araştırmalarında "temel nitel araştırma" tekniği kullanılmış, öğretim programının incelenmesi amaçlandığı için problemin doğasına uygun olan doküman inceleme veri toplama yöntemi olarak tercih edilmiştir. Verilerin çözümlenmesi içerik analizi ile gerçekleştirilmiştir. Görsel Sanatlar Dersi öğretim programında yer alan hedefler, kazanımlar, içerik, öğrenme-öğretme süreçleri, ölçme ve değerlendirme ve uygulama esasları sürdürülebilir kalkınma eğitimi bağlamında incelenmiş ve nitel çözümleme sonunda ulaşılan bulgular araştırmanın alt problemleriyle ilişkilendirilerek sunulmuştur. Görsel Sanatlar dersi öğretim programında kültürel sürdürülebilirliğin ön plana çıktığını, sürdürülebilir ekonomi ve sürdürülebilir çevre konularının ise programa kısmen yansıdığını göstermiştir. Öğretim programının yerel kültüre ait motifleri keşfetmeye, farklı toplumların kültür-sanat objelerini tanımaya ve

onlara saygı duymaya önemli katkılar sağladığı görülmektedir. Ancak programda anlayış, adalet duygusu ve doğaya karşı sorumluluk bilinci ile doğa ve kültür arasındaki ilişkiye daha görünür düzeyde yer verme gerekliliği sonucuna ulaşılmıştır.

Tanrıverdi(2009) “Sürdürülebilir Çevre Eğitimi Açısından İlköğretim Programlarının Değerlendirilmesi ”adlı tez çalışmasında UNESCO tarafından hazırlanan “Educating for a Sustainable Future” (Sürdürülebilir Gelecek İçin Eğitim) programında ekonomik gelişmenin özünü “insani gelişmenin” oluşturduğu ve “sürdürülebilir” ekonominin ise doğal kaynakların etkili korunması ve eşit şekilde paylaşılması ile doğrudan ilgili olduğu ifade edilmektedir. Bu nedenle çevre eğitimi, sürdürülebilir kalkınmanın önemli bir aracı olarak kabul edilmektedir. Bu çalışmanın amacı, ilköğretim programlarında yer alan öğrenci kazanımlarının sürdürülebilir çevre eğitiminin gerekleriyle hangi oranda örtüştüğünü ortaya koymaktır. Çalışma sonucunda, ilköğretim programlarında yer alan kazanımların çoğunlukla bilgi ve tutum geliştirmeye yönelik kazanımlar olduğu, ancak beceri, anlayış ve değer geliştirmede yetersiz olduğu; ayrıca programların sürdürülebilir çevre eğitiminden çok, çoğunlukla yaşadığımız çevreyi koruma anlayışına odaklı hazırlandığı saptanmıştır.

Esen(2011) “Üstün yetenekli öğrencilerin çevreye yönelik bilgi ve tutumlarının incelenmesi” adlı yüksek lisans tez çalışmasında”; İlköğretim düzeyindeki üstün yetenekli öğrencilerin sahip oldukları çevre bilgilerinin ve çevreye yönelik tutumlarının cinsiyet, sınıf düzeyi ve ailelerin sosyoekonomik düzeyleri değişkenlerine göre incelemek, ve çevre bilgileri ile çevreye yönelik tutumları arasında bir ilişki olup olmadığını belirlemek ve çözüm yolları üretebilme düzeylerini araştırmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın deseni, çalışma grubu, veri toplama araç ve teknikleri, veri toplama yöntemi, süreci ve verilerin analizi ile ilgili açıklamalar yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Deseni

Bu çalışma, üstün-özel yetenekli çocuklara yönelik görsel sanatlar eğitiminde atık malzeme kullanımının etkilerini tespiti yönelik nitel yöntemle dayalı durum çalışması ve bir tür eylem araştırması deseni göstermektedir. Bazı sınıflamalara göre uygulamalı nitel araştırmalardan biri olan eylem araştırmaları eleştirel yansıtma ve sorgulama yoluyla yaşamın kalitesini artırmak için önceden planlanmış, düzenlenmiş ve işbirliğine dayalı sistematik incelemelerdir (Bogdan ve Biklen, 1998; Johnson, 2002; Mills, 2003 Akt, Uzuner(2005). Eleştirel kuramdan temelini alan bu araştırma yaklaşımında amaç, sadece araştırılan kişilerin sahip oldukları anlamları ve davranışlarını anlamak değil aynı zamanda değiştirmektir (Ekiz, 2003) Veriler, görüşme, gözlem, kayıt altına alma ve doküman analizi yöntemiyle toplanabilir. Bu araştırmalarda hangi soruların sorulduğu, neyin gözlemlendiği ve hangi dokümanların ilişkili kabul edildiği araştırmanın kuramsal çerçevesine bağlıdır” (Merriam, 2013, s.23). Eylem araştırması, uygulamada ortaya çıkan sorunların anlaşılmasına ve çözülmesine yönelik olarak uygulayıcıların tek başlarına ya da bir araştırmacı ile birlikte uygulama sürecini çalışmalarını içerir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Eylem araştırmaları yapısı gereği araştırmacının sürecin içinde olduğu ve müdahale edebildiği araştırmalardır. Süreç öğretmen-araştırmacı tarafından yürütülmüştür. Gözlem yapma, sözlü ve yazılı görüş alma, ürün değerlendirme yöntemleri kullanılmıştır. Aşağıda veri toplama ve analiz bölümlerinde detaylı bilgiye yer verilmiştir.

3.2. Çalışma Grubu

“Nitel araştırmalarda amaç genelleme değil, bütüncül bir resim elde etmektir. Nitel araştırma çalışılan konuyu derinlemesine ve tüm olası ayrıntıları ile incelemeyi içerir” (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.107). Araştırmanın çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yaklaşımı ve kolay ulaşılabilirlik dikkate alınmıştır. Araştırmacının çalıştığı kurum içinde eylem araştırmasına uygun koşullar sağlanabildiği için Manisa İli Şehzadeler Bilim ve Sanat Merkezi öğrencilerinden bir grup tercih edilmiştir. Araştırma 2017-2018 eğitim öğretim yılında Manisa İli Bilim Sanat Merkezi'ne devam eden 8/10 yaş

aralığındaki ÖYG-1-ÖYG-2 öğrencilerinden oluşan 1 erkek 9 kız öğrenci ile yürütülmüştür. Bu öğrencilerin bir kısmı resim bölümü öğrencileri iken bir kısmı Genel zihinsel yetenek alanı ve resim bölümünü kazanan öğrencilerden oluşmaktadır.(Bkz. Tablo 3.1)

Tablo 3.1. *Katılımcı Öğrencilerin Demografik Özellikleri*

Cinsiyet	Yaş	Alanı	Bilsem
Kız	8-10 yaş aralığı	Zihinsel +Yetenek(Resim)	Manisa/Şehzadeler
Kız	8-10 yaş aralığı	Zihinsel +Yetenek(Resim)	Manisa/Şehzadeler
Kız	8-10 yaş aralığı	Zihinsel +Yetenek(Resim)	Manisa/Şehzadeler
Kız	8-10 yaş aralığı	Zihinsel +Yetenek(Resim)	Manisa/Şehzadeler
Kız	8-10 yaş aralığı	Zihinsel +Yetenek(Resim)	Manisa/Şehzadeler
Kız	8-10 yaş aralığı	Resim	Manisa/Şehzadeler
Kız	8-10 yaş aralığı	Resim	Manisa/Şehzadeler
Kız	8-10 yaş aralığı	Resim	Manisa/Şehzadeler
Kız	8-10 yaş aralığı	Resim	Manisa/Şehzadeler
Erkek	8-10 yaş aralığı	Resim	Manisa/Şehzadeler

Tablo 3.1’de Manisa/Şehzadeler BİLSEM’e kayıtlı ve halen devam etmekte olan öğrenciler görülmektedir. Araştırmacının çalıştığı bu öğrenciler ÖYG.1 ve ÖYG. 2 grubudur. Bu tabloya göre öğrenciler genel olarak devlet okullarına devam etmekte olup aynı zamanda bazı öğrenciler çift alanda (zihinsel-görsel sanatlar) eğitim görmektedirler.

3.3.Veri Toplama Araç ve Teknikler

Araştırmanın modeli doğrultusunda nitel veri toplama araçlarından belge inceleme, görüşme ve uzman görüşüne bağlı ürün değerlendirme tekniklerinden yararlanılmıştır.

3.3.1. Belge İnceleme

Bu araştırmada kullanılan nitel araştırma yöntemlerinden biri doküman incelemedir. Dokümanlar araştırmanın konusuyla ilintili her türlü, yazılı, görsel ve işitsel materyallerdir. “Yaygın dokümanlar; resmi kayıtlar, mektuplar, gazeteler, şiirler, şarkılar, ortak kayıtlar, hükümet dokümanları, tarihsel dokümanlar, otobiyografi (yaşam öyküsü/özgeçmiş) gibi belgelerdir” (Merriam, 2013, s.132). TTKB’nin yayınladığı ilk ve ortaokullar görsel sanatlar dersi öğretim programları kurum internet sitesinden indirilmek suretiyle incelemeye alınmıştır. Atık malzeme kullanımına ilişkin kazanımlar taranmıştır. Aynı şekilde BİLSEM öğretim programlarında yer alan benzer kazanımlar tespit edilerek karşılaştırma yapılmıştır.

3.3.2. Görüşme

De Marrais (2004) görüşmeyi “görüşmeci ve katılımcının birlikte yer aldığı, araştırma yapılan alana yönelik sorulara odaklanarak birlikte konuşma süreci olarak tanımlar” Probleme bağlı olarak araştırma verilerini toplamak için öğrenci ve uzman görüşlerine başvurulmuştur. Ayrıca kurum yetkilisi ve veliler ile bilgilendirme mahiyetinde görüşmeler yapılmış, araştırma için yazılı izinleri alınmıştır. Öğrenciler ile görüşmelerde uygulama öncesi ve sonrası yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılarak yazılı görüşler alınmıştır. Süreci desteklemesi bakımından odak grup görüşmeleri yapılmış, sesli ve görüntülü kayıtlar tutulmuştur.

Atık Malzemeye İlişkin Öğrenci Görüşme Formu. Öğrencilerden uygulama öncesi ve sonrası olmak üzere yazılı ve sözlü olarak görüşleri alınmıştır. Öğrencilerle yapılan uygulama öncesi ilk görüşmede on iki sorudan oluşan ön test yapılmış sonrasında atık malzemeler ile çalışılmış ve yapılan çalışmalar öğrencilerle yorumlanmıştır. Testteki sorular şunlardır.

1. Atık Malzeme denince ne anlıyorsunuz?
2. Bildiğiniz atık malzemeler nelerdir?
3. Atık malzemeler sizce yeniden kullanılabilir mi?
4. Geri dönüşüm ifadesinden ne anlıyorsunuz?
5. Atık malzeme kullanımı ile geri dönüşüm ifadeleri arasında ne fark vardır?
6. Zararlı ve zararsız atıklar ne anlama gelmektedir? Bildiklerinizi yazınız
7. Daha önce atık malzeme ile çalıştınız mı?
8. Atık malzemeler, görsel sanatlar dersinde “tasarlama biçimlendirme ögesi olarak kullanılabilir mi? örnek vererek açıklayınız.
9. Görsel Sanatlar dersinde atık malzeme ile çalışmanın size ve çevreye ne tür yararlar sağlayacağını düşünüyorsunuz?
10. Atık malzemelerle sanat yapılabilir mi? Bildiğiniz sanat eserleri ve tasarım örnekleri var mı? Varsa nerede gördünüz duydunuz belirtiniz.
11. “Kolaj”, “Asamblaj”, “Ready-Made”, kavramlarını daha önce duydunuz mu? Anlamalarını biliyor musunuz? Biliyorsanız belirtiniz.
12. Atık Malzeme kullanımı ile ilgili bir araştırma projesinde çalışmak ister misiniz?

İkinci görüşme öncesi görüntü destekli eğitim süreci yaşanmış öğrencilere atık malzemenin anlamı, oluşum süreci, nedenleri, kullanıldığı alanlar, geri dönüşüm, çevreye

olan etkileri, atık malzemeyi kullanan sanatçılar ve ürünleri hakkında genel bilgiler verilmiş ve aynı zamanda karşılıklı sohbet şeklinde işlenmiştir.

Öğrencilerle yarı yapılandırılmış “odak grup görüşmesi” şeklinde yapılan üçüncü görüşmede yukarıda sorulan sorular görüşmenin mantığına uygun olarak atölye ortamında katılımcıların birbirleri ile etkileşimine olanak tanınarak konu ile ilgili derinlemesine bilgi elde edilmesine çalışılmıştır. Ayrıca görüşmenin devamı olarak diğer görüşmede öğrencilerin ses ve görüntü kayıtları alınmıştır. Süreç atık malzeme ile yapılan uygulamalara bağlı olarak ön test – son test şeklinde gerçekleşmiştir. Amaç öğrencilerin atık malzemenin gelişim süreciyle ilgili olarak bilgi düzey değişimlerini belgelemek ve eğitim süreçlerine olumlu katkı sunabilmektir. Bahsi geçen sorularla bilgilendirme ağırlıklı görüşme yapılmıştır (Ek-5).

3.3.3. Ürün Değerlendirme Formu

Danışman ile yapılan görüşmede “Ürün Değerlendirme Formu” rubrik şeklinde eşit aralıklı 5’li ölçme aracı olarak yapılandırılmıştır. Rubrik ölçeğinin geliştirilmesinde öğrencilerin yaptıkları çalışmaların özellikleri dikkate alınarak üç boyutta (görsel tasarım, yaratıcılık, işlevsellik) değerlendirmenin uygun olacağı uzman görüşleriyle de teyit edilmiştir. Ölçek toplamda 7 olmak üzere 6 uzman akademisyene açıklama yönergesi ve görselleri ile birlikte e-posta yoluyla gönderilmiştir. Manisa’da ikamet eden bir uzman öğretmenin değerlendirmesi ise BİLSEM’de çalışmaların orijinallerini görerek gerçekleşmiştir. Uzmanların demografik özellikleri Tablo 3.2’te verilmiştir

Tablo 3.2. *Uzmanların Demografik Özellikleri*

Cinsiyet	Derece	Meslek	Şehir
Kadın	Doktora	Akademisyen	İzmir
Kadın	Doktora	Akademisyen	Denizli
Erkek	Lisans	Gör. San. Öğrt	Manisa
Erkek	Doktora	Akademisyen/	Denizli
Erkek	Doktora	Akademisyen	Denizli
Kadın	Yüksek Lisans	Akademisyen	Denizli
Erkek	Doktora	Akademisyen	Denizli

Değerlendirme puanlarının karşılıkları şu şekildedir:

1 Puan: (*Yetersiz*) Estetik, (görsel tasarım), özgün ve işlevsel değer taşımayan

2 Puan: (*Eksik*) Estetik, özgün, işlevsel değerlerin birini ya da bir kaçını oldukça sınırlı düzeyde karşılayan ya da birini hiç karşılamayan, düzeltilmeye uygun olmayan.

3 Puan: (*Kabul edilebilir*) Estetik, özgün, işlevsel değerleri kabul edilebilir düzeyde karşılayan, eksiklikleri olmakla birlikte düzeltilmeye uygun olan.

4 Puan: (*Yeterli*) Estetik, özgün, işlevsel değerleri yeterli düzeyde karşılayan, başarılı uygulamalar

5 Puan: (*Mükemmel*) Estetik, özgünlük, işlevsellik değerlerini tereddütte yer vermeyecek düzeyde karşılayan, oldukça başarılı kabul edilen uygulamalar.

Tablo 3.3. *Ürün Değerlendirme Formu*

GÖRSEL (BİÇİMSEL) TASARIM	1	2	3	4	5
1. Çalışmada biçimler (parçalar) arasında uyum ilkesi					
2. Çalışmada çeşitlilik ilkesi					
3. Çalışmada denge ilkesi (simetrik, asimetrik)					
4. Çalışmada vurgu ilkesi					
5. Çalışmada baskınlık ilkesi					
6. Çalışmada tekrar ve örüntüler (tekstür, strüktür, ritmik)					
7. Çalışmada birlik ilkesi					
8. Çalışmada oran-orantı ilkesi					
9. Çalışmada (yeni) anlamlı bir bütün oluşturma					
YARATICILIK	1	2	3	4	5
10. Ayrıntılara ilgi gösterme, vurgulama					
11. Biçim, renk, doku, malzeme kullanımında çeşitlilik, esneklik					
12. Kalıplardan farklı düşünebilme (özgünlük)					
13. Hayal gücünü (imgelem) etkili bir şekilde kullanma					
14. Soyutlama deneyimi: anlatımda basitleştirme, yalınlaştırma					
İŞLEVSELLİK	1	2	3	4	5
15. Çalışmanın anlaşılır olması					
16. Çalışmanın kullanışlı olması					
17. Çalışmanın bulunduğu çevreye bir değer katması					
18. Dönüşümün kabul edilebilir olması					

1: Yetersiz, 2: Eksik, 3: Kabul edilebilir, 4: Yeterli, 5: Mükemmel

3.4. Veri Toplama Yöntemi ve Süreç

Araştırma Manisa Şehzadeler Bilim ve Sanat Merkezinde (BİLSEM) Eylül 2017 tarihinde başlamıştır. Araştırma yöntemi belirlendikten sonra araştırmacı, merkez

yöneticisi ile görüşerek araştırma hakkında bilgi vermiştir. Ekim 2017 yılında yapılan ikinci görüşmede ise için araştırmanın BİLSEM’de yürütülebilmesi için resmi olarak izin alınmıştır. Merkeze devam eden ve araştırmaya katılacak öğrencilerin velileri ile de Ekim 2017’de görüşülmüş, öğrencilerin bu sürece nasıl dâhil olacakları hakkında kendilerine bilgi verilmiştir. Araştırmacı bu safhada araştırmaya katılacak olan öğrenci velilerden “olur” imzaları alınmıştır. Araştırmanın önemli safhalarından biri olan “Ön-Test” öğrenci görüşlerini alma, Aralık 2017’de Manisa /Şehzadeler Bilssem Resim-1 Atölyesinde gerçekleştirilmiştir. Daha sonra görsel sunular eşliğinde bilgilendirme dersleri yapılmıştır. Öğrenciler uygulama yapmaya hazır hale geldiklerinde atık malzeme ile tasarlama çalışmalarına geçilmiştir. 10 ders boyunca süren bu çalışmada öğrencilerin sıkılmalarını önlemek için süreç boyunca farklı etkinlikler yapılmıştır.

Uygulama süreci temel olarak 3 tür çalışmaya odaklanmıştır. (1) İşlevsel Tasarım: Atık malzeme ile görsel tasarım çalışmalarında öğrencilerde hedeflenen davranış değişiklikleri uygun olarak, su şişesi ve fermuardan oluşan sınırlı malzeme getirmeleri istenmiş, bu malzemelerle işlevsel ürün tasarım örneği olarak kalemlik yapmaları sağlanmıştır. Gerekli güvenlik önlemleri alınarak süreçte rehberlik edilmiştir. Kalemlik tasarımlarında biçimlendirme öğeleri öğrencilere bırakılmıştır. (2) Serbest/ Özgün Tasarım: Bu çalışmada özgünlük ve yaratıcılık gözetilmiş, serbest atık malzemeler ile hayvan figürleri yaptırılmıştır. (3) Ortak çalışma/İşbirlikli Tasarım: Atık malzemeden 100x120cm boyutlarında bir pano oluşturulmuştur. Nisan 2018 tarihinde “Son-Test” öğrenci görüşlerini alma uygulanmıştır. Yapılan çalışmalar yılsonu sergisine çıkarılmıştır.

Tablo 3.4. *Araştırma Uygulama Takvimi*

Eylül-Ekim 2017	Aralık 2017- Şubat 2018	Nisan-Mayıs 2018	Ekim-Aralık 2018	Ocak-Nisan 2019	Mayıs 2018 -Haziran 2019
- Kurumlara ait doküman, bilgi ve belgelerin sağlanması. - Alan-Yazın taraması - Kuramsal çerçevenin oluşturulması - Araştırma İzin Belgeleri	- Yöntem çalışmaları - Veri toplama araçlarını geliştirme - Öğrencilerle Ön görüşmeler - Öğrenciler ile Atık malzeme çalışmaları yapma	- 2. Ve 3. Aşamada Öğrenciler ile Atık malzeme çalışmalarını sürdürme - Öğrencilerle Son Görüşmeler - Uzman Değerlendirme Ölçeği hazırlama - Verilerin Toplanması	- Veri Analizleri: Öğretim Programı analizleri - Öğrenci Görüşlerini Kodlama ve İçerik Analizi - Uzman değerlendirme analizleri ve verilerin sayısallaştırılması	- Betimsel analizler - Bulgular ve yorumları yazma - Gerekli görselleri düzenleme - İçerik analizleri - Atıflar ve kaynakçanın düzenleme	- Sonuçlar ve Öneriler - Tez yazım kurallarına uygunluk, dil ve imla denetimi

3.5. Verilerin Analizi

Nitel veri analizi, araştırmacının verileri düzenlediği, analiz birimlerine ayırdığı, sentezlediği, biçimleri (pattern) ortaya çıkardığı, önemli değişkenleri keşfettiği ve hangi bilgileri rapora yansıtacağına karar verdiği bir süreçtir (Özdemir, 2010, s.328). “Veri analizi, verinin anlamını dışarıya aktarma sürecidir” (Meriam, 2015, s.168). Alt problemlere bağlı olarak veri toplama araçları ve veri analiz yöntemleri Tablo 3.4’te gösterilmiştir. Buna göre, öğretim programı karşılaştırmalarında betimsel analiz, öğrenci görüşlerinin çözümlenmesinde içerik analizi, uzman değerlendirmelerinde sayısal verilerin betimsel analizi yöntemlerinden yararlanılmıştır. Öğrenci görüşleri atık malzeme ile uygulama öncesi (ön-test) ve uygulama sonrası (son-test) yazılı olarak alınmıştır. Buna ek olarak odak grup görüşmelerinden elde edilen veriler de yazılı görüşlere dahil edilerek kodlanmıştır. Öğrencilerin açık görüşleri, Ek 6, Ek 7 ve Ek 9’de yer almaktadır.

Tablo 3.5. *Veri Toplama Araçları ve Analiz Yöntemleri Tablosu*

	Araştırmanın Alt Problemleri	Veri Toplama Araçları	Veri Analizi
1	İlkokullarda ve BİLSEM’lerde, Görsel Sanatlar öğretim/etkinlik programlarında, atık malzeme/nesne kullanımını destekleyen kazanımlar nelerdir?	MEB – TTKB Öğretim Programları – BİLSEM Yönerge	Belge İnceleme Betimsel Analiz
2	Özel-Üstün yetenekli çocukların, görsel sanatlar eğitiminde atık malzeme ile çalışma yapılmasına ilişkin görüşleri nelerdir?	Atık Malzeme ve Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşleri Formu (Form-1. Yazılı ve Sözel)	Kodlama ve İçerik Analizi
3	Özel-üstün yetenekli çocukların, atık malzemelerle yaptıkları sanatsal ürünlerin tasarım, yaratıcılık ve işlevsellik boyutları ne düzeydedir?	Uzman Değerlendirme Formu (Rubrik – eşit aralıklı sayısal ölçek)	Sayısal verileri çözümleme, ortalama değer, min-max puan dağılımı, vb. Betimsel Analiz.

3.6. Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmanın güvenilirliği tasarım ve uygulamasında gösterilen özen ve dikkatle yakından ilişkilidir (Meriam, 2015, s.199). Araştırmacı, çalışmanın standartları açısından veri kaynaklarını seçerken kolay ulaşılabilirlik ilkesiyle ilintili olarak Şehzadeler Bilim ve Sanat Merkezini uygulama alanı seçmiştir. Araştırma ile ilgili MEB ve TTKB internet sitelerinden faydalanılmıştır. Bu araştırmanın bütün safhalarında uzman kontrolünde gerçekleşmiş yine kod ve temaların kontrolü aşamasında nitel araştırma geleneği içerisinde yapmış alan uzmanının görüşlerinden faydalanılmıştır,

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde; konu ile ilgili gözlem, görüşme analizleri, uzman değerlendirme sonuçları, belge incelemeleri neticesinde elde edilen bulgular ve yorumlarına yer verilmiştir.

4.1. Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

İlkokullar ve BİLSEM'lerde görsel sanatlar öğretim/etkinlik programlarında, atık malzeme/nesne kullanımını destekleyen kazanımlar nelerdir?

Birinci alt problem, kazanımlar üzerinden öğretim programı analizi içermektedir. Araştırmanın hedef kitlesinin oluşturan yaş aralığına bağlı olarak İlkokul 1.2.3.4. sınıf ve BİLSEM B.Y.F 1.2.3. sınıf görsel sanatlar öğretim/etkinlik programları dikkate alınmıştır. Belge inceleme tekniğinden yararlanılmıştır. İlkokul programlarına MEB, TTKB internet sitesinden açık kaynak olarak erişilebilmektedir. BİLSEM etkinlik programları ise MEB tarafından ilgili alan öğretmenlerine gönderilmekte fakat paylaşılmasına izin verilmemektedir. Bu sebeple, ortak kazanımlar çerçevesinde sınırlı bir değerlendirmeye yer verilmiştir.

Araştırmacı tarafından, 2018 yılı itibariyle görsel sanatlar dersi öğretim programlarında yer alan atık malzeme kullanımını destekleyen öğretim kazanımları Tablo 4,1'de verilmiştir. Geçmiş programlarda yer almasına karşın, güncel programda konu ve etkinliklerin yer almadığı görülmektedir. Bölgesel malzeme seçenekleri, kültür, ekonomik durum gibi sebeplerle öğretmenlerin konu bağlamında özgür bırakılması ve özgün tercihlerde bulunmaları amaçlanmıştır, denilebilir. Halen kullanılan, BYF1,2,3 eğitim programları BİLSEM'lerde görev yapan Görsel Sanatlar Öğretmenleri davet edilerek MEB'in 2017'de gerçekleştirdiği çalıştay'da şekillenmiştir. Bu çalıştayın amacı, öğretim programlarının BİLSEM'e özgü dersleri okutacak öğretmenler tarafından belirlenmesidir. Bu hedef doğrultusunda program, öğretmenlerin önerileri ile eklenme ve çıkarmalar yapılarak hâlihazırda kullanılan şeklini almıştır.

Tablo 4.1. *Atık Malzeme ile İlgili İlkokul Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı Kazanımları*

1.Sınıf	<i>Üç boyutlu çalışma oluşturur.</i> (Bu çalışmalar oluşturulurken kesme, yapıştırma, elle şekillendirme gibi teknikler kullanılarak origami, kil ile şekillendirme vb. çalışmalar oluşturulabilir. Çalışma yardımlaşma ile gerçekleştirilebilir).
2.Sınıf	<i>Farklı Materyallerle üç boyutlu çalışma yapar.</i> (Bu çalışmalar oluşturulurken elle şekillendirme tekniği kullanılabilir. Bu kapsamda basit şekilde hayvan, meyve ve günlük kullanım eşyaları gibi şekillendirmeler yapılabilir)
3.Sınıf	<i>Ekleme, çıkarma, içten ve dıştan kuvvet uygulama yoluyla farklı malzemeleri kullanarak üçboyutlu çalışma yapar.</i> (Ahşap, metal, kumaş, balon vb. ile atık malzemeler kullanılarak üç boyutlu çalışma yapılması sağlanır)
4.Sınıf	<i>Farklı materyalleri kullanarak üç boyutlu çalışmalar yapar.</i> (...müzelerdeki farklı kültürlere ait eserler incelendikten sonra öğrencilerde oluşan fikirler doğrultusunda (kil vb. malzemelerle) uygulamalar yaptırılabilir)

**İlkokul Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı, MEB, 2018*

Görsel Sanatlar dersi öğretim programı öğrenme alanları:1. Görsel İletişim ve Biçimlendirme, 2. Kültürel Miras, 3. Sanat Eleştirisi ve Estetik şeklindedir.

1.Sınıf Kazanımlarda; Öğrencilerin algı ve uygulama düzeylerine uygun olarak atık malzeme kullanımı ile gerçekleştirilebilecek sadece bir kazanım programda yer almaktadır. Öne çıkan üç boyut algısı, çeşitli biçimlendirme teknikleriyle gerçekleştirilebileceği ifade edilmektedir. Ayrıca bu çalışmaların anasınıfı uygulamaların bir devamı niteliğinde, origami ve kil gibi malzemeler kullanılarak, çocukların duygusal ve zihinsel gelişimlerini desteklemeye yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Ancak öğrencinin yaşı ve gelişim basamağı itibarıyla atık malzeme kullanımı öngörülmemiştir.

2. Sınıf Kazanımlarda; Program doğrudan atık malzemeye atıfta bulunulmasa da “*Farklı materyallerle üç boyutlu çalışma yapar*” kazanımı programa eklenmiş ve üç boyut kavramının anlaşılmasını güçlendirme için özellikle elle şekillendirme ile çeşitli hayvan ve eşya figürleri uygulaması önerilmiştir. Bu tavsiye yaşlarına uygun olarak motor kas gelişimlerine ve düşündüğü uygulamayı, üç boyutlu olarak şekillendirme becerilerine olumlu yönde katkı sunabilir.

3. Sınıf Kazanımlarda; “*Ekleme, çıkarma, içten ve dıştan kuvvet uygulama yoluyla farklı malzemeleri kullanarak üçboyutlu çalışma yapar*” kazanımı oluşturulmaya çalışılan hedef kazanıma destek olarak 1. ve 2. sınıfın devamı niteliğinde atık malzemeyi destekler niteliktedir. Önerilen kullanılabilir malzemelere ahşap, metal, balon, kumaş vb. atıkların çalışmalarda kullanılması önerilmektedir. Bu durum atık malzemelerle yapılacak uygulamalar bu kazanımı destekler niteliktedir.

4.Sınıf Kazanımları incelemelerinde görülen “*Farklı materyalleri kullanarak üç boyutlu çalışmalar yapar.*” kazanım cümlesini güçlendirmek ve 3. sınıftan farklı olarak müze gezisi sonrasında yapılması söylenen kilden müzede görülen eserlerden esinlenerek çalışma yapılması tavsiye edilmektedir. Ancak burada atık malzemeden çok kil vb malzemelerle daha çok üç boyutlu şekillendirmelerdir. Görülen sanatın farklı disiplinlerine göndermeler mevcuttur. BİLSEM 2018 Görsel Sanatlar Etkinlik Kitabı'nda araştırmaya konu olan yaş grubuna bağlı olarak 2., 3., 4.sınıflar için öngörülen etkinlikler incelenmiştir. Atık malzeme ile gerçekleştirilmesi mümkün olan 2. sınıf programında 2 etkinlik, 3.sınıf programında 3 etkinlik, 4. sınıf programında 2 etkinlik tespit edilmiştir. Söz konusu yedi etkinliğe ilişkin öğrenim kazanımları aşağıdaki Tablo 4.2’de Atık Malzeme ile İlgili Görsel Sanatlar Etkinlikleri Kazanımları başlıklar altında toplanmıştır.

Tablo 4.2. *Atık Malzeme ile İlgili, Bilsem Görsel Sanatlar Etkinlikleri Kazanımları*

Sınıf	Kazanımlar (Kod)	Tema
2. Sınıf	<ul style="list-style-type: none"> - İki boyutlu ve üç boyutlu görsel sanat eserlerini ayırt eder. - Biçimsel benzerlikleri ve farklılıkları ayırt eder. - Görsel sanat çalışmalarında farklı malzeme, gereç ve teknikleri kullanır. - Farklı özellikteki malzemeler ile tasarımlar yapar. - Gözleme dayalı çizimler yapar. - Üç boyutlu tasarımlar oluşturur. -Görsel sanatlar çalışmalarını oluştururken beklenmedik/öngörülmeven sonuçların ortaya çıkabileceğini fark eder. - Kendi ve akranlarının çalışmalarını yorumlar. 	<i>Biçimsel özellikleri ayırt etme (farkına varma)</i>
3.Sınıf	<ul style="list-style-type: none"> - Rölyef kavramını tanır. - Farklı malzemeler arasında görsel ilişki kurar. - Müzeler ile görsel sanatları ilişkilendirir. - Çalışmaların orijinalliğini önemser. - Kendi görsel çalışmalarını analiz eder. - Görsel sanat çalışmalarında farklı malzemeler kullanır. - Sanatçılara olan ilgisi artar. - Değişik materyallerle görsel bir düzenleme yapar. -Renk kullanırken, sıcak-soğuk, açık-koyu ilişkilerini kurar. - Hayal dünyasından esinlenerek çalışmasını oluşturur. -Bilinen bir imgenin farklı görünümlere kavuşabileceğini anlar. 	<i>Sanat, sanat eseri, sanatçı, özgünlük, eleştiri ve analiz (Sanatı anlama edimi)</i>
4.Sınıf	<ul style="list-style-type: none"> - Sanatçıları tanır (resimleri hakkında bilgi sahibi olur) - Görsel bir dille kendini ifade etme becerisi geliştirir. - Kompozisyon özelliğini geliştirir - Gözleme dayalı çizim yapar - Özgünlük kavramı çalışmalarda uygular - Orijinalliği önemser -Özgün karakterler oluşturarak deseni üç boyutlu çalışmalara dönüştürür. 	<i>(biçimlendirme, yaratıcılık edimi)</i>

Tablo 4.2. incelendiğinde, 2. sınıfta temelde *biçimsel özellikleri ayırt etme (farkına varma)* vurgusunun güçlü olduğu görülmektedir. Bunu destekler nitelikte gözleme dayalı çizim ve üç boyutlu şekillendirme kazanımlar arasında yer almaktadır. Farklı malzeme ve teknikleri kullanma, üç boyut algısı 2. sınıftan itibaren süreklilik gösteren kazanımlar arasındadır. Üçüncü sınıftaki kazanımlarda tematik olarak, *özgünlük, sanat eserlerini anlama, sanatçı tanım, eleştiri ve analiz kavramları (sanatı anlama edimi)* öne çıkmaktadır. Dördüncü sınıfta, *özgünlük* vurgusu ile birlikte *görsel bir dil ve kompozisyon oluşturma(biçimlendirme edimi)* becerileri kapsayıcı niteliktedir.

Her üç sınıfta da, biçimlendirme, üç boyutlu tasarımlar oluşturma, görsel düzenlemeler yapma, gözleme dayalı resim yapma ve farklı materyallerle düzenlemeler yapma edimleri, genellenebilir düzeydedir. Bu durum ilkökul programındaki kazanımlarla da benzerlik göstermektedir. Bilim ve Sanat Merkezleri'nde (BİLSEM) seçilmiş öğrenci potansiyelinden kaynaklı performans ve başarıya dönük yüksek beklenti oluşmaktadır. BİLSEM Programları, MEB' in uyguladığı İlkokul Görsel Sanatlar Programından farklı olarak proje odaklı ve öğretmen görüşlerine dayalı etkinliklerin öne çıktığı, keskin sınırlandırmaların olmadığı programlardır. Hedeflenen program merkeze devam eden öğrencilerin aktif katılımlarına özen gösteren ve haftada 8 saatlik ders programının en az 4 saatinin görsel sanatlar dersi olması nedeniyle etkin öğretim gerçekleşmektedir. İlkokul programları ise belli ve uzun vadeli bir öğrenme sürecini kapsamaktadır. Ancak bu programın haftada 1 ders saati olması, sınıf öğretmenlerinin derse olumsuz bakış açısı ve alan bilgisi yetersizliği gibi durumlar nedeniyle istenilen sonuçları vermediği genel kabul gören bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu karşılaştırmadan anlaşılması gereken temel bileşenler arasındaki farklılık, BİLSEM lehine şu başlıklar altında toplanabilir:

- Haftalık Ders Saatinin Uzun olması (Süre)
- Seçilmiş Öğrenci ve gönüllülük
- Nitelikli öğretmen
- Esnek (güncellenebilir) etkinlik programı
- Proje odaklı çalışma

Sonuç olarak, BİLSEM'in kuruluş amaç ve hedeflerinin genel örgün eğitim yaklaşımından farklı olduğunu bu karşılaştırmada da görmekteyiz. Öğrencinin erken yaşta bilim ve sanatla tanışarak, ileride mesleki tercihlerde bulunmasını kolaylaştırmak, bilim ve sanat insanı olması yönünde hedef koymak şeklinde ifade edilebilir.

4.2. İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

“Özel yetenekli çocukların, görsel sanatlar eğitiminde, atık malzeme ile çalışma yapılmasına ilişkin görüşleri nelerdir?”

Bu bölümde görüşme verileri içerik analizine tabi tutulmuş ve kavramsal kodlamalar yapılmıştır. Ek -6 ve Ek-7’de verilen uygulama öncesi öğrenci görüşleri ile Ek-9’da verilen uygulamalar sonrası alınan öğrenci görüşleri içerik analizine tabi tutularak kavramsal kodlamalar yapılmıştır. Öğrenci uygulama değerlendirmelerinden elde edilen kavram kodları analitik ve indirgemeci bir yaklaşımla, tema-kod tablosu üzerinde gösterilerek bulgulanmış ve yorumlanmıştır.

Tablo 4.3. Öğrencilerin Uygulama Öncesi ve Sonrası "Atık Malzeme" Kavramına İlişkin Görüşleri

Tema: Atık Malzeme	
Uygulama Öncesi Kodlar	Uygulama Sonrası Kodlar
<ul style="list-style-type: none"> - Kullanılmayan, - daha önce kullanılmış, - Çöp, - Zararlı, - Dönüştürülebilir 	<ul style="list-style-type: none"> - Pis, - Yararsız, - Zararlı, - işi bitmiş - İşe yaramayan - Kullanılabilir - Çöp

Uygulama öncesi ve sonrası yazılı ve sözlü olmak üzere "Atık Malzeme" denince ne anlıyorsunuz? sorusu öğrencilere yöneltilmiştir. Kayıt altına alınan cevaplardan yapılan betimsel içerik analizine göre Tablo 4.3'teki karşılaştırmalı tema/kod tablosu ortaya çıkmıştır. Bu tabloya göre uygulama öncesi öğrenci görüşleri şu şekilde sıralanmıştır; "kullanılmayan, daha önce kullanılmış, çöp, zararlı, dönüştürülebilir" kodlardan oluşmaktadır. Uygulama sonrası ise, "pis yararsız, zararlı, işi bitmiş, işe yaramayan, kullanılabilir, çöp" kodları öne çıkmıştır. Kavramlar anlamca karşılaştırıldığında, benzerliklerin çoğunlukta olduğu görülmektedir. Bu durum uygulama öğretmenin çalışma öncesi konuyu tartışması ve ön bilgi vermesi ile açıklanabilir. Ayrıca, 8-10 yaş aralığında olmaları itibarıyla okul öncesi eğitim uygulamalarının etkisinden söz etmek olasıdır.

Öğrencilerin kullandıkları kavramlar (ifadeler) anlamca analiz edildiğinde, kullanım ömrünü tamamlamış, yararsız ve hatta zarar verebilen maddeleri ifade etmeye çalıştıkları anlaşılmaktadır. Ancak bunların dönüştürülebileceğini ilişkin görüşler, her iki durumda da belirtilmiştir. Örneğin, uygulama öncesinde öğrenci Z.K. "karton gibi

dönüştürülebilir malzemeler anlıyorum" derken, öğrenci C.S.Ü. "*....kullanılabilir atık*" ifadesine kullanmıştır.

Tablo 4.4. *Öğrencilerin Uygulama Öncesi ve Sonrası Belirttikleri Atık Malzeme Örnekleri*

Tema: Atık Malzeme Örneği	
<i>Uygulama Öncesi Kodlar</i>	<i>Uygulama Sonrası Kodlar</i>
<ul style="list-style-type: none"> - Karton - Koli - Boya kutusu - Çamaşır Suyu kutusu - Pet şişe 	<ul style="list-style-type: none"> -Karton, - teneke kutular, - deterjan kutusu, - yumurta kabı, - plastik şişeler, - Metal, - plastik - karton kutular, - Boru

"*Bildiğiniz atık malzemeler nelerdir? En az üç örnek yazınız?*" sorusu öğrencilere yöneltilmiş; uygulama öncesi ve sonrası yazılı görüşler ile odak grup görüşmelerinde kayıt altına alınmış cevaplardan yapılan betimsel içerik analizlerinde uygulama öncesi ortaya çıkan kodlara bakıldığında *kâğıt ve plastik* içerikli malzemeleri örnekledikleri görülmektedir. Bunda her gün karşılaşılan evsel atıkların etkisinin olduğu söylenebilir. Uygulama sonrası tema/ kod tablosunda kâğıt ve plastik atıklar yanında *metal*, atıklardan söz edilmektedir ve çeşitliliğin arttığı gözlenmiştir. Buna sebep olarak atölye ortamında gerçekleştirilen sunum ve görsellerin katkısından söz edilebilir. Uygulama öncesi ve sonrası cevaplar analiz edildiğinde her cevapta görülen atık malzemelerde, evsel atıkların ön planda "*Atık malzemeler sizce yeniden kullanılabilir mi? Nasıl, özellikle çevrenizde kullanılan örnekleri belirtiniz?*" sorusu öğrencilere yöneltilmiştir. Uygulama öncesi kayıt altına alınan cevaplardan ve araştırmacı gözlemlerinden öğrencilerin çalışma öncesinde atık malzemeyi kullandığı, ancak bu kullanımın sınırlı olduğu anlaşılmaktadır. *Öğrenci N.Y' nin ; "Evet, şişe kapağı toplayarak tekerlekli sandalye oluşturuluyor"* ifadesi yürütülmekte olan bir kampanyanın yansıması olarak görülebilir. Okulda gördüğü şişe kapaklarından yapılmış üç boyutlu tekerlekli sandalye çalışması ise bu algıyı güçlendirmektedir.

Tablo 4.5. Öğrencilerin Uygulama Öncesi ve Sonrası Atık Malzemelerin Yeniden Kullanılmasına İlişkin Görüşleri

Tema: Yeniden Kullanım(Dönüşüm) Sanat eğitim (atölye) deneyimi Örnek Uygulamalar

Uygulama Öncesi Kodlar	Uygulama Sonrası/Odak Grup Görüşmesi Kodlar
<ul style="list-style-type: none"> -Evet, kullanılabilir - Karton oyuncak ev yapmak - Yapıştırma, boyama, vb. teknikleri ile -Kesme, boyama, yapıştırma uygulamaları - Oyuncak ve çeşitli sanatsal ürünler - robot, gemi yapmak 	<ul style="list-style-type: none"> - Kullanılabilir - Kâğıtların işlenerek fabrikasyon geri kazanımı - Kâğıt toplayıcıların rolü -Öğrencilerin yapabilecekleri geri dönüşümler - Kesme, boyama uygulamaları -Oyuncak, robot, gemi maketi gibi uygulamalar

“Atık malzemeler sizce yeniden kullanılabilir mi? Nasıl, özellikle çevrenizde kullanılan örnekleri belirtiniz” sorusu öğrencilere yöneltilmiştir. Uygulama öncesi kayıt altına alınan cevaplardan ve araştırmacı gözlemlerinden öğrencilerin çalışma öncesinde atık malzemeyi kullandığı, ancak bu kullanımın sınırlı olduğu anlaşılmaktadır. Öğrenci N.Y’ nin ; “Evet, şişe kapağı toplayarak tekerlekli sandalye oluşturuluyor ”ifadesi yürütülmekte olan bir kampanyanın yansıması olarak görülebilir. Okulda gördüğü şişe kapaklarından yapılmış üç boyutlu tekerlekli sandalye çalışması ise bu algıyı güçlendirmektedir. Tablo 4.5’e göre öğrenci görüşleri tematik olarak *yeniden kullanım, sanat atölye deneyimi ve örnek uygulamalar* başlıkları altında toplandığı görülmektedir. Öğrencilerin BİLSEM atölye ortamında bulunmalarının etkili olduğu, geçmiş örnekleri gözlemledikleri ve çalışma öncesinde çıkarsamada buldukları söylenebilir. Karton, kâğıt, plastik (nylon) gibi yaygın malzemelerin bilinmesi ve bunların kesme, boyama, yapıştırma teknikleri ile oyuncak, maket ev, robot gibi uygulamalara dönüştürülmesi sıkça tekrar edilmiştir. F.E.K; Evet bence kullanılabilir. Mesela bir tane süt kutusu boyarız ilk önce mesela maviye boyadık diyelim sonra onun üstünü keseriz ve gemi yaparız. Z.K; Evet, yeniden kullanılabilir mesela kapaklarla robotlar yapılabilir kartonlarla robotlar yapıp kapaklarla onlara göz yapabiliriz. Kartonlarla onlara ağız yapabiliriz yeniden cevabını vermiştir. Bunların yanı sıra, uygulama sonrası öğrenci görüşlerinde, evde geri dönüşüm, fabrikasyon geri dönüşüm ve kâğıt toplayıcıların bu dönüşümdeki rollerinin yer aldığı görülmektedir. Bu durum, planlanmış öğretim sürecine ilişkin yeni kazanımlar olarak değerlendirilebilir.

Tablo 4.6. Öğrencilerin Uygulama Öncesi ve Sonrası "Geri Dönüşüm ve Atık Malzeme Kullanımı ile İlgili Görüşleri

Tema: Geri Dönüşüm ve Atık Malzeme

Uygulama Öncesi Kodlar	Uygulama Sonrası Kodlar
<ul style="list-style-type: none"> - Dönüştürülebilir - Yeniden tasarlamak - fark yoktur - Bilmiyorum - Zararsız atıklar geri dönüştürülebilir - Geri dönüşüm ile yeni ürün oluşturulur (sıfırdan) - Atık malzeme yeni eşyaya dönüşebilir. (geri eşya) 	<ul style="list-style-type: none"> - Atık - Dönüştürülür - Yeniden kullanım - her atık geri dönüştürülemez - zehirli atıklar - Geri dönüştürülebilir atıklar: - pet şişeler - deterjan kutuları - kağıt, karton kutular - çöp, - Şekil değiştirme - Yepyeni ürün - Atık işleme tesisleri - Atölye uygulama deneyimleri (OGG) (Süt kutusundan kuş yapma)

Öğrencilerin "Geri Dönüşüm (geri kazanım) ifadesinden ne anlıyorsunuz, atık malzeme kullanımı ile geri dönüşüm ifadeleri arasında ne fark vardır?" sorularına verdikleri yazılı ve sözlü cevaplar incelendiğinde, uygulama öncesi "geri dönüşüm" konusunda yeterli düzeyde bilgi sahibi olmadıkları, tereddütlü ifadeler kullandıkları görülmektedir. Şeklini koruyan ama üstünde kesme yapıştırma boyama yapılabilen malzemelerin atık malzeme olduğu yönünde genel bir görüş birliği olduğu anlaşılmaktadır.

Şekil 4.1. Atık Malzemedan "kalemlik"

Öğrenci E.N.E "Evet, geri dönüştürülebilir ve ben geri dönüşüm, geri kazanımdan tasarımlar anlıyorum" derken, öğrenci R.S; "Geri dönüşüm yani yeniden geri dönüştürülmüş yumurta kutusu, süt kutusu gibi "ifadesini kullanmıştır. Öğrencilerin atık

işleme tesislerine gönderilerek formunu koruyamayan kâğıt, plastik gibi ürünlerin yeni ürüne dönüşmesi konusunda ilişkin bilgi sahibi oldukları görülmektedir. Çalışmada atık malzeme ile yaptıkları hayvanlar serisi uygulamaları örnek olarak gösterilmiştir. Sanat yoluyla çevre duyarlılığının geliştirilmesine uygun bir örnek çalışma olduğu öğrenci görüşlerinden anlaşılmaktadır. Uygulama sonrasında her atık malzemenin geri dönüştürülemeyeceğine ilişkin görüşler öne çıkmaktadır. Zararlı ve zararsız atıklar kavram olarak tartışılmıştır. Şekil değiştirerek yeniden kullanıma sunulması fikrinin pekiştiği görülmektedir.

Şekil 4.2. Örnek-1 /Ö.2/“Kuş” Çalışması

Şekil 4.3. Örnek-2 /Ö.10/“Kuş” Çalışması

Tablo 4.7. Öğrencilerin Uygulama Öncesi ve Sonrası Zararlı ve Zararsız Atıklara İlişkin Görüşleri

Tema: Zararlı ve Zararsız atıklar	
Uygulama Öncesi Kodlar	Uygulama Sonrası Kodlar
Zararlı Atık:	Zararlı Atık:
- Bilmiyorum	-Doğaya, canlılara, insanlara, havaya vb. yerlere zarar veren atıklar
- Doğaya zarar veren	- Kimyasal ve biyolojik atıklar, yanıcı ve yakıcı maddeler
- Yanıcı madde	- Petrol, çakmak, pil, yağ, kibritler ve kibrit kutuları, doğalgaz, uranyum, vb.
- Kesici madde	
Zararsız Atık	Zararsız Atık
-Çevreyi kirliletmeyen	- Canlılara ve çevreye, havaya zarar vermeyen atıklar
-Yeniden kullanılabilen	- Örnek; Karton, kâğıt, cam
-Yanıcı ve kesici olmayan	- Sınıfta kullandığımız her şey

Uygulama öncesi ve sonrası yazılı ve sözlü olmak üzere “Zararlı ve zararlı atıklar ne anlama gelmektedir?” Bildiklerinizi yazınız sorusu öğrencilere yöneltilmiştir. Kayıt altına alınan cevaplardan yapılan betimsel içerik analizine göre Tablo 4,7’deki karşılaştırmalı tema/kod tablosu ortaya çıkmıştır. Uygulama öncesi zararlı atık örneklerinde öğrenci görüşleri; “Bilmiyorum, doğaya zarar veren, yanıcı ve kesici madde olurken, zararlı atık malzemenin kodları çevreyi kirletmeyen, yeniden kullanılabilen ve yanıcı ve kesici olmayan malzemeler” olmuştur. Uygulama sonrasında zararlı atık kodları; “doğaya, canlılara, insanlara, havaya vb. yerlere zarar veren kimyasal ve biyolojik atıklar, yanıcı ve yakıcı maddeler” şeklindedir. Öğrenci odak grup görüşmeleri çözümlemelerinde N.Y; “Zararlı atıklar canlılara ve çevreye yani doğaya zarar verir” Örneğin bir çakmak, pil, ve yağ...Zararlı maddeler...Araştırmacı “Sizce şampuan kutuları zararlı atık mıdır? Zararlı atık mıdır? Sorusuna öğrenciler hep birden “Zararlıdır ama yıkayıp kullanırsak zararlıdır” cevabına karşılık E.E.O “Ama şampuan gözümüzü yakıyor demek ki zararlı” cevabını vermiştir. Zararlı ve zararlı atıklar konusu hakkında grup görüşmelerinde öğrencilerin istekli oldukları ve heyecanlı bir şekilde görüş bildirdikleri gözlemlendi. Bilişsel alana ilişkin bir sorgulama olduğundan, diğer öğretim alanlarından elde edilmiş hazır bulunuşluk düzeyleri disiplinler arası geçişi kolaylaştırdığı söylenebilir. Öğrencilerle yapılan odak grup görüşmelerinde; “plastik kutunun içine katılan kimyasal malzemenin zararlı ama kutusunun uygun şekilde kullanılırsa zararlı bir atık olduğu” ile ilgili dikkat çekici bir tartışmanın yapıldığı gözlemlenmiştir. Ayrıca Öğrenci E.E.O; Zararlı atıklar çakmak, kolonya şişesi, bıçak ve deterjan kutuları gibi yanıcı ve kesici malzemelerdir. Zararlı atıklar; yanıcı ve kesici olmayan maddelerdir” açıklaması konuyu daha önce bilinirliğinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Tablo 4.8. Öğrencilerin Uygulama Öncesi ve Sonrası Atık Malzemelerle Çalışıp Çalışmadıklarına İlişkin Görüşleri

Tema: Geçmişte atık malzeme ile çalışma

Uygulama Öncesi Kodlar	Uygulama Sonrası Kodlar
<ul style="list-style-type: none"> - Çalıştım - Öğretmen Desteği - Maket ev (örnek) - kesme, yapıştırma, katlama uygulamaları (teknik) - Daha önceki deneyimleri (Ana sınıfı etkinlikleri) 	<ul style="list-style-type: none"> -Çalıştım -Zürafa -Kesme, yapıştırma ve katlama(teknik) -Robot

Daha önce atık malzemeler ile çalıştınız mı? Ne yaptınız? sorusuna verilen cevaplar Tablo.4.3.6 kodlanmıştır. Öğrenciler geçmiş deneyimlerine ilişkin örnekleme yapıp ve kullandıkları yöntemlerden söz etmişlerdir. Örneğin maket ev yapımı etkinliğinin ana sınıf etkinliği olduğu anlaşılmaktadır. Odak Grup Görüşmelerinde yazılı olmayan, ancak sözlü görüşmelerde tüm öğrencilerin kreş ve anasınıfına gittiklerini belirtmişlerdir. Yapılan çalışmaların tümünün anasınıfından ya da aile ile yapılan sınırlı malzeme ile sınırlı etkinlikler olduğu anlaşılmaktadır. Uygulama sonrası cevaplar analiz edildiğinde atölyede yapılan önceki çalışmalar belirtilmiş özellikle “zürafa, robot gibi cevaplar alınmıştır.

Tablo 4.9. Öğrencilerin Uygulama Öncesi Ve Sonrası Görsel Sanatlar Dersinde Atık Malzemelerin Tasarlama Ögesi Olarak Kullanımına İlişkin Görüşleri

Tema: Görsel Sanatlar dersinde atık malzemelerin tasarlama ögesi olarak kullanımı

<i>Uygulama Öncesi Kodlar</i>	<i>Uygulama Sonrası/Odak Grup Görüşmesi Kodlar</i>
- Evet	- Kâğıt, havlu rulosu, ayakkabı kutuları
- Karton, kâğıt, süt kutusu	- Plastik
- Ayakkabı kutusu	- Teneke, demir(metal)
- Plastik, pet şişe	- Üç boyutlu malzemeler
- Kola şişesi	- Robot yapılabilir

“Atık malzemeler görsel sanatlar dersinde "tasarlama-biçimlendirme" ögesi olarak kullanılabilir mi? Hangi malzemeler kullanılabilir örnek vererek açıklayınız” Kayıt altına alınan cevaplardan yapılan betimsel içerik analizine göre Tablo 4.9’daki karşılaştırmalı tema/kod tablosu ortaya çıkmıştır. Uygulama öncesi ortaya çıkan kodlar karton, kâğıt, süt kutusu- ayakkabı kutusu, plastik pet şişe, kola şişesi gibi ilk akla gelebilecek evsel atıklar olmuştur. Uygulama sonrası ve odak-grup görüşmelerinde ise, cevapların niteliklerinin ve çeşitlerinin arttığı görülmektedir. Z.K adlı öğrenci odak grup görüşmesinde *“Öğretmenim şu şekilde tasarlama yapamaz mı? Mesela robot yapacağız. Robotu kafamızda tasarlarız ne gibi bir şekil olacak, hangi malzemeler kullanılarak onları tasarlıyoruz. Biçimlendirme ise kartonu kesiyoruz, boyuyoruz onları birleştiriyoruz, biçimlendiriyoruz, şekil veriyoruz”* ifadesini kullanmıştır. Tasarlama ve biçimlendirme ile ilgili yaş grubuna göre algılanması zor bir soruyu doğal bir şekilde algıladığı ve cevap verdiği görülmektedir. Kavramlar anlamca karşılaştırıldığında benzer ama daha zengin olduğu söylenebilir. Öğrenci N.Y; *“Evet. Süt kutusu, kola şişesi, pet şişe”* ifadeleri bu malzemeler ile daha önce yaptığı çalışmalara gönderme yapmıştır. Hafızasında bu malzemeleri tasarlama – biçimlendirme ögesi olarak kullandığı bilgisi saklıdır. Uygulama öncesi kodlar incelendiğinde daha

önceki kodlarda gözlenen durum burada da gerçekleştiği görülür. Öğrencilerin ana sınıfı uygulamaları, ev ortamında ki çalışmaları, ürün bilgi düzeyini de sınırlı bir durumda tuttuğu bu durumun uygulamaya da yansıdığı gözlenmektedir. Bu bağlamda uygulama sonrası odak grup görüşmelerinde; öncelikle soru düzeyinin, yaş aralığı dikkate alındığında zor ancak öğrencilerin zeka seviyeleri göz önüne alındığında uygun bir soru düşünülmektedir. Araştırmacının, öğrencileri farklı türde düşünmeye zorlama adına danışman rehberliğinde araştırmacı tarafından hazırlanmış bir sorudur. Fakat sonuçların tatmin edici düzeyde olduğu görüşme formlarında da gözlenmektedir(Bkz Ek-5)

Tablo 4.10. *Öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersinde Atık Malzeme İle Çalışmanın Yararlarına İlişkin Görüşleri”*

Tema: Atık Malzeme İle Çalışmanın Yararları

Uygulama Öncesi Kodlar	Uygulama Sonrası Kodlar
<ul style="list-style-type: none"> - Çevreyi kirletmez - Eğlenceli olabilir - Hiç düşünmedim - Ağaçlar kesilmez - Canlılar zehirlenmez - Geri dönüşümü destekler - Yaratıcılığı geliştirir 	<ul style="list-style-type: none"> - Atık malzemelerle çevreyi kirletmez - Daha az atık çıkararak çevreyi koruma -Yaratıcılık - Geri dönüşümü destekler - Ağaçların kesilmemesini, canlıların zehirlenmemesini sağlar

“Görsel sanatlar dersinde atık malzeme ile çalışmanın size ve çevreye ne tür yararlar sağlayacağını düşünüyorsunuz?” sorusuna verdikleri cevaplar aşağıda Tablo 4.10’da kodlanmıştır. Uygulama öncesi sorulara verilen cevaplar öğrencilerin konuya ilişkin bilinç düzeylerinin yüksek olduğu verilen “ Ağaçlar kesilmez, canlılar zehirlenmez, geri dönüşümü destekler” gibi cevaplar sevindirici düzeydedir.

Şekil 4.4. Atık Malzemedен /Ö.9/“Kuş” Çalışması

Uygulama sonrası kodlarda öğrenciler özellikle üç boyut algularının geliştiği, kendilerini özgür hissettiklerini, malzeme sıkıntısı ve teknikten kaynaklanan zorunluluklar olmadan daha rahat düşünceler üreterek çalışma yaptıklarını vurgulamıştır. Kullanılan malzemelerin zaten atık olduğu için daha az atık çıktığı, dolayısıyla çevreyi koruduklarını düşünmektedirler. Atölye ortamı çalışmalarını göstermiştir ki, atık malzeme sadece basit uygulama aracı değil aynı zamanda işlevsel, yaratıcı ve işbirlikli çalışmaya da uygun bir malzeme olduğu görülmektedir. Uygulama sonrası kodlara bakıldığında açıklamaların çeşitlendiği ve somutlaştığı görülmektedir. Öğrenci C.S.Ü; “Bizim hayal gücümüzü el becerimizi geliştirir” cevabını vermiştir.

Tablo 4.11. Öğrencilerin Uygulama Öncesi ve Sonrası Atık Malzeme İle Sanat Yapma ve Bu Yöntemle Çalışan Sanatçılara İlişkin Görüşleri

Tema: Atık Malzeme ile Sanat Yapma ve Sanatçılar	
Uygulama Öncesi Kodlar	Uygulama Sonrası Kodlar
- Yapılır	- Yapılabilir
- Bilmiyorum	- Tasarım örnekleri gördüm
- Resim atölyesinde gördüm	- Parklarda gördüm
- Sanat eserini bilmiyorum	- Sanatçı İsimleri: Tom Deininger, Rüçhan Keçeci, Bardano, Doğuş Süer, Natsumi Tomita
- Örnek uygulama	- Sanatçı Örnek Uygulamaları: Rakun, İnsan Yüzü
	- Slayttan gördüm
	- Atölye uygulama örneği; Tuval üzerine hayvan çalışması, robot

Öğrencilere yöneltilen "Atık malzemelerle sanat yapılabilir mi? Bildiğiniz sanat eserleri ve tasarım örnekler var mı? Varsa, nerede gördünüz, duydunuz?" sorusuna cevaplar Tablo 4.11'de kodlanmıştır. Çalışma grubunun 8/10 yaş arasında oldukları dikkate alındığında öğrencilerin kafalarında atık malzeme ile sanat eseri oluşturabilmesi fikrinin somut bir karşılığının olmadığı görülmektedir. Öğrenci Z.K; Evet; Nasıl yapıldığını biliyorum, sanat eserleri bilmiyorum. Cevabı ile atık malzeme ile sanat yapılabileceğini biliyorken, sanat eserleri ve bu eserleri nerede gördüğüne dair bir fikrinin olmadığını belirtmektedir. Araştırmacı odak grup görüşmesinde atık malzemedeki sanat eserlerini çok sık göremeyeceklerini fakat Bodrum/Turgutreis, Kuşadası/Aydın gibi yerlerde bulunan liman ve bazı parklarda bu eserleri görebileceklerini belirtmiştir.

Şekil 4.5. D/Marin/ Kuşadası

Uygulama sonrası kodlara bakıldığında açıklamaların çeşitlendiği ve somutlaştığı görülmektedir. Atölye ortamında öğrencilerle yapılan atık malzeme (karton ev, robot, zürafa, çeşitli hayvanlar, kalemlik vb.) çalışmalarla öğrencide atık, geri dönüşüm ve sanat ürünü yapılabirlik fikri oluşturulmaya çalışılmış ayrıca atık malzeme ile çalışan yerli ve yabancı sanatçılar ve yaptıkları bazı eserler tanıtılmıştır. Uygulama sonrası yapılan betimsel içerik analizinde sanatçıların eserlerini ve isimlerini hatırlıyor olmaları; etkili bir öğrenme sürecini gerçekleştirdiğini düşündürmektedir. Odak grup görüşmesinde öğrenci Z.K; "Öğretmenim mesela Tom Deminger, Bardano, Nasimo Tomito Rüçhan Keçeci" Araştırmacı Nasimo Tomito'nun çalışmasını sormuş, aynı öğrenci "Rakun" cevabını vermiştir.

Tablo 4.12. Öğrencilerin Uygulama Öncesi ve Sonrası "Kolaj", "Asamblaj", "Ready-Made" kavramlarını Bilme Durumlarına İlişkin Görüşleri

Tema: Kolaj, Asamblaj, Ready-Made

Uygulama Öncesi Kodlar	Uygulama Sonrası Kodlar
- Bilmiyorum - Duymadım	-Kolaj, kesip yapıştırıp resim yapmaktır. -Resimleri internet üzerinden veya elimizle el işi tarzında birbirine birleştirmedir. -Asamblaj, 3 boyutlu resimdir, Heykel, Kökeni kübizmdir ve sanat tekniğidir. -Ready-Made, Atık endüstri ürünlerinin resimlerde, sanat eserlerinde kullanılmasıdır. -Örnek Picasso'nun Boğa adlı atık malzeme çalışması

"Kolaj, Asamblaj, Ready-Made terimlerini daha önce duydunuz mu"? sorusu öğrencilere yöneltilmiş uygulama öncesi kodlar beklenildiği gibi "bilmiyorum ya da duymadım" olmuştur. Öğrencilerin yaş aralığı ve okullarında sanat kültürüne yönelik ciddi bir faaliyet olmaması ya da aile içerisinde sanat ve sanat kültürü ile ilgili olabilecek

insanların azlığı bu ifadelerin çocuğun düşüncesinde somut bir halde olmadığını göstermektedir. Oysa uygulama sonrası kodları incelediğimde atölye ortamında atık malzemenin sanatsal geçmişi ile ilgili temanın görsel, işitsel ve yazılı bilgiler sonrası ayrıca odak grup görüşmesinde öğrencilerin konuya olan ilgi hâkimiyetlerinin öğrenmenin olumlu yönde gerçekleşmiş olabileceğini göstermektedir. Odak grup görüşmesinde öğrenci N.Y; Kolaj; kesip yapıştırma. Z.K; Kolaj bir şeyi bir yerden kesip başka bir yere yapıştırarak sanat eseri çıkartmaktır” cevabını vermiştir. Asamblaj ile ilgili soruya Öğrenci R.S; “ Asamblaj; Üç boyutlu kolaj demek”. Z.K; “Üç boyutlu yırtma yapıştırma tekniğidir. Kökeni kübizm sanat tekniğidir” cevaplarını vermişlerdir. ”Ready Made ile ilgili soruya öğrencilerden istenilen cevap eksik olarak verilse de araştırmacının *Duchamp*’ın bisikleti hatırlatmasını öğrenci Z.K; Picasso'nun Bisikletin tuttuğumuz (gidon) yeri ile boğa heykeli yapmıştı cevabını vermiştir.

4.3. Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorum

“Özel-Üstün yetenekli çocukların atık malzemeyle yaptıkları sanatsal ürünlerin biçimsel tasarım, yaratıcılık, işlevsellik boyutlarını ölçme ve değerlendirilmesine ilişkin uzman görüşleri nelerdir?”

Tablo 4.13’te Çalışma 1-İşlevsel Tasarım olan kalem kutusu uygulamalarına ilişkin uzman değerlendirme ortalamaları sunulmuştur. Toplam 7 uzman tarafından değerlendirme yapılmış, rubrik türü eşit aralıklı ölçekleme kullanılmıştır. Çalışmalar en yüksek 5, en düşük 1 aralığında puanlanmıştır. Her çalışmada 1-Biçimlendirme (görsel tasarım) becerileri, 2-Yaratıcılık, 3-İşlevsellik olmak üzere üç farklı boyut kullanılmıştır. Yöntem bölümünde yer alan veri toplama aracı birinci boyut 9, ikinci boyut 5, üçüncü boyut 4 madde olmak üzere toplam 18 maddeden oluşmaktadır (Bkz. Bölüm 3).

Tablo 4.13’ün geneline bakıldığında uzmanların “*kabul edilebilir- mükemmel*” aralığında değerlendirme yaptıkları görülmekte, ortalamasının “yeterli” düzeyde olduğu anlaşılmaktadır. Ölçekleme kriterlerine bakıldığında *Yeterli*, estetik (görsel tasarım), işlevsel ve özgün (yaratıcı) değerleri yeterli düzeyde ve başarılı bir şekilde karşılayan ölçüt anlamına gelmektedir. Ancak nitel araştırmanın doğası gereği, genelden özele doğru analiz yapmak yerinde olur. Tabloya bakıldığında en yüksek puan veren (uzman) U’3’ün görsel boyutu puanı $\bar{X}= 4,23$ olurken yaratıcı boyutu puanı $\bar{X}= 4.20$ ve işlevsel boyutu puanı $\bar{X}= 5.0$ tam puan ile $\bar{X}= 4,48$ ortalama puana ulaşılmıştır.

Tablo 4.13. Çalışma 1- İşlevsel Tasarım (Kalem Kutusu) Uygulamasına İlişkin Grup Ortalamasına Göre Uzman Değerlendirmesi

Uzman	Boyut I Görsel	Boyut II Yaratıcı	Boyut III İşlevsel	Değer Ort.	Açıklama
U1	2,99	2,94	3,03	2,98	Kabul edilebilir
U2	3,17	3,10	3,18	3,15	Yeterli
U3	4,23	4,20	5,0	4,48	Mükemmel
U4	4,01	4,02	4,33	4,12	Mükemmel
U5	2,99	3,22	3,15	3,12	Yeterli
U6	4,10	3,62	5,00	4,24	Mükemmel
U7	3,10	3,2	3,15	3,15	Yeterli
Değer Ort.	3,51	3,47	3,83	3,61	Yeterli

En düşük değerlendirme yapan uzmanın (U1), 5 üzerinden $\bar{X}= 2,98$ ortalama puan ile çalışmaların “estetik, özgün, işlevsel değerleri kabul edilebilir düzeyde karşıladığını, eksiklikleri olmakla birlikte düzeltilmeye uygun olduğunu” ifade etmiştir. Değerlendirme ölçütleri bakımından boyut ortalamalarına bakıldığında, “yaratıcılık” boyutunun $\bar{X}= 3,47$ ile en düşük, “işlevsellik” boyutunun $\bar{X}= 3,83$ ile en yüksek ortalama değere sahip olduğu görülmektedir. Bu değer, kalem kutusu gibi işlevsel bir uygulama için beklenen bir durumdur. Puan aralıklarına öğrenci özelinde bakıldığında, Tablo.4.14' deki dağılım görülmektedir. Ö.6'ya ait uygulamanın $\bar{X}= 2,84$ ortalama ile “kabul edilebilir” düzeyde kaldığı buna karşın Ö5'e ait çalışmanın $\bar{X}= 4,63$ değerlendirme ortalaması ile “Mükemmel” kriterini karşıladığı anlaşılmaktadır. Değerlendirme kriterine göre, uzmanlar 4,1-5,00 aralığında çalışmanın “mükemmel” olduğunu kabul etmişlerdir. Yaratıcılık $\bar{x}= 4,20$, İşlevsellik $\bar{x}= 5,00$ görsel tasarım $\bar{x}= 4,23$ değerlendirme puanına karşılık gelmektedir. Boyutların değer ortalaması sonucuna bakıldığında $\bar{X}= 3,61$ ortalama ile “Kalem Kutusu” İşlevsellik boyutuyla genel olarak Uzmanlar tarafından “Yeterli” görülmüştür.

Şekil 4.6. Ö.5/Yaş. 10/Kız

Şekil 4.7.Ö.6/ Yaş: 9/Kız

Tablo 4.14. *Çalışma 1- İşlevsel Tasarım (Kalem Kutusu) Uygulamasına İlişkin Öğrenci Merkezli Uzman Değerlendirmesi*

Öğrenci	Boyut I Görsel	Boyut II Yaratıcı	Boyut III İşlevsel	Değer Ort.	Açıklama
Ö1	2,79	2,77	3,61	3,06	Yeterli
Ö2	3,22	3,74	3,54	3,50	Yeterli
Ö3	4,21	3,74	4,11	4,02	Mükemmel
Ö4	3,78	3,29	3,96	3,68	Yeterli
Ö5	4,73	4,66	4,50	4,63	Mükemmel
Ö6	2,49	2,60	3,43	2,84	Kabul edilebilir
Ö7	3,00	3,11	3,61	3,24	Yeterli
Ö8	3,54	3,37	3,75	3,55	Yeterli
Ö9	3,86	3,74	3,96	3,85	Yeterli
Ö10	3,51	3,69	3,86	3,68	Yeterli
<i>Değer Ort</i>	3,51	3,47	3,83	3,61	Yeterli

Şekil 4.6'da verilen Ö5'e ait çalışma görseline bakıldığında, renk çeşitliliği, yüzey dokusu (strüktürü), uyum-karşıtlık, boyama kalitesi gibi teknik yeterlikler çalışmada öne çıkmaktadır. Buna karşın Ö.6'e ait çalışmada, işlevsellik olsa bile görsel unsurların eksik kaldığı, özgür değer üretmediği görülmektedir. Her iki öğrencide BİLSEM, B.Y.F.1 sınıfı öğrencileridir ve aynı atölyede ders almaktadırlar. Araştırmacı gözlem notları, iki öğrenci arasında dikkate değer farklılıklar olduğunu göstermektedir. Ö.5 on, Ö.6 dokuz yaşındadır. Yaş farkı bu dönemde kas gelişimi ve zihinsel beceriler bakımından çalışmaları etkiler. Yaşça büyük olan öğrenci lehine olması beklenen bir durumdur. Yaş faktörü dışında öğrencilerin demografik özellikleri, büyüdüğü çevre, görme deneyimleri de bu tür çalışmaların sonuçlarını etkiler. Ö5'in düzenli, disiplinli, sınıf içinde dikkatli konuya odaklanabilen bir öğrenci olduğu gözlenmiştir. Ö.6 ise istekli ancak motivasyonunu çabuk kaybeden kırılmalı bir yapıdadır. Çalışma sırasında yaşadığı küçük aksilikler odaklanmasını etkilemiştir.

Tablo 4.15'te Yaratıcılık (Kuş) uygulamasına ilişkin grup ortalamasına göre uzman değerlendirmesine yer verilmiştir. Yaratıcılık boyutunun öne çıktığı bu değerlendirmede $\bar{X}= 4,08$ puan ortalaması ile "mükemmel" olarak ölçümlenmiştir. Bu çalışmalardan beklenen "yaratıcılık" kriteri ortalaması $\bar{X}= 4,11$ ile "işlevsellik" kriteri ile aynı puan ortalamasını alarak denge oluşturduğu görülmektedir. Bu durum atık malzemedeki kuş uygulamasını hem yaratıcılık hem de işlevsellik boyutları ile çalışmanın tatminkâr bir boyutta olduğunu anlamına verebilir. Çalışmanın görsel tasarım boyutu, tıpkı diğer boyutlar gibi $\bar{X}=4,03$ uzman değerlendirme ortalaması, çalışmadan beklenen yaratım boyutunun gerçekleştiğini göstermektedir. U.6. "görsel tasarıma" $\bar{X}=4,76$, yaratıcılığa

$\bar{X}=4,62$ puan verirken, çalışmadaki en yüksek puanı veren U.3. işlevselliğe $\bar{X}=5.00$ vermiştir. Şekil 4.8. Ö.5’de öğrenci Ö.E kayıt altına alınmamış öğrenciler arasındaki konuşmalarda hayvanları çok sevdiğini köyünde küçük bir çiftlikleri olduğunu ve meslek olarak veteriner olmak istediğini söylemiştir. Konuşmalardan anlaşıldığı üzere öğrencinin yapmayı düşündüğü forma uygun malzemeler seçtiği ve doğrultuda bir uygulama yaptığı görülmektedir. Şekil 4,9.’da E.Ç ise özel bir müzik kursuna devam ederken tercihinde, başlangıçta görüp beğendiği gitar üzerinden şekillendirmiştir.

Tablo 4.15. Çalışma 2- Yaratıcılık (Kuş) Uygulamasına İlişkin Grup Ortalamasına Göre Uzman Değerlendirmesi

Uzman	Boyut I Görsel	Boyut II Yaratıcı	Boyut III İşlevsel	Değer Ort	Açıklama
U1	3,33	3,20	2,98	3,17	Yeterli
U2	3,54	3,98	3,53	3,68	Yeterli
U3	4,60	4,6	5,00	4,73	Mükemmel
U4	4,37	4,62	4,68	4,55	Mükemmel
U5	4,14	4,36	4,28	4,26	Mükemmel
U6	4,76	4,62	4,93	4,77	Mükemmel
U7	3,50	3,36	3,40	3,42	Yeterli
Değer Ort.	4,03	4,11	4,11	4,08	Mükemmel

Şekil 4.8. Ö.5 / Ö.E/ 10 /Kız

Şekil 4.9. Ö.6 / E.Ç/ 9/Kız

Tablo 4.16. *Özgünlük/Yaratıcılık Boyutu Odaklı Çalışma-2 Uygulamasına İlişkin Uzman Değerlendirmesi*

Öğrenci	Boyut I Görsel	Boyut II Yaratıcı	Boyut III İşlevsel	Değer Ort.	Açıklama
Ö1	4,27	4,29	4,21	4,26	<i>Mükemmel</i>
Ö2	3,79	4,17	3,89	3,95	<i>Yeterli</i>
Ö3	3,94	3,86	4,07	3,96	<i>Yeterli</i>
Ö4	3,75	4,09	4,14	3,99	<i>Yeterli</i>
Ö5	4,43	4,49	4,32	4,41	<i>Mükemmel</i>
Ö6	4,40	4,49	4,39	4,43	<i>Mükemmel</i>
Ö7	3,57	3,86	3,64	3,69	<i>Yeterli</i>
Ö8	4,24	4,17	4,25	4,22	<i>Mükemmel</i>
Ö9	3,65	3,69	3,86	3,73	<i>Yeterli</i>
Ö10	4,32	3,97	4,32	4,20	<i>Mükemmel</i>
<i>Değer Ort</i>	<i>4,03</i>	<i>4,11</i>	<i>4,11</i>	<i>4,08</i>	<i>Mükemmel</i>

Tablo 4.16'ya bakıldığında, “yeterli ve mükemmel” kriterleri arasında bir denge olduğu görülmüştür. Uzmanlardan en yüksek ortalama puanı alan Ö6. $\bar{X}=4,43$, Ö.5 $\bar{X}=4,41$, Ö.1 $\bar{X}=4,26$, Ö.8 $\bar{X}=4,22$ ve Ö.10 $\bar{X}=4,20$ ile “mükemmel” ortalamayı yakalamışlardır. Şekil. 4.10. 4.11 ve 4.12’de belirgin olarak çalışmanın özellikle yaratıcılık, kullanılan malzemelerdeki çeşitlilik, malzemeler arasında uyum ve estetik bir kaygı hissedilmektedir. Çalışmayı yapan bu öğrenciler araştırmacının atık malzeme ile ilgili sunumunda not almış ve özellikle atık malzeme ile çalışan sanatçılar ve eserlerine ilgi duymuş olanlardır. Bu çalışmalarını diğerlerinden ayıran temel özellikler, malzeme kullanımına daha geniş bir perspektif ile yaklaşılmasıdır. Ö.1 ve Ö.2 çalışmalarındaki ortak yön iki çalışmada “yaratıcılık” boyutunda özgün olmaları uzmanlarca değer ortalamaları farklı olsa da “yaratıcılık” boyutunda farklı bir yaklaşım içinde olduğunu göstermektedir. Ö.2 değerlendirmelerde “yaratıcılık” boyutunda fark yaratırken “görsellik” ve “işlevsellik” boyutunda uzmanlarca “yeterli” görülmesi çalışmanın bu boyutunda irdelenen “yaratıcılık” boyutunu etkilememiştir.

Araştırmacının malzeme kullanımını sınır koymadığını öğrencilere belirtmesine rağmen malzeme kullanımının genel olarak sınırlı kaldığı görülürken Ö.5’in ve Ö.6’nın diğer öğrencilerden farklı olarak atık malzeme kutusundan duş başlığını ve gitar gibi farklı malzemelere yöneldikleri gözlemlenmiş, müzik aleti çalan E.Ç form olarak gitarı kullanmayı tercih etmiştir. Ö.5 10 yaşında sınıf içinde yetenekleri gözlemlenebilen, soru

soran ve eskiz çizen, çalışmayı seven bir öğrenciyken en yüksek puanı alan Ö.6, 9 yaşında okumayı seven, kurgulama yeteneği olan genel olarak dağınık çalışmayı seven başarılı bir öğrencidir. Aralarındaki yaş farkı doğal olarak zihinsel ve kurgusal farklar doğurmakla birlikte her iki öğrencinin disipline dayalı çalışma alışkanlıklarının olması üretim sürecinde farkların kapanmasına neden olduğu gözlemlenmiştir. Çalışmanın genel değerlendirilmesinde çalışmanın amacını karşıladığı gözlemlenmiştir.

Şekil 4,10. Ö.2/Z.K./ 9 /Kız

Şekil 4,11. Ö.1/E.N.E/9/Kız

Şekil 4,12 Ö.7/ T.İ.S/8/Erkek

Yukarıda şekil 4,12’de Ö7’a ait olan bu çalışma sınıf içinde bulunan tek erkek öğrencidir. Bu çalışmada öğrenci T.İ.S araştırmacıya anlattığı çalışmaya çok benzemese de “kuşun” ayakları ve gözlerindeki özen ve yaratıcılık çalışmanın dikkat çeken kısımları olmuştur. Ancak çalışmada anlamlı bir bütün oluşturma ve dönüşümün kabul edilebilir olmasına rağmen biçim, renk, doku, malzeme kullanımında çeşitlilik, hayal gücünü (imgelem) etkili bir şekilde kullanma (kurgulama), ayrıntılara ilgi gösterme, vurgulama gibi alanlarda yetersiz kaldığı görülmektedir. Yaşının getirdiği fizyolojik ve psikolojik etmenler ve devamsızlık sorununun yaşanması, çalışmada istenilen sonucun yakalanmamasına sebep olmuştur. Araştırmada farklılık yaratan bir çalışmada $\bar{X}=3,95$ değer ortalaması ile uzmanlarca “yeterli” görülen öğrenci Z.K’nin yaptığı (Ö.2) yukarıda şekil 4,10’de görülen bu çalışmada, öğrenci tarafından atık malzemenin doğal rengine gereksiz müdahale etmeden, uyum-karşıtlık ilişkisini anlaşılır bir şekilde uygulamıştır. Ayrıca kullanılan karton atık malzemeler uygun bir şekilde boyanarak ürün, bir karaktere büründürülmüştür. Bu çalışmadan beklenen “yaratıcılık” kıstasına uygun olarak çalışma,

uzmanlarca $\bar{X}=4,17$ ile “mükemmel” olarak değerlendirilmiştir. Yine “yaratıcılık” boyutundan $\bar{X} =4.29$ puan alan Ö.1’in yaptığı yukarıda şekil 4,11’de görseli görülen uygulamalarda farklılık yaratan diğer bir çalışma olarak değerlendirilmiştir. “Kulak” olarak düşünülen yumurta kolisi, çıkıntıları kesilerek ve belli bir derinlik verilerek (yaratıcı/işlevsel) kullanılmıştır. İşlevsellik boyutundan $\bar{X} = 4,21$, görsel boyuttan $\bar{X} = 4,27$ ile değerlendirilen bu çalışma uzman değerlendirmelerinin, puan aralıkları birbirine yakın olması nedeniyle anlamlı düzeyde bir farklılık gözlemlenememiştir.

Tablo 4.17. *Çalışma 3- İşbirlikli çalışma(Uzayda Mankenler) Uygulamasına İlişkin Grup Ortalamasına Göre Uzman Değerlendirmesi*

Uzman	Boyut I Görsel	Boyut II Yaratıcı	Boyut III İşlevsel	Değer Ort.	Açıklama
U1	5,00	5,00	5,00	5,00	<i>Mükemmel</i>
U2	5,00	4,60	5,00	4,89	<i>Mükemmel</i>
U3	5,00	5,00	5,00	5,00	<i>Mükemmel</i>
U4	5,00	5,00	5,00	5,00	<i>Mükemmel</i>
U5	4,33	3,40	4,00	4,00	<i>Mükemmel</i>
U6	4,55	4,20	5,00	4,56	<i>Mükemmel</i>
U7	3,55	3,20	2,50	3,22	<i>Yeterli</i>
Değer Ort.	4,63	4,34	4,62	4,52	<i>Mükemmel</i>

Tablo 4.17’ye bakıldığında, uzmanlar $\bar{X}=4,52$ değerlendirme ortalamasıyla 4.1-5,00 aralığında çalışmayı “mükemmel” olarak kabul etmişlerdir. Bu çalışmayı diğerlerinden ayıran en belirgin durum uzmanların puanlamalarında belirgin bir artış gözlenmiş olmasıdır. Ayrıca çalışmanın işbirliği içinde gerçekleşmiş olması öğrenciler arasında olumlu karşılanmış, Çalışmalara U1,U3,U4’ün $\bar{X}=5.00$ değerlendirme puanı ile tüm boyutlarda tam puan verdikleri görülmüştür. Görsel biçimlendirme boyutu ortalaması $\bar{x}=4,63$. Yaratıcılık boyutu ortalaması $\bar{X}= 4,34$ iken İşlevsellik boyutu ortalaması $\bar{X} = 4,62$ ile “mükemmel” olarak değerlendirilmiştir. Genel değerlendirme neticesinde çalışmanın görsel tasarım boyutunda öne çıktığı görülmektedir. Ancak aynı oranda işlevsel bulunması da dikkat çeken bir durumdur. U7 ve U5’in genel ortalamasının altında puan verdikleri, boyutlara göre ise kendi içinde istikrarlı değerlendirme yaptıkları söylenebilir.

Şekil 4.13. “Uzayda Moda Eleştirmenleri ” İşbirlikli Çalışma 70x100 cm

Şekil 4.13’de görülen “işbirlikli” bu çalışmada öğrenciler, medyadan esinlendikleri “moda eleştirmenlerini” mekân olarak uzay imgesini tuval üzerine karışık malzeme kullanarak oluşturmuşlardır. Uygulamanın içeriği, televizyonda yayınlanmakta olan bir moda programından esinlenilmiştir. Araştırmacı, öğrenciler ile birlikte konuyu seçerken, sınıf içinde daha önce öğrenciler tarafından eleştirel olarak bahsedilen bu programın bir çalışmasının yapılabileceği önerisiyle başlamıştır. Konu seçiminden sonra eskizler çizilmiş ancak uygun bir eskiz belirlenememiştir. Bunun üzerine araştırmacının öğrenciler Ö.4, (C.S.Ü), Ö.6(E.Ç) ve Ö.8(E.N.B), Ö.9(F.E.K), Ö.10(R.S) birlikte 1. dönem kâğıt hamurundan yaptığı masklar öğrencilere önerilmiş ve bu bağlamda çalışma şekillenmiştir.

Şekil 4.14. Ö.1 Alçı bezinden maske çalışması

Maskların yeterli görülmemesi üzerine araştırmacı, alçı bezinden, araştırmaya katılan Ö.1(E.N.E) ve Ö.2 (Z.K), ile yeni masklar yapılmış ve bu masklar öğrenciler tarafından boyanmıştır. Diğer malzemeler, atık malzeme kutusundan seçilmiş, kullanılan malzemeler arasında çeşitli evsel atıklar, kumaş parçaları, alüminyum folyo, çeşitli plastik malzemeler, metal, akrilik boya ve diğer atık malzemelerden kullanılmıştır. Çalışmanın her aşamasına öğrenciler dâhil olmuş ve katkı sunmuşlardır. Yapılan çalışma daha sonra öğrenciler tarafından “Venedik maskeleri” örnek alınarak boyanmıştır. Araştırmacı tarafından uzman değerlendirmesine tabi tutulmayan (şekil 4.16.) ancak bu çalışmaya hazırlık olarak öğrencilerle yapılan “çiftlik” konulu çalışma aşağıda gösterilmiştir. Bu çalışmada araştırmacı konuyu vermiş, öğrenciler plastik, ahşap, kâğıt ve çeşitli tahıllarla çalışmayı uygulamışlardır. Bu çalışmada sanatın temel öğelerinde özellikle “ritim” boyutu özenle kullanılmaya çalışılmış ve yaratıcılık unsuru ön planda tutulmuştur. Çalışmada araştırmacıyı etkileyen etmenlerden birisi çalışmanın sol alt köşesinde görülen traktörün tamamı öğrencinin özgün tasarımıdır. Öğrenci Z.K traktörün özellikle motor kısmını oluştururken ki heyecanı arkadaşlarını da etkilemiştir. Uygulamanın her boyutunda bizzat öğrencilerin fikir, tasarım ve uygulamaları mevcuttur.

şekil 4.15. Çiftlikte Gündoğumu

Atık malzeme ile yaratıcılığı birleştiren bu çalışmada konunun özünü oluşturan geri dönüşüm, sürdürülebilirlik ve üç boyut kavramları uygulamalı gösterilmiş ve” işbirlikli” çalışma kıstasına uygun olarak hedeflenen birlikte çalışabilme duygusu pekiştirilmeye çalışılmıştır. Genel olarak öğrenciler atık malzeme ile çalışmaktan hoşlanmış ve yeni bir

atık projesinde zevkle çalışacaklarını bildirmişlerdir. Ayrıca öğrenciler aşağıdaki kazanımları da yapılan "İşbirlikli" çalışma ile pekiştirmişlerdir.

- Malzemelerini paylaşarak ürünün ortaya çıkabileceğini kavrar.
- Atık malzemeler ile çalışırken de çevre kirliliğine karşı önlem alır.
- Konuya uygun atık malzemeleri seçer.
- Atık malzemenin tasarım olanaklarını bilir.
- Yaptığı tasarımın kullanışlı (işlevsel) olmasını önemser.

Görüldüğü üzere, "işbirlikli çalışma", atık malzemenin aynı zamanda ortaklaşa çalışma ve çevre bilinci kazanımlarına da olumlu yönde katkı sağladığını göstermektedir. Ayrıca, birlikte iş yapabilmenin önemini kavratmış gözlemlenmiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde elde edilen bulgular doğrultusunda, ulaşılan sonuçlara ve önerilere yer verilmiştir.

5.1. Tartışma - Sonuç

Birinci alt probleme yönelik karşılaştırmalı öğretim programı incelemesi bulgularından şu sonuçları çıkarmak ve tartışmak olası görünmektedir: 1.Sınıf ilkököl görsel sanatlar programı incelendiğinde “üç boyutlu çalışma oluşturur” kazanım ifadesi yer alır. “*Bu çalışmalar oluşturulurken kesme, yapıştırma, elle şekillendirme gibi teknikler kullanılarak origami, kil ile şekillendirme vb. çalışmalar oluşturulabilir. Çalışma yardımlaşma ile gerçekleştirilebilir*” cümlesi ile çalışmanın nasıl ve hangi teknikler ile yapılabileceği vurgulanmıştır.

Kazanımlar üzerinden bulgulara göre, öğrencilerin algı ve uygulama düzeylerine uygun olarak, atık malzeme kullanımı ile gerçekleştirilebilecek programda sadece bir kazanımın yer aldığı görülür. Öğrencinin yaşı ve motor kas gelişimleri göz önünde tutulduğunda bu beklenen bir durumdur. Yönlendirmelerde üç boyut algısı dikkat çekmektedir. Bu ifadede atık malzemenin kullanılabilmesine bir atıfta bulunulmamıştır. Programa göre; öne çıkan üç boyut algısının çeşitli biçimlendirme uygulamaları ile yapılabileceği ifade edilmekte, kullanılacak malzemeler belirtilmektedir. 2018’den önceki programlar incelendiğinde konu ve malzemelerin verildiği görülmektedir. Bu durum öğretmeni özgünlük dışına çıkartıp, yaratıcılığını engelleyebilmektedir. Kazanımlar incelendiğinde, çalışmaların anasınıfı uygulamaların bir devamı niteliğinde, çocukların duygusal ve zihinsel gelişimlerini desteklemeye yönelik olduğu anlaşılmaktadır.

2.sınıf ilkököl kazanımlar incelendiğinde; “*Farklı materyallerle üç boyutlu çalışma yapar*” ifadesi ile 1. sınıftan farklı olarak, 3 boyutlu materyal zenginliğinden söz edilebilir. Kazanımdaki “farklı” ifadesi doğrudan atık malzemeye atıfta bulunulmasa da üç boyut kavramını güçlendirme anlamında değer kazanmıştır. Kazanımda özellikle elle şekillendirme basit eşya ve figür uygulaması önerilirken kas gelişimleri düşünüldüğünde önermenin uygun olduğu görülür. Bilsem 2. Sınıf etkinlik kitabı incelendiğinde ise kazanımlarında atık malzemeye atıfta bulunabilecek şu ifadeler şunlardır; İki boyutlu ve üç boyutlu görsel sanat eserlerini ayırt eder, görsel sanat çalışmalarında farklı malzeme, gereç ve teknikleri kullanır. Üç boyutlu tasarımlar oluşturur hedefleri öngörülmüştür. Ancak üç

boyutlu tasarımlar oluşturur dışında atık malzemeye ilişkin herhangi bir ifade bulunmamaktadır. Bu durum oyun çağındaki çocukların anlam zenginliklerini ifade etme ve konunun anlatılmasında olumlu yönde bir zenginliği yerinde kullanmamak anlamına gelir. Atık malzemenin kullanımı eğlendirici olurken aynı zamanda üç boyut, geri dönüşüm, çevre, sürdürülebilirlik gibi konular çocukların algılayabileceği şekilde etkinliklere dâhil edilebilir.

3.Sınıf ilkökul kazanımlar incelendiğinde; “*Ekleme, çıkarma, içten ve dıştan kuvvet uygulama yoluyla farklı malzemeleri kullanarak üçboyutlu çalışma yapar*” ifadesi ile atık malzemenin kullanımını destekler niteliktedir. “Farklı malzemeler” ifadesi, öğretmene’ de malzeme kullanımını alanını genişletmektedir. Uygulamalarda önerilen malzemeler; ahşap, metal, balon, kumaş gibi malzemelerdir. Bu malzemelere evsel atıklar, artık kullanılmayan zararsız malzemeler’ de dâhil edilebilir. 3.sınıf Bilsem etkinlik kitabı kazanımlar incelendiğinde, atık malzemeye atıfta bulunabilecek başlıklar şunlardır; Farklı malzemeler arasında görsel ilişki kurar. Görsel sanat çalışmalarında farklı malzemeler kullanır. Değişik materyallerle görsel bir düzenleme yapar gibi ifadeler yer alır. Ancak kazanımların tümü incelendiğinde, etkinlik kazanımları daha çok sanat, sanat eseri, eleştiri ve analiz gibi unsurları içerir.

4.sınıf kazanımlar incelendiğinde “*Farklı materyalleri kullanarak üç boyutlu çalışmalar yapar.*” kazanım ifadesi atık malzemenin kullanımını kapsayıcı niteliktedir ancak ucu açık bırakılmıştır. Bu durum, öğretmene üç boyut kavramının öğretilmesinde geniş bir malzeme olanağı sunmaktadır. Ancak 4.sınıf görsel sanatlar kazanımları incelendiğinde, yönlendirme cümlesi olarak (*...müzelerdeki farklı kültürlere ait eserler incelendikten sonra öğrencilerde oluşan fikirler doğrultusunda (kil vb. malzemelerle) uygulamalar yaptırılabilir*) ifadesi yer almaktadır. Bu ifadeden anlaşılan müze gezisi sonrası öğrencilerden müzede gördüğü eserlerden esinlenerek kil ile üç boyutlu şekillendirmedi. Disiplinler arası çalışmaya göndermenin yapıldığı bu önermede atık malzemeye ilişkin bir ifade bulunmamaktadır. Bilsem etkinlik kazanımları incelendiğinde ise sanatçıları tanır (resimleri hakkında bilgi sahibi olur), görsel bir dille kendini ifade etme becerisi geliştirir, kompozisyon özelliğini geliştirir, gözleme dayalı çizim yapar gibi ifadeler ile daha çok görsel bir dil kullanarak kompozisyon oluşturma ve özgünlük ön planda tutulmuştur. 4. Sınıf kazanımlarında atık malzemenin kullanımına yönelik direk bir ifadeye rastlanmamıştır. Araştırmacının aynı zamanda Bilsem’de görevli olması işleyiş hakkında da bilgi sahibi olmasını kolaylaştırmıştır.

Araştırmanın ikinci alt problemi üstün-özel yetenekli çocukların görsel sanatlar eğitiminde, atık malzeme ve atık malzeme ile çalışma yapılmasına ilişkin görüşlerini sorgulamaktadır. Uygulama öncesi ve sonrasında ürettikleri “çöp, dönüştürülebilir, zararlı, işi bitmiş” gibi kavramların birbirine yakın olduğu görülmektedir. Bu durum, öğrencilerin uygulama sırasında ve sonrasında, araştırmacı tarafından verilen görsel ve işitsel bilgiler ile öğrendikleri şekilde değerlendirilmiştir. Atık malzemeleri tanımaya yönelik görüşlere bakıldığında çalışma öncesinde verilen örneklerin daha çok evsel atıklar olduğu, uygulama sonrası bulgular çözümlendiğinde ise metal atıkların da örnekler arasında sayıldığı görülmüştür. Bu durum, atölye etkinliklerinde metal atık kullanılmasıyla ilişkili olduğu değerlendirilmiştir. Atık malzemelerin yeniden kullanılması noktasında öğrenci görüşlerinin uygulama sonrası, çeşitlilik gösterdiği görülmektedir. Geri dönüşüm, fabrikasyon geri dönüşüm ve kâğıt toplayıcılarının geri dönüşümdeki rollerinden bahsetmişlerdir. Yapılan araştırmanın çocuğun öğrenme sürecine olan etkisi olarak değerlendirilebilir. Geri dönüşüm konusu sorgulandığında; öğrencilerin kâğıt, plastik gibi ürünlerin yeni ürüne dönüşebileceğini belirttikleri görülmüştür. Uygulama sonrası görüşler incelendiğinde, atık, atık malzeme, geri dönüşüm ifadelerinin daha geniş bir perspektifle değerlendirildiği görülmektedir. Atölye uygulamalarının bu ifadelerin oluşumunda etkili olduğu değerlendirilir. Geri dönüşümle ilgili fabrikasyon bir sürecin gerçekleştiği ve her malzemenin dönüştürülebileceği ifadelerden anlaşılmaktadır. Öğrencilerin daha önce atık malzemeyi kullandıkları ve geçmiş deneyimlerinden bahsettikleri görülmüştür. Söylemlerin tümü, anasınıfı etkinlikleri ve ev ortamında yaptıkları uygulamalardır. Malzeme kullanımının sınırlı, basit evsel atık malzemeler olduğu değerlendirilmiştir. Uygulama sonrası kodlar ve odak grup görüşmelerinde, araştırmacıya sorulan soru sayısının arttığı bu da öğrenci tarafından konunun benimsendiği anlamı çıkartılabilir. Ayrıca cevapların niteliğinin arttığı da değerlendirilmiştir.

Atık malzemelerin yeniden üretim anlamında değerlendirilmesinin yararları konusunda, uygulama öncesi elde edilen bulgulara bakıldığında öğrencilerin büyük çoğunluğu atık malzemeler değerlendirilirse çevre kirlenmez, doğa dostu bir iş yapılmış olur, tasarımda ise yaratıcılığı geliştirdiği yönünde söylemleri olmuştur. Uygulama sonrası kodlar ve odak grup görüşmelerinde öğrenciler atık malzemeyle çalışmanın kendilerine özgürlük, yaratıcılık verdiği aynı zamanda ağaçların kesilmemesiyle doğanın korunduğu yönünde ifadeler yer almıştır. Bu durum araştırma sürecinde öğrencinin çalışmalara aktif katılımlarının olduğu göstermektedir. “*Kolaj, Asamblaj, Ready-Made* kavramlarını

hakkında uygulama öncesi elde edilen öğrenci görüşleri değerlendirildiğinde; büyük çoğunluğunun bilmedikleri görülmüştür. Bu durumun aile, çevre, yaş gibi etmenler ile doğal bir sonuç olduğu değerlendirilebilir. Öğrencilerin araştırma süresince aldığı görsel, işitsel ve uygulama kazanımları daha sonra verilen cevaplarda karşılık bulduğu görülmüştür.

Araştırmanın üçüncü alt problemine ilişkin bulgular; üstün-özel yetenekli çocukların atık malzemeyle yaptıkları sanatsal ürünlerin “biçimsel tasarım, yaratıcılık, işlevsellik boyutlarında uzmanlar tarafından değerlendirilmesini kapsamaktadır. Uzmanlar *Çalışma 1-İşlevsel Tasarım (kalem kutusu)* uygulamasını “kabul edilebilir- mükemmel” aralığında değerlendirmişlerdir. Ölçekleme kriterlerine bakıldığında bunun *Yeterli* düzeye karşılık geldiği; estetik (görsel tasarım), işlevsellik ve özgün (yaratıcı) değerleri yeterli düzeyde ve başarılı bir şekilde karşılayan ölçüt olduğu anlaşılmaktadır. Öğrenci bazında değerlendirme yapıldığında ekstrem olmamakla beraber 5 öğrencinin ortalamasının altında kaldığı, 1 öğrencinin ise ancak kabul edilebilir düzeyde değerlendirildiği görülmektedir. Grup içinde performansı etkileyen faktörlerin yaş, çevre, görme deneyimi gibi sebeplere bağlı olabileceği değerlendirilmiştir, bunun dışında eylem sürecinde motivasyon düşüklüğü ve odaklanma sorunu gözlemler arasında yer almıştır.

Çalışma 2 -Yaratıcılık (Kuş) uygulamasına uzman değerlendirmesi sonuçları incelendiğinde yeterli- mükemmel aralığında bir algının olduğu görülür. Genel ortalama alt sınırdan “mükemmel” ölçütünü karşılamaktadır. Bunun anlamı, “estetik, özgünlük, işlevsellik değerlerini tereddütte yer vermeyecek düzeyde karşılayan, oldukça başarılı kabul edilen uygulamalar” şeklindedir. Yeterli sınırında olan çalışmalar için başarılı fakat geliştirilebilir değerlendirmesi yapılabilir. Yaratıcılık boyutunun yüksek çıkması beklenen durumun gerçekleştiğini göstermektedir. İşlevsellik boyutu ise yaratıcılık boyutu ile aynı puan ortalamasını almıştır. Bu durum çalışmayı başka bir açıdan da değerli kılmıştır. Uzmanların değerlendirmede hemfikir olmaları, uygulamaların, aranan ölçütleri yüksek oranda karşılamasıyla açıklanabilir. Çalışmalarda kullanılan malzeme çeşitliliği teknik, yaratıcılık gibi unsurların bu durumu destekler nitelikte olduğu tespit edilmiştir. Kullanılan malzemelerdeki çeşitlilik, malzemeler arasında uyum ve estetik kaygının somutlaştığı hissedilmektedir. Duş başlığının kuşuya benzetilmesi, özgünlük bakımında uzmanlarca dikkate değer bulunmuştur. Kulak olarak kullanılan malzeme ve yumurta kolisinden yapılan göz gibi “yaratıcılık” boyutunda dikkate değer çalışmalar çoğaltılabilir.

Çalışma 3- *İşbirlikli Çalışma (Uzayda Mankenler)* uygulamasına ilişkin uzman değerlendirme sonucu “mükemmel” olarak karşılık bulmaktadır. Bunun anlamı yukarıda belirtildiği üzere tüm boyutlarda beklentinin karşılanması şeklinde ifade edilebilir. Bu çalışmayı diğer çalışmalardan farklı kılan, ortaklaşa yapılmış olması ve malzeme çeşitliliğidir. Uygulamada kullanılacak masklar araştırmacının desteğinde öğrenciler tarafından yapılmış ve venedik maskeleri temel alınarak boyanmıştır. Çalışma sonucunda hedeflenen bir takım kazanımlar karşılık bulmuştur. Kısaca belirtmek gerekirse; yardımlaşarak üretme ve çevreyi kirletmemenin önemini kavrar. Tasarımla ilişkili olarak malzeme seçimi ve işlevsellik boyutunu değerlendirir.

Bu araştırmada, araştırmaya katılan öğrencilerin daha önceden duyumsadıkları çevre, üç boyut, geri dönüşüm gibi kavramlara yatkınlıkları araştırmacı tarafın tahmin edilmesine rağmen beklenenin altında bir biliş düzeyinde olduklarını gözlemlenmiştir. Ancak öğrenciler başlangıçtaki negatif durumları yazılı ve görsel eğitimler ile kısa sürede olumlu ilgi düzeyine ulaşmıştır. Özellikle atık malzeme kullanan sanatçılar, eserleri ve geri dönüşümün önemi konularında farkındalığın geliştiği görülmüştür. Öğrenciler, yapılan uygulamalar sayesinde atık malzeme ile üç boyut algısı arasındaki ilgili kısa sürede kavramışlardır. Bilgilendirme ve örnek gösterimler öğrencinin gözünde kendi atık malzeme çalışmalarını değerli kılmıştır. Bu süreç sonunda atık malzemeden sanat eseri yapılabileceği fikrini pekiştirmiştir. Uygulamada eksik olduğu düşünülen noktalardan birisi, araştırmaya sadece bir erkek öğrencinin katılımıdır. Bu durum, renk, doku, şekil ve malzeme seçiminde, kız öğrencilerin lehine tek yönlü bir bakış açısını etkili kılmıştır. Ayrıca eylem süreci açısından değerlendirildiğinde araştırmaya katılan çocukların yaşları itibari ile dikkat sürelerinin kısıtlı olması, araştırma bulgularını geliştirme ve çeşitlendirmeyi sınırlandırmıştır. Öğrencilerin araştırma sürecinde uygulamayı genel olarak benimsemiş oldukları görüşme verilerinden anlaşılmaktadır. Bu bağlamda atık malzemelerin öğretim materyali olarak farklı disiplinlerde kullanılmasının uygun olduğu söylenebilir. Bu süreçte, öğrencilerin geri dönüşüm, temiz çevre, sürdürülebilirlik ve atık malzemelerin sanat eseri olarak kullanılması konularına ilgisi ve duyarlılıkları artmıştır.

5.2. Öneriler

5.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

- Üstün ve özel yetenekli çocukların farklı türdeki özelliklerini yeterince anlamak için onları tek bir metot ile tanılamamanın doğru olmadığı açıktır (Gardner'ın Çoklu Zekâ Kuramı'na göre). Bu nedenle birden çok metot ve teknik ve performans testleri ile bu tanılama ve değerlendirmelerin yapılması gerekir.
- Gelişen çağa ayak uyduran çağdaş eğitim programları düzenlenmeli, yaklaşımlar çağın değişen koşullarına uygun olarak değiştirilebilir olmalıdır. Bu bağlamda görsel sanatlar dersi öğretim programlarında atık malzeme kullanımına ilişkin kazanımlar örtük olmamalı, açık bir şekilde ifade edilmelidir.
- Var olan nesnenin el ile çizilerek taklit edilmesinin yanında atık malzemenin düşünsel manada yetenek ve yaratıcılığı geliştirdiği anlaşılmalı ve eğitim programlarında belirgin olarak dâhil edilmelidir.
- Sıfır atık ve sürdürülebilirlik gelecek nesillerin temel konularından biri olacağından günümüz eğitimi yaklaşımlarında yasal ve gönüllük temelli bir takım değişiklikler gerçekleştirilmelidir.
- Atık malzemenin kamusal alanda yapılan sanatsal etkinlikler ile daha geniş bir perspektifle uygulanması, başta öğrenciler olmak üzere yetişkinler üzerinde olumlu bakış açısı geliştirebilir. Atık malzemeye değer verme ve saygıyı artırır.
- Öğrencilerin atık malzeme ile farklı ders ve projelerde çalışmaya istekli oldukları anlaşılmaktadır. Bu bağlamda disiplinler arası çalışmaya uygun olan atık malzemenin daha etkin kullanılması özendirilmelidir. Atık malzeme kullanımının önemi sadece görsel sanatlar öğretimi değil konu ile ilişkilendirilebilecek her dersin konusu olmalıdır.
- Görsel sanatlar öğretmen adaylarının ve hizmetteki öğretmenlerin atık malzeme ile sanat yapmaları özendirilmelidir.
- “Atık malzemenin endüstriyel kazanım için yeniden işlevsel ürünlere dönüştürülmesi sürdürülebilir bir dünya için gereklidir” mottosu sanat yoluyla iletişim, yaygınlık ve görünürlükle karşılık bulabilir.

5.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- Bu araştırma sadece Manisa İli BİLSEM Örneği'nde gerçekleştirilmiştir. Üstün-özel yeteneklilere yönelik benzer bir araştırma tarama modellenli olarak daha geniş bir örnekleme gerçekleştirilebilir.
- Araştırma konusu, deneysel modellemeye elverişlidir, gruplar arası karşılaştırma yapılabilir.
- İleriki çalışmalarda sadece Bilsem'ler değil, diğer örgün ve özel eğitim kurumlarında benzer çalışmalar gerçekleştirilebilir.
- Atık malzeme kullanımına ilişkin sadece özel yetenekliler değil, diğer örgün eğitim kurumlarında öğrenim gören öğrenciler ve öğretmen görüşlerini kapsayan araştırmalar yapılabilir.
- Bu araştırma sınırlı zamanda sınırlı öğrenci sayısı ile gerçekleşmiştir. Aynı öğrencilerin BİLSEM'de kurumsal anlamda takibi söz konusu olabileceği için ileriki yaş ve dönemlerde araştırmacılar boylamsal çalışmalar yapabilirler.
- Cinsiyet değişkeni bakımından karşılaştırmaya olanak verecek kadar dengeli karma gruplar araştırma yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akarsu, F. (2004). *Üstün yetenekliler: Seçilmiş makaleler kitabı*: İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Antmen, A. (2014). *20. yy batı sanatında akımlar*. İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Ataman, A. (2003). *Özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitime giriş*. Ankara: Gündüz Yayıncılık.
- Ataman, A. (2007). *Üstün Yetenekli Çocuklar ve Zenginleştirme*: (Eds. A. Ataman, Y. Aydoğan, N. Bilgiç). Bilim ve Sanat Merkezlerinde Görevli Öğretmenlerin Mesleki Niteliklerinin Artırılması. 3-7 Eylül. Ankara: Sentez Matbaacılık, s.13-60.
- Aydoğan, Y. Akdoğan, G.(2017) Yasa ve Yönetmelikler Işığında Geçmişten Günümüze Özel Yetenekli Çocukların Hakları Üstün Zekâlılar Eğitimi ve Yaratıcılık Dergisi, Ağustos, 4(2), 1-11 © ÜZEYAD 2017 <http://jgedc.org>
- Azılıoğlu, K. (2011). *Sanat eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında sanatın yansıma olanakları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Başaran, B.I. (2004). Etkili öğrenme ve çoklu zekâ kuramı: bir inceleme. *Ege Eğitim Dergisi*, 5, (1), 5-15
- Bağatır, R.D.(2010) Nesnenin Ötesi: Kavramsal Sanatın Dayanak Noktaları. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 1 (7), 23-33
- Baldacini, V. (1961). *Sarı Buick* [Şekil 2.10.] <https://dergipark.org.tr/download/article-file/193482> adresinden 2018 tarihinde ulaşılmıştır.
- Batur, E. (1997). *Modernizm'in serüveni*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Bildiren, A. (2013). *Üstün yetenekli çocuklar-aileler ve öğretmenler için bir kılavuz*. Ankara: Doğan Egmont Yayıncılık.
- Bildiren, A. ve Uzun, M. (2007). Yetenekli Öğrencilerin Belirlenmesine Yönelik Bir Tanılama Yönteminin Kullanılabilirliğinin İncelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 31-39.
- Bilsem Yönergesi (2007). *Bilim ve Sanat Merkezi Yönergesi*. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı.
- Berger, J.(2004) Görünüre dair küçük bir teoriye doğru adımlar, 2.Basım, İstanbul: Metis Yayınları
- Brody, N. (1999). What is Intelligence? *International Review of Psychiatry*, 1(1), ISSN: 0954- 026
- Cansever, G. (1982). *Klinik psikolojisinde değerlendirme teknikleri*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi İdari Bilimler Fakültesi Yayınları.

- Chand, N. (1958) “Chandigarh Rock Garden”, [Şekil,2.17.] <http://www.chandigarhphotos.com/rock-garden.htm> sayfasından 2017 tarihinde erişilmiştir.
- Christo, J. (1959-60) “*Wrapped Cans. Part of Inventory*” <https://www.tate.org.uk/art/artworks/christo-wrapped-cans-part-of-inventory-t03290> adresinden 2018 tarihinde erişilmiştir
- Clark, G. ve Zimmerman, E. (1998). Nurturing The Arts in Programs For Gifted and Talented Students. *Phi Delta Kapan*, 79(10), 746-751.
- Cutts, N.E. ve Moseley, N. (2001). *Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların eğitimi*. (çev. İ. Ersevîm). İstanbul: Özgür Yayınları.
- Çimen, O. ve Yılmaz, M. (2012). İlköğretim öğrencilerinin geri dönüşümle ilgili bilgileri ve geri dönüşüm davranışları. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 63-74.
- Çuhadar, C. H. (2006). Müziksel Zekâ. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Denizli.
- Dağlıoğlu, E. (2002). *Anaokuluna Devam Eden Beş-Altı Yaş Grubu Çocuklar Arasından Matematik Alanında Üstün Yetenekli Olanların Belirlenmesi*. Hacettepe Üniversitesi Ev Ekonomisi Yüksek Okulu Yayınları.
- Davaslıgil, Ü. (2012). Türkiye’de Üstün Zekâlı Çocukların Eğitimi İle İlgili Bir Model Geliştirme Projesi <http://docplayer.biz.tr/8724019-Turkiye-de-ustun-zekali-cocuklarin-egitimi-ile-ilgili-bir-model-gelistirme-projesi.html> sayfasından erişilmiştir.
- Doğruer, T. (2008). *Görsel Sanatlarda 1945 Sonrası Artık Nesne Kullanımı*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Doğru Yıldırım, S. S. Turcan, A. İ., Aslan, E., ve Doğru, S. (2006). Çocukların Resimlerdeki Aileyi Tanımlama Durumlarının Değerlendirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15: 223-235. <http://dergisosyalbil.selcuk.edu.tr/susbed/article/view/575/555> sayfasından erişilmiştir
- Donovan, T. (2008). İsimsiz, Enstalasyon [Şekil 2.9.] <https://kavrakoglu.com/cagdas-sanata-varis-95neo-realizm-new-realizm-nouveau-realisme-2/> adresinden 2018 tarihinde erişilmiştir.
- Duchamp, M “Çeşme”, 1917 <http://www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11655/2359/59b70a97-4794-45e5-8e20-0235df416822.pdf?sequence=1&isAllowed=y> adresinden 2018 tarihinde erişilmiştir.
- Elliasson, O.(2011) *Cam Yürüyüş Yolu*, [Şekil 2.14.] <https://olafureliasson.net/archive/artwork/WEK100551/your-rainbow-panorama> sayfasından 2017 tarihinde erişilmiştir

- Esen, T.(2011) *Üstün yetenekli öğrencilerin çevreye yönelik bilgi ve tutumlarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Adıyaman
- Erzen, J.N. (1997). Asamblaj. Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi 1, İstanbul: Yem Yayın..
- Gardner, H. (1993). *Multiple Intelligences: The Theory in Practice*. New York: Basic Books.
- Gaudi, A. (2008). Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi içinde (2. Baskı). Cilt: 2, İstanbul: YEM Yayınları.
- Gaudi, A. (1900-1914) *Park Güell “Oturma Bankları* [Resim 2.16.] <https://www.casabatllo.es/en/antoni-gaudi/park-guell/> sayfasından 2017’de temin edilmiştir.
- Gürtan, Kenan(1982) İstatistik ve Araştırma Metodları, İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Hamilton, R. (1956). “*Bugünün evlerini bu denli cazip kılan nedir?*” [Şekil 2.6.] <https://gaiadergi.com/richard-hamilton-bugunun-evlerini-denli-farkli-denli-cazip-kilan-nedir/> sayfasından temin edilmiştir.
- Hazoume, R. (1962) İsimli [Şekil 2.12.] <http://www.octobergallery.co.uk/artists/hazoume/> adresinden 2018 tarihinde erişilmiştir.
- İpşiroğlu, M. ve İpşiroğlu, N. (1991). *Sanatta Devrim*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Karagöz, S. (2016). Cumhuriyet Öncesi Dönem Türkiye’ye Psikolojik Testlerin Girişi Üzerine Bir İnceleme. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 6(10), 271-285.
- Kaya, N. G. (2013). Üstün yetenekli öğrencilerin eğitimi ve BİLSEM’ler. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 115-122.
- Keçeci, R. (2016) “*Metal Gangster*”, [Resim 2.18]. <https://tr.pinterest.com/pin/448882287832187128/?lp=true> adresinden 2018’de erişilmiştir.
- Keskinsoy, E.(2005) “Halının Altına Süpürülen Çöp”, *Cogito, Üç Aylık Düşünce Dergisi*, Sayı:43, İstanbul, YKY
- Klee, P. (2006). *Çağdaş Sanat Kuramı*. Ankara: Dost Yayınları.
- Krause, A-C. (2005). *Rönesanstan Günümüze Resim Sanatının Öyküsü*. (Çev. D. Zaptçioğlu). Almanya: Literatür Yayıncılık.
- Kulaksızoğlu, A. (2004). *Üstün Yetenekli Çocuklar Bildiriler Kitabı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Levent, F. (2014). *Üstün Yetenekli Çocukları Anlamak*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Lynton, N. (1991). *Modern Sanatın Öyküsü* (2. Baskı). (Çev. C. Çapan, S. Öziş), İstanbul: Remzi Kitabevi.

- Mamur, N. (2017). *Ekolojik Sanat: Çevre Eğitimi ile Sanatın Kesişme Noktası*. Mersin Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi. 13(3), 1000-1016. 000-1016” DOI: <http://dx.doi.org/10,17860/mersinefd.316297>
- Mamur, N. ve Köksal, N. (2016). *Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programının Sürdürülebilir Kalkınma Eğitimi Bağlamında İncelenmesi*. Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 5(3), 732-747. Doi: 10,14686/buefad.v5i3.5000197591
- MEB. (1991). *I. Özel Eğitim Konseyi Ön Raporu*, Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Dairesi Başkanlığı, Ankara.
- MEB. (2012) *Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri Sanat Eserleri İnceleme*. Ankara. Devlet Kitapları 3. Baskı
- MEB (2013). *Özel Yetenek* http://www.orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2013_11/25 sayfasından 2017’de erişilmiştir.
- MEGEP (2009). *(Mesleki Eğitim Ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi)Çocuk Gelişimi Ve Eğitimi Üstün Zekâ Ve Özel Yetenekli Çocuklar*. Ankara, 2009.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma. Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*. (Çev. Editörü: Selahattin Turan). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Mertol, H. (2014). *Türkiye ve ABD’de Üstün Zekalı Çocuklara Sosyal Bilgiler Dersi Veren Öğretmenlerin Görüş ve Uygulamaları (Hope Projesi ve Bilsem Örneği)*. Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Özbay, Y. (2013). *Üstün Yetenekli Çocuklar ve Aileleri*. Ankara: T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323-343.
- Özkan, M.U(2013) Üstün yetenekli çocukların özellikleri http://cocukuniversitesi.aydin.edu.tr/tez/ustun_yetenekliler_ozellikleri.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Özsoy, V. (2007). *Görsel Sanatlar Eğitimi Resim-iş Eğitiminin Tarihsel ve Düşünsel Temelleri* (2. Baskı). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Onur, A. Çağlar, A. Salman, M.(2016) 5 Yaş Okulöncesi Çocuklarda Atık Kâğıtların Değerlendirilmesi ve Çevre Bilincinin Kazandırılması. Eylül 24(5) Kastamonu Eğitim Dergisi 2457-2468
- Picasso, P.(1912) “*Bambu Sandalyeli Natürmort*” [Resim2.2]. <https://zhrblc.wordpress.com/2013/05/09/yeni-bir-bicimkubizm/> adresinden 2017 tarihinde erişilmiştir

- Picasso,P.(1913) "*Mandolin ve Klarnet*", 1913, Karışık Teknik, 58 x 36x 23 cm.
<http://www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11655/2345/8a8b6379-069a-4124-9d7a-81c6b0ccf53e.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
 adresinden 2017 tarihinde erişilmiştir
- Renzuli, (1978) "*Üçlü Çember Modeli*
<https://ustunyetenekliler.wordpress.com/2012/11/01/renzullinin-uclu-halka-modeli-ve-gardnerin-coklu-zeka-kurami/> adresinden 2017 tarihinde erişilmiştir
- Ruf, D. L. (2005). *Losing our minds: Gifted children left behind*. Scottsdale, AZ: Great Potential Press.
- Sağlam, F. Enginoğlu, T. (2016) Atık Nesnelerin Sanat Eğitiminde Kullanılması. Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 7, (14),45-58
- Sak, U. (2011). *Üstün zekâlılar: Özellikleri tanınmaları ve eğitimleri*. Ankara: Maya Akademi.
- Salman, U. Şimşek, A., Turfanda, M. ve Salman, A.B. (2017). Türkiye’de Kullanılan Zekâ Ölçekleri. *FNG & Bilim Tıp Dergisi*, 3(2-3), 87-89.
- Schwitters, K.(1928) *İsimsiz* [Şekil 2.4.] <https://www.khanacademy.org/humanities/art1010/wwidada/introduction> adresinden ulaşılmıştır.
- Schwitters, K. (1919). Asil Hanımefendiler İçin Konstrüksiyon. [Şekil2.5.]
<https://tr.redsearch.org/images/4415537> adresinden ulaşılmıştır.
- Sezginsoy, B. (2007). *Bilim ve Sanat Merkezi Uygulamasının Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Sisk, D. (1987). *Creative teaching of the gifted*. New York: McGraw Hill Book Co.
- Sözen, M. ve Tanyeli, U. (1986). *Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Smithson, Robert.(1970) "*Sarmal Dalgakıran*" Resim [Resim 2.15.] *Büyük Tuz Gölü, Utah, ABD*. <https://kavrakoglu.com/cagdas-sanata-varis-186-arazi-sanati-toprak-sanati-ekolojik-sanat/> adresinden 20.07.2017 tarihinde ulaşılmıştır
- Spearman, C. (1904). General intelligence, objectively determined and measured. *American Journal of Psychology*, 15, 201-293.
- Steinberg ve Zhang 'ın (1995) "*Beşgen*" Kuramı.[Şekil.2.3.]
<http://www.tuzyeksav.org.tr/wp-content/uploads/2015/09/akar-ibrahim-ozel-gereksinimli-ogrenciler-ustun-yetenekliler.-mart-2012.pdf>
- Stelarc *Ear On Arm*"(2012 (2012). "*Ear On Arm*" [Şekil 2.11.]
<https://www.independent.co.uk/news/world/australasia/performance-artist-grows-third-ear-on-arm-will-connect-to-internet-and-allow-world-to-listen-in-10451597.html>
 adresinden 2017 tarihinde ulaşılmıştır.

- Tanrıverdi, B.(2009) Sürdürülebilir Çevre Eğitimi Açısından İlköğretim Programlarının Değerlendirilmesi, *Eğitim ve Bilim*, 34, (151) 90-102
- Teksöz, G. (2014). Geçmişten Ders Almak: Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim. *Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 31(2), 73-97.
- Thomas, G. V. ve Silk, A. M. J. (1990). *An introduction to the psychology of children's drawings*. New York: New York University Press.
- Thorndike, E. (1909). A Note on the Specialization of Mental Functions with Varying Content. *The Journal of Philosophy, Psychology and Scientific Methods*, 6(9).
- Turani, A.(1993). Sanat Terimleri Sözlüğü. Beşinci basım, İstanbul. Remzi Kitabevi
- Uçar, A. (2015). Üstün Yetenekli Bireylerin Görsel Yeti ve Farkındalığı. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(Özel Sayı), 1-8.
- Uluç, S., Öktem, F., Erden, G., Gençöz, T. ve Sezgin, N. (2011). Wechsler Çocuklar için Zekâ Ölçeği-IV: Klinik Bağlamda Zekânın Değerlendirilmesinde Türkiye için Yeni Bir Dönem. *Türk Psikoloji Yazıları*, 14 (28), 49-57.
- Uzuner, Y.(2005) Özel Eğitimden Örneklerle Eylem Araştırmaları, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi 2005, 6 (2) 1-12
- Warhol, A.(1963) “*Silver Car Crash*” [Şekil2.7.]
https://www.saatchigallery.com/artists/artpages/andy_warhol_11.htm sayfasından 2017’de temin edilmiştir.
- Yavuzer, H. (2003). *Çocuğu tanımak ve anlamak*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2007). *Resimleriyle çocuk*. İstanbul. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. (9. Baskı) Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, B. (2015). “*Atık Nesneden Sanat Yapıtına Malzemenin Dönüşümü*”. *Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergisi*, 15, 185-197.

EKLER

Ek-1 Ürün Değerlendirme Formu

Ek-2 Öğrenci Ürün Görselleri

EK-3.Kurum Yöneticisi İzin Belgesi

EK-4 Veli Onay Formu

EK-5 Atık Malzemelere İlişkin Öğrenci Görüş Formu

EK-6 Atık Malzeme ve Kullanımına İlişkin Öğrenci (Yazılı) Görüşleri – Ön Test

EK-7 Atık Malzeme ve Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşleri (Odak Grup Görüşme)

Kayıt Dökümü

EK-8 Atık Malzeme ve Sanatsal Kullanımı İle Bilgi Notu ve Görseller

EK-9 Uygulama Sonrası Atık Malzeme ve Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşleri / Son Test

EK-1 Ürün Değerlendirme Formu

Değerli Hocam,
İsmim Cihangir Hür, halen Manisa İli Şehzadeler Bilim ve Sanat Merkezinde Görsel Sanatlar öğretmeni olarak çalışmaktayım. Aynı zamanda Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimimi sürdürmekteyim. Tez aşamasındayım, araştırma konum; "*Üstün Yetenekli Çocuklara Yönelik Görsel Sanatlar Eğitiminde Atık Malzeme Kullanımı (Manisa İli Bilsem Örneği)*"dır.

Bu formda (ekinde) 8-10 Yaş grubu öğrencilerin atık malzeme ile yaptıkları toplam 21 çalışmanın fotoğrafları yer almaktadır. İlk 20 çalışma öğrencilerin bireysel ürünleridir. Son çalışma ise işbirlikli yaklaşımla ele alınmış ortak bir üründür.

Derecelendirmeli değerlendirme ölçeği (rubrik) kullanılmıştır. *Görsel tasarım, geri kazanımda işlevsellik ve yaratıcılık* olmak üzere üç boyut üzerinde yapılandırılmıştır. Süreçte verilen çalışmaların konu ve içerikleri bu boyutları destekler niteliktedir.

Değerlendirme yaparken öğrencilerin yaşlarını dikkate almanızı ve öğrenci çalışmasının ölçekteki ilgili maddeyi ne ölçüde desteklediğini etki altında kalmadan (X) ile işaretlemenizi rica ediyorum.

Yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederim. Saygılarımla.

Cihangir Hür
Manisa Şehzadeler Bilim ve Sanat Merkezi
05053124470
churman197@yahoo.com

GÖRSEL (BİÇİMSEL) TASARIM

1 2 3 4 5

1. Çalışmada biçimler (parçalar) arasında uyum ilkesi
2. Çalışmada çeşitlilik ilkesi
3. Çalışmada denge ilkesi (simetrik, asimetrik)
4. Çalışmada vurgu ilkesi
5. Çalışmada baskınlık ilkesi
6. Çalışmada tekrar ve örüntüler (tekstür, strüktür, ritmik)
7. Çalışmada birlik ilkesi
8. Çalışmada oran-orantı ilkesi
9. Çalışmada (yeni) anlamlı bir bütün oluşturma

YARATICILIK

1 2 3 4 5

10. Ayrıntılara ilgi gösterme, vurgulama
11. Biçim, renk, doku, malzeme kullanımında çeşitlilik, esneklik
12. Kalıplardan farklı düşünebilme (özgünlük)
13. Hayal gücünü (imgelem) etkili bir şekilde kullanma
14. Soyutlama deneyimi: anlatımda basitleştirme, yalınlaştırma

İŞLEVSELLİK

1 2 3 4 5

15. Çalışmanın anlaşılır olması
16. Çalışmanın kullanışlı olması
17. Çalışmanın bulunduğu çevreye bir değer katması
18. Dönüşümün kabul edilebilir olması

1: Yetersiz, 2: Eksik, 3: Kabul edilebilir, 4: Yeterli, 5: Mükemmel

EK-2. Öğrenci Ürün Görselleri
Çalışma 1/ İşlevsel Tasarım “Kalemlik”

Görsel 1. Öğrenci Kodu: E.N.E., Yaş: 9,
Cinsiyet: Kız

Görsel 2. Öğrenci Kodu: Z.K., Yaş: 9, Cinsiyet:
Kız

Görsel 3. Öğrenci Kodu E.Ş Yaş:9

Görsel 4. Öğrenci Kodu C.S.Ü Yaş: 9

Görsel 5. Öğrenci Kodu EEO/ 10

Görsel 6. Öğrenci Kodu / E.Ç/ 9

Görsel 7. Öğrenci Kodu / T.İ.S/ 8

Görsel 8. Öğrenci Kodu / E.N.B./ 9

Görsel 9. Öğrenci Kodu / FEK/ 9

Görsel 10. Öğrenci Kodu / RS/ 9

Çalışma 2/ Yaratıcı Tasarım “Kuş”

Görsel 1. E.N.E., Yaş: 9,

Görsel 2. Z.K., Yaş: 9

Görsel.3 E.Ş- Yaş-9

Görsel 4. C.S.Ü Yaş-9

Görsel 5. EEO/ Yaş-10

Görsel 6. E.Ç/ Yaş-9

Görsel 7. / T.İ.S/ 8

Görsel 8. / E.N.B./ 9

Görsel 9. / FEK/ 9

Görsel 10. RS/ 9

Çalışma 3/ İşbirlikli Çalışma “Uzayda Mankenler”

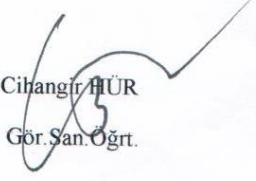
İşbirlikli Çalışma “Uzayda Mankenler”

EK-3. Kurum Yöneticisi İzin Belgesi

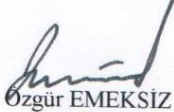
ŞEHZADELER BİLİM VE SANAT MERKEZİ MÜDÜRLÜĞÜNE

MANİSA

Kurumunuzda hala Görsel Sanatlar öğretmeni olarak görevli iken Pamukkale Üniv. yaptığım tez çalışmamda kullanmak üzere görsel sanatlar atölyesinde öğrenciler ile çalışmam için onayınızı arz ederim.

Cibangır HÜR
Gör. San. Öğrt.

04.05.2018

Özgür EMEKSİZ

Okul Müdürü

EK-4 Veli Onay Formu

VELİ ONAY FORMU

Halen görsel sanatlar öğretmeni olarak devam ettiğim Manisa Şehzadeler Bilim ve Sanat Merkezindeki atölyemde. "Üstün yeteneklilerde görsel sanatlarda atık malzeme kullanımı" ile ilgili yaptığım tez çalışmamda çocuklarınızın konu ile ilgili görüşlerini içeren ses kayıtlarını ad ve soyadlarını kullanmadan, kullanmak istiyorum. Bu konuda onayınızı bekliyorum. Teşekkürler.

AD- SOYAD	İMZA
1. Ferhat OKCU	
2. Perihan İNAL	
3. Ridvan ŞİMSİE	
4. Naciye MUSTU	
5. Selim SERGİT	
6. Hülya YILDIZAN	
7. Hatice KORAHALICI	
8. Şekib DAĞAK	
9. Yusuf EKİN	
10. Ali GELİN	

EK-5. Atık Malzemelere İlişkin Öğrenci Görüş Formu

<p style="text-align: right;">2</p> <p style="text-align: center;">Atık Malzeme ve Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşleri Form</p> <p>Sevgili Öğrenci,</p> <p>Aşağıdaki soruları, altına yazarak cevaplandırınız.</p> <p>1. "Atık Malzeme" denince ne anlıyorsunuz? Açıklayınız.</p> <p>2. Bildiğiniz atık malzemeler nelerdir? En az üç örnek yazınız.</p> <p>3. Atık malzemeler sizce yeniden kullanılabilir mi? Nasıl, özellikle çevrenizde kullanılan örnekleri belirtiniz?</p> <p style="text-align: right;">CH - Form 1 - Öğrenci Görüşleri - Öntest - Sontest</p>	<p style="text-align: right;">3</p> <p>4. Geri Dönüşüm (geri kazanım) ifadesinden ne anlıyorsunuz? Kullanım dışı her malzeme geri dönüştürülebilir mi? Neleri geri dönüştürüyorsunuz? Örnekleyiniz?</p> <p>5. Atık malzeme kullanımı ile geri dönüşüm ifadeleri arasında ne fark vardır? Örnekleyerek açıklayınız.</p> <p>6. Zararlı ve zararlı atıklar ne anlama gelmektedir? Bildiklerinizi yazınız.</p> <p>7. Daha önce atık malzemeler ile çalıştınız mı? Ne yaptınız, nasıl?</p> <p style="text-align: right;">CH - Form 1 - Öğrenci Görüşleri - Öntest - Sontest</p>
<p style="text-align: right;">4</p> <p>8. Atık malzemeler görsel sanatlar dersinde "tasarlama-biçimlendirme" ögesi olarak kullanılabilir mi? Hangi malzemeler kullanılabilir örnek vererek açıklayınız?</p> <p>9. Görsel sanatlar dersinde atık malzeme ile çalışmanın size ve çevreye ne tür yararlar sağlayacağını düşünüyorsunuz?</p> <p>10. Atık malzemelerle sanat yapılabilir mi? Bildiğiniz sanat eserleri ve tasarımlar örnekler var mı? Varsa, nerede gördünüz, duydunuz belirtiniz.</p> <p style="text-align: right;">CH - Form 1 - Öğrenci Görüşleri - Öntest - Sontest</p>	<p style="text-align: right;">5</p> <p>11. "Koliç", "Asamblaj", "Ready-Made" kavramlarını daha önce duydunuz mu? Anlamlarını biliyor musunuz? Biliyorsanız belirtiniz.</p> <p>12. Atık malzeme kullanımı ile ilgili bir araştırma projesinde çalışmak ister misiniz?</p> <p style="text-align: right;">CH - Form 1 - Öğrenci Görüşleri - Öntest - Sontest</p>

EK-6. Atık Malzeme ve Kullanımına İlişkin Öğrenci (Yazılı) Görüşleri – Ön Test

<p>1. "Atık Malzeme" denince ne anlıyorsunuz. Açıklayınız?</p> <p>T.İ.S; Robot, zarar, akıl, atık N.Y; Herkesi kullanıp bitirip çöpe attığı malzemeler E.E.O; Atık malzeme denince aklıma kullanılmayan eşyalar geliyor. C.S.Ü; Kullanmadığımız malzemeler aklıma geliyor E.Ş; Kullanılmayan eşyalar Z.K; Karton gibi atılabilir veya dönüştürülebilir malzeme anlıyorum E.N.B; Robot, kâğıt, eğlence, deneme falan filan F.E.K; Çöp, kullanılmayan malzemeler R.S; Çöp, kullanılmayan malzeme E.N.E; Kullanılmamış eşyalar.</p>
<p>2. Bildiğiniz atık malzemeler nelerdir? En az üç örnek yazınız</p> <p>T.İ.S; Koli, kapak, bitmiş boya kutusu N.Y; Süt kutuları, deterjan kapları su şişeleri E.E.O; Ayakkabı kutuları, plastik su şişeleri, yumurta kutusu C.S.Ü; Süt kutusu, fırça sapı, yumurta kabı E.Ş; Süt kutusu, yumurta kutusu boru, tuvalet kâğıdı Z.K; Çamaşır suyu kutusu, rulolar, karton E.N.B; Karton, kâğıt, pipet, tahta, boru, plastik şeyler F.E.K; Tuvalet kâğıdı rulosu, karton kutular, parfüm kutuları, borular, kağıt rulolar, pet şişe, yumurta kutuları v.b... R.S; Karton, deterjan kutusu; yumurta kutusu E.N.E; Pet şişeler, yumurta kabı, plastik çatal bıçak, kumaş parçası</p>
<p>3. Atık malzemeler sizce yeniden kullanılabilir mi? Nasıl, özellikle çevrenizde kullanılan örnekleri belirtiniz?</p> <p>T.İ.S; Kullanılabilir. Akılla kullanılır robot, dev robot N.Y; Evet şişe kapağı, toplayarak tekerlekli sandalye oluşturuluyor. E.E.O; Bence atık malzemeler yeniden kullanılabilir Keserek, yapıştırarak ve boyayarak kullanılabilir. Karton kutular, plastik su şişeleri ve yumurta kapları örnek olabilir. C.S.Ü; Kullanılır. Yapıştırarak, keserek robotlar yapılabilir. E.Ş; Evet; Mesela süt kutusundan robot yapılır. Z.K; Evet kullanılabilir. Yeni ürünler yapılırken yeni malzeme değil de atık malzemeler kullanarak mesela; pet şişesinin kapağı. E.N.B; Evet kullanılabilir. Atık robot, kuş evi F.E.K; Kullanılabilir. İçinde yiyecek olan veya karton kutulardan Barbie evi yapabiliriz. R.S; Kullanılabilir. Yapıştırarak, boyayarak E.N.E; Robot evi ve insan yapılabilir kısaca tekrar kullanılabilir.</p>
<p>4. Geri Dönüşüm (geri kazanım) ifadesinden ne anlıyorsunuz? Kullanım dışı her malzeme geri dönüştürülebilir mi? Neleri geri dönüştürüyoruz? Örnekleyiniz?</p> <p>T.İ.S; Pek anlamıyorum. Dönüştürülür, dönüştürdüğüm bir şey yok! N.Y; Atık malzemeleri başka şeylere dönüştürmek. Evet, mesela pil ve şişe kapağını dönüştürüyoruz. E.E.O; Geri dönüşümde atık malzemelerin çöpe gitmeyip geri kullanılmasını anlıyorum C.S.Ü; Atık malzemelerden yeni şeyler yaparız. E.Ş; Bilmem Z.K; Bir şeyi yeniden bir eşyaya dönüştürmek. Her malzeme geri dönüştürülemez, büyük malzemeler ve kesici, delici, zararlı malzemeleri kullanmıyoruz. E.N.B; Bir şey olmayıp onunla bir şey yapmak. Evet, geri dönüştürülebilir; Mesela kuşum için ev. F.E.K; Dönüştürülebilir. Ben kartonları geri dönüştürüp robot yapıyorum. Geri dönüşüm; Cam ve şeyleri geri dönüştürüp yeni şeyler üretmek R.S; Geri yani yeniden geri dönüştürülmüş yumurta kutusu, süt kutusu gibi E.N.E; Evet geri dönüştürülebilir ve ben geri dönüşüm, geri kazanımdan tasarımlar anlıyorum.</p>
<p>5. Atık malzeme kullanımı ile geri dönüşüm ifadeleri arasında ne fark vardır? Örnekleyerek açıklayınız.</p>

<p>T.İ.S; Pek fark yoktur N.Y; Atık malzeme çöpe atıklarımız, geri dönüşüm ise atıkları dönüştürmek. E.E.O; Bilmiyorum. C.S.Ü; Geri dönüşümde yeni şeyler yapılır. Atık malzemeler ise bir şeyler yapılır. E.Ş; Bilmiyorum Z.K; Atık malzeme atılabilir veya geri eşya olabilir. Geri dönüşüm ise tüm malzemeler geri dönüştürülür. Mesela atık malzemelerde zararsız ve büyük malzemeler kullanılır. Geri dönüşümde ise tüm malzemeler kullanılır. E.N.B; Boş F.E.K; Atık malzemeyi istediğimiz her maddeden yapabiliriz. Ancak geri dönüşüm yeni bir madde olur, sıfırdan. R.S; Bilmiyorum. E.N.E; Biri, geri dönüşüm yani bir atığı bir şeye dönüştürme. Atık malzeme ise; geri dönüştürülmeye hazır malzeme</p>
<p>6. Zararlı ve zararsız atıklar ne anlama gelmektedir? Bildiklerinizi yazınız. T.İ.S; Doğaya zarar veren atıklar ve zararsız ya çevreyi kirletmeyen. N.Y; Bilmiyorum E.E.O; Zararlı atıklar çakmak, kolonya şişesi, bıçak ve deterjan kutuları gibi yanıcı ve kesici malzemelerdir. Zararsız atıklar; yanıcı ve kesici olmayan maddelerdir. C.S.Ü; Çakmak vb... malzemeler zararlı, karton vb... malzemeler ise zararsızdır. E.Ş; Çakmak kimyasal atıklar Z.K; Yok E.N.B; Zararlı atıklar yere atılanlar, zararsız atıklar kullanılan atıklardır. F.E.K; Bazı atıklar zehirler, mesela zehir kutuları, zararsız maddeler; zehirlemez, mesela karton kutular. R.S; Zararlı malzemeler; Yanan malzemeler. Zararsız malzemeler; Boş E.N.E; Çamaşır suyu kutuları, aseton kutular ve kolonya kutuları zararlı atıklardır.</p>
<p>7. Daha önce atık malzemelerle çalıştınız mı? Ne yaptınız? Nasıl? T.İ.S; Çalıştım, zürafa, yaptım. Öğretmenlerimden yardım alarak. N.Y; Evet, robot yaptım. E.E.O; Daha önce atık malzemelerle ile çalıştım, maket ev yaptım C.S.Ü; Çalıştım, Yapıştırarak, keserek, katlayarak. E.Ş; Ben ev yaptım Z.K; Evet, ev eşyaları atıklar kullanarak. E.N.B; Çalıştım, kuş evi yaptım F.E.K; Çalıştım, robot yaptım. R.S; Daha önce atık malzemelerle çalıştım. E.N.E; Evet çalıştım, robot ev yaptım.</p>
<p>8. Atık malzemeler görsel sanatlar dersinde "tasarlama-biçimlendirme" ögesi olarak kullanılabilir mi? Hangi malzemeler kullanılabilir örnek vererek açıklayınız? T.İ.S; Kullanılır. Daha çok kapaklar ve karton koliler kullanılır. N.Y; Evet. Süt kutusu, kola şişesi, pet şişe, düğmeler. E.E.O; Atık malzemeler tasarlama- biçimlendirme ögesi olarak kullanılır. Kâğıt karton gibi malzemeler kullanılabilir. C.S.Ü; Kullanılabilir. Kapak, boya, kutuları vb. şeyler. E.Ş; Evet, Ben atık malzemelerle çalıştım. Z.K; Evet. Karton, kâğıt, plastik vb. E.N.B; Kullanılabilir. Kâğıt, karton, boru falan F.E.K; Evet kullanılabilir. Karton kutular vb. R.S; Kullanılabilir. Ayakkabı kutuları, pet şişe gibi E.N.E; Evet kullanılabilir. Pamuk, karton</p>

<p>9.Görsel sanatlar dersinde atık malzeme ile çalışmanın size ve çevreye ne tür yararlar sağlayacağını düşünüyorsunuz?</p> <p>T.İ.S; Atık malzemelerle çevreyi kirletmez atık malzemeleri kullanmış oluruz. E.Ç; Atık malzemeler atılıp ziyan olacağına eğlenceli şeylere dönüştürerek eğlenebiliriz. E.E.O; Çevreyi kirletmeyeceğini düşünüyorum. C.S.Ü; Doğada bazı yerlerdeki kirlilikleri temizler. E.Ş; Hiç düşünmedim. Z.K; Ağaçların kesilmemesini, canlıların zehirlenmemesini sağlayacağını düşünüyorum. E.N.B; Bence çevrenin daha temiz olacağını düşünüyorum. F.E.K; Geri dönüşümü destekler. R.S; Yaratıcılık. E.N.E; Çevre çok fazla kirlenmez</p>
<p>10. Atık malzemelerle sanat yapılabilir mi? Bildiğiniz sanat eserleri ve tasarım örnekler var mı? Varsa, nerede gördünüz, duydunuz belirtiniz.</p> <p>T.İ.S; Yapılır. Pek yok. Karton ev,dev robot zürafa N.Y; Bilmiyorum E.E.O; Artık malzemeden sanat yapılabilir. Bildiğim sanat eserleri ve tasarım örnekleri yok. C.S.Ü; Sanat yapılabilir. Resim atölyesinde gördüm duydum. E.Ş; Evet. Arkamda robot var. Z.K; Evet; Nasıl yapıldığını biliyorum, sanat eserleri bilmiyorum. E.N.B; boş F.E.K; Yapılabilir. Bir tuvale resim çizeriz ama tuvalin üzerindeki ağacı üç boyutlu yaparız. Mesela kâğıt ruloyla R.S; Yapılabilir. Yok E.N.E; Robot ve ev</p>
<p>11. “Kolaj”, “Asamblaj”, “Ready- Made” kavramlarını daha önce duydunuz mu? Anlamalarını biliyor musunuz? Biliyorsanız belirtiniz.</p> <p>T.İ.S; Hiçbirini daha önce duymadım, anlamalarını bilmem. N.Y; Duymadım. Bilmiyorum E.E.O; Kolaj, Asamblaj, Ready- Made kavramlarını duymadım. Anlamalarını bilmiyorum C.S.Ü; Bilmiyorum. E.Ş; Bilmem Z.K; Boş E.N.B; Hayır duymadım. F.E.K; Hayır bilmiyorum. R.S; Duymadım, bilmiyorum Z.K; Boş</p>
<p>12.Atık malzeme ile ilgili bir araştırma projesinde çalışmak ister misiniz?</p> <p>T.İ.S; Evet isterim N.Y; İsterim E.E.O; Evet C.S.Ü; Evet isterim E.Ş; Olur. Zaten çalışırım Z.K; Boş E.N.B; E tabiki de evet F.E.K; Çalıştım bile R.S; Çalışırım E.N.E; Evet çalışmak isterim</p>

EK-7. Atık Malzeme ve Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşleri (Odak Grup Görüşme) Kayıt Dökümü

<p>1. "Atık Malzeme" denince ne anlıyorsunuz? Açıklayınız Z.K: Atık malzeme deyince; yararsız, pis, zararlı olduğunu düşündüğüm ufak tefek şeyler aklıma geliyor. Arş; Örnek verebilir misin? Z.K; Mesela bir karton, kâğıt, plastik, pil Arş. Harika çok güzel var mı başka söylemek isteyen? C.S.Ü; Yararsız, pis, kullanılabilir atıklar aklıma geliyor. Arş; Var mı örneğin? C.S.Ü; Mesela süt kutuları deterjan kutuları gibi. Arş; Gibi diyorsun. Peki, şimdi ikinci sorumuza geçmek istiyorum.</p>
<p>2. Bildiğiniz atık malzemeler nelerdir? En az üç örnek yazınız. Arş; .Ece'den başlayalım E.Ş; Esasen şampuan, kâğıt, Arş; Zaten çevremize baktığımız zaman da görüyoruz değil mi? Boya, boya kutuları, süt kutuları, boru, saat gibi örnekler verebiliriz. Arş; Evet, şimdi Elif bize söyleyecek E.E.O Mesela kâğıt, karton, demir yani yani böyle kullandığımız şeylerin arta kalanları süt kutusu. Arş; çünkü biz burada en çok süt kutuları ve evde kullandığımız ayakkabı kutuları atık malzemeler Ö.E; Mesela kullandık bitti onu yıkayıp kullanabiliriz; Arş; Güzel var mı başka söylemek isteyen evet. Neydi ismin? R.S; Karton, teneke kutu, yumurta kutusu, şişe kapağı. Arş; Süper şimdi 3 sorumuza geçelim mi? Hiç vakit kaybetmeden 3. Sorumuza geçelim</p>
<p>3. Atık malzemeler sizce yeniden kullanılabilir mi? Nasıl, özellikle çevrenizde kullanılan örnekleri belirtiniz? Arş; Bir düşünelim, bir düşünelim Hiç konuşmayanlardan... Evet, kimler var? İsmi belirttimisin? F.E.K; Evet bence kullanılabilir. Mesela bir tane süt kutusu boyarız ilk önce mesela maviye boyadık diyelim sonra onun üstünü keseriz ve gemi yaparız. Arş; Him güzel. Başka var mı konuşmak isteyen? Evet Z.K. Evet, yeniden kullanılabilir mesela kapaklarla robotlar yapılabilir ay kartonlarla robotlar yapılıp kapaklarla onlara göz yapabiliriz. Kartonlarla onlara ağız yapabiliriz yeniden. Arş; Tamam Ö; Pet şişelerle Arş; Tamam farklı fikirleri olan var mı? Başka örnek vermek isteyen? Evet, şahane parmaklar... Evet, R.S; Evet, Arş; Bu arada bugün sınıfımızda yaklaşık 2, 4, 6, 8 tane öğrencimiz var. Hatta şu an 3 kişi eksik. E devam edelim R.S; Evet dönüştürülebilir, örneğin kâğıt, karton, süt kutusu gibi şeyler görsel sanatlar dersinde dönüştürülebilir. Arş; Neler yapabiliriz peki biz bunlarla? R.S; Robot yapabiliriz evler yapabiliriz. Arş; Oyuncaklar yapılabilir de mi? R.S; Evet Arş; Süper, süper Peki şimdi o zaman kaçınıcı sorumuza gelelim? Öğrenciler 4 Arş; 4 'e geçelim.</p>

4.Geri Dönüşüm (geri kazanım) ifadesinden ne anlıyorsunuz? Kullanım dışı her malzeme geri dönüştürülebilir mi? Neleri geri dönüştürüyoruz? Örnekleyiniz?

Arş; Öce buna bakalım Geri dönüşüm ifadesinden ne anlıyorsunuz? Evet, geri dönüşüm ifadesinden...

C.S.Ü; Evde yararsız kullanılmayan atıkları buraya getirerek yeni şeylere dönüştürüyoruz.

Arş; Him Peki ben sana bir şey soracağım Burada mı dönüştürüyoruz yoksa acaba fabrikalarda mı o geri dönüştürülüyor.

C.S.Ü; Orda da burada da dönüşür, orda dönüşür.

Arş; Buradaki dönüşüm sanatsal bir ürüne dönüşürken orada neye dönüşüyor? Mesela bir örnek vermek gerekirse ne yapıyoruz bu çöp toplayanlar vardı, sokaktan çöp toplayanlar vardı. Bununla ilgili konuşmak isteyen var mı? Sokaktan çöp toplayanlar var, onlar ne yapıyorlar sizce? Öğrenciler; Bilmiyoruz.

Arş; Bir ara bahsetmiştim. Ne yapıyorlar?

Ö. ;Çöpleri kullanıyorlar

Ö. ; Geri dönüşüme götürüyorlar.

Arş; Bravo. Geri dönüşüme... Geçen haftalarda bundan bahsetmiştik Ne yapıyordu kâğıt toplayıcıları? Ö; Ama siz çöpçü dediniz.

Arş; Çöpçü demedim kızım Kâğıt toplayıcıları dedim. Ondan sonra ne oldu onlar fabrikaya gitti kâğıtlar dönüştü ve defter olarak ya da bir sürü şey olarak bize geri döndü.

Evet, şimdi kaçınıcı sorudayız.

Öğr.5 Arş; Şimdi kaydımıza kaldığımız yerden devam ediyoruz. Çocuklar şu an 5. sorudayız.

5.Atık malzeme kullanımı ile geri dönüşüm ifadeleri arasında ne fark vardır?Örnekleyerek açıklayacağız şu an be hepinizden cevap bekliyorum. Önce senden başlayalım

E.N.B; Atık malzeme onunla bir şey yapılabilir şeylerdir. Örneğin süt kutularıyla benim yaptığım gibi kuş yapabiliriz. Geri dönüşümlerde geri dönüştürmek için götürülen atıklardır.

Arş; Çok güzel ismin neydi?

E.N.B Arş; Çocuklar önce isimlerimizi söylüyoruz sonra devam ediyoruz.

Ö.E; Bence atık malzeme kullanımı insanların çok gördükleri şeyleri bir daha kullanmak. Geri dönüşüm ise kullanılan şeyleri fabrikada geri dönüştürmek bence.

Arş; Olabilir, gayet güzel var mı evet cevap bekliyorum sizden.

Ö.C; Adım C.S.Ü

Arş; Evet C.S.Ü

C.S.Ü; Atık malzeme şekil değiştirmeden olur. Geri dönüşüm ise geri dönüştürülür.

Arş; Yani açıklar mısın? Böyle şekil değiştirmeden?

C.S.Ü; Yani boyamadan, kes/ yapıştır yapmadan olur. Ama geri dönüşüm ise kullanılan kâğıtları beyaza çevirir yani şeklini değiştirir.

Arş; Nerede olur bu geri çevrilir bu dediğimiz şey? Nerede olur?

C.S.Ü; Öğretmenim geri dönüşümde olur!

Arş; Geri dönüşüm fabrikalarında olur değil mi?

C.S.Ü; Hı hı

Arş; Güzel. Evet, burada bir, bir hanımefendi var.

Ö.E; Adım **F.E.K**

Arş; Evet F.E.K

F.E.K; Atık malzeme geri dönüştürülebilecek olandır. Âmâ geri dönüşüm ise atık malzemelerin tekrar kullanıma dönüşmüş olandır.

Arş; Sen hiç daha önce geri dönüşümle ilgili bir malzeme kullandın mı?

Ö.E; Kullandım

Arş; Ne kullanmış olabilirsin?

F.E.K; Karton kutu kullandım, sonra kâğıt rulolar kullandım. Pet şişeler kullandım.

Arş; Hu yani birçok ürün kullanmış olabiliriz. Bazen fark etmeye biliriz ama geri dönüşümden geri dönüşümden olan bir ok ürün kullanmış olabiliriz. Evet, Ö.Z

Ö.Z; Evet yine ben, atık malzemeler ile geri dönüşüm arasındaki fark; atık malzemeler atılır fakat geri dönüşüm onların yeniden kullanılması veya dönüştürülmesidir.

Arş; Evet. Burada bir öğrencimiz daha var çok az konuşan N adında öğrencimiz var ne diyor acaba bu konu hakkında?

N.Y; Aralarındaki fark geri dönüşümün dönüştürülmesidir ama atık malzemelerle etkinlikler yapılabilir.

Arş; Bu kadar mı?

N.Y; Evet

Arş; Ekleme istediğin başka şey var mı? Sen hiç kullandın mı? Geri dönüşüm malzemesi?

<p>N.Y; Evet, Arş; Ne kullanmış olabilirsin? Ö.N; Pet şişe Arş; <i>Hum; pet şişe, güzel.</i> Ö.N; Deterjan kutusu Arş, Çevreye karşı hepimiz duyarlı mıyız? Ö'ler; Evet Arş; Süpersiniz. Hiç fidan diken var mı aranızda bu arada? Ö'ler; Ben, ben, ben... E.N.B; Öğretmenim ben Perşembe günü dikecektim. Yağmur olduğu için iptal oldu. Başka bir gün dikeceğiz. Arş; Ağaç dikimine mi gideceksiniz. Süpersiniz E.N.E; Evet sınıfça Arş; Diktin mi sen Ö.E E.N.B; Öğretmenim çam diktim bahçeye armut, zeytin, çilek... E.E.O Öğretmenim benim diktiğim ağaç burada değil Balıkesir'de E.N.E; Öğretmenim ben 1. Sınıfta dikmişim Arş; Nerede diktiniz? Z.K; Menemen yolunda. Ama öğretmenim hiç bir şekilde ekemediğim için evimizde binlerce çiçeğimiz var suluyoruz. Arş; Süper şimdi çocuklar zor bir soru soracağım çocuklar size.</p>
<p>6.Arş; Zararlı ve zararsız atıklar ne anlama geliyor bilen var mı? Zararlı atıklar yenilir mi? İçilir mi? Olamaz değil mi böyle bir şey? Ö'ler; Yenilmez öğretmenim Arş; İşte benim hatam! Zararlı atıklar neler olabilir? Arş; Evet Ö.N söyle bakalım. N.Y; Zararlı atıklar canlılara ve çevreye yani doğaya zarar verir Örneğin bir çakmak, pil, ve yağ...Zararsız maddeler... Arş; Zararsız, bana bir zararsız atık söyle bakalım, zararsızlar ne olabilirler? Ö'ler; Sınıfta kullandığımız her şey Arş; Evet ama sınıfta kullandığımız şeyler vardı? Bir şey vardı neydi o? Ö.Z; Şampuan kutuları Arş; Sizce şampuan kutuları zararlı atık mıdır? Zararsız atık mıdır? Ö'ler; Zararlıdır. Ama yıkayıp kullanırsak zararsızdır. Arş; Yani içmediğimiz, elimizi sürmediğimiz sürece ama zaten boş... E.E.O Ama şampuan gözümüzü yakıyor demek ki zararlı. Arş; Şimdi şurada birini gördüm. Zararlı atıklara bir örnek ver bana ismini mutlaka söyle çocuklar isimlerinizi mutlaka söyleyin. R.S; Benim adım Rüya Arş; Yan sınıftakinden bahsetmiyorum ki ben. Evet, zararlı atıklara örnek düşünsün herkes. Hani kimyasal atıklar, biyolojik atıklardan bahsetmiştik Z.K; Petrol, Arş; Güzel E.N.B; Bira Arş; Biramı! Z.K; Zararlı atıklar yanıcı ve yakıcı maddelerdir. Arş; Süper. Evet, sen söyle F.E.K; Adım E Mesela bir zehir kutusu doğa için çok tehlikelidir. Arş; Peki güzel. Hadi birde sen söyle Z.K Z.K; Benim adım Z, Zararlı atıklara örnek kibritler ve kibrit kutuları Arş; Peki pil atıkları zararlı mıdır? Zararsız mıdır? Ö'ler; Zararlıdır! Arş; Peki süper C.S.Ü; sen zararsız söyle bana C.S.Ü; Karton, plastik, şişeler.</p>

7. Arş; Tamam güzel geldik, başka bir soruya şimdi çocuklar peki daha önce yani okulda bizim çalışmamızdan önce atık malzeme ile çalıştınız mı?

Ö'ler; Oo Hayır, evet Geçen sene falan evde çalıştınız mı kendi kendinize çalışan var mı? Parmak kaldırım ben sayacağım

Ö'ler; Öğretmenim evde çalıştık kuşuma yuva yaptım.

Arş; *Hım herkes çalışmış! Çalışmaya var mı?*

Ö.C; Geçen sene kutulardan ev yaptık

Ö.E; Ben ne yaptığımı hatırlamıyorum.

Arş; *Peki Ö.E. hatırlamıyor. Sen?*

E.N.B.; Çalıştım öğretmenim, milyonlarca kez

Arş;

E.N.B.; Evet öğretmenim 1 yaşım dan beri atık malzemelerle çalışıyorum.1 yaşında makas kullanmayı öğrendim.

Arş; *Siz konuyu anlamadınız sanırım. Atık malzemelerle daha önce çalıştınız mı? Diye soruyorum.*

E.N.B.; Eskiden annem kâğıtlar verirdi şekiller çiziyordum sonra kesmem için makas veriyordu annem makas kullanmayı yeni öğrenmişim

Arş; *Atık malzemelerle evinizde oyuncaklar, bebekler, robotlar yaptınız mı? Diye soruyorum?*

E.N.B.; Büyüdüm şimdi kuşuma şimdi evler yapmaya başladım.

Arş; *Şimdi oldu. Evet, önce diyorum sen söyle Ö.Z*

Z.K.; Oh be! Buraya gelmeden önce atık ayakkabı kutusundan, çizerek ve ayakkabı kutusunun kapağından ev yaptım öğretmenim. Bir daha var öğretmenim oyun evi yapacaktım kardeşime öğretmenim ama oda oyun evine dönüştü öğretmenim.

Arş; *Hım Cemre*

C.S.Ü.; Babamla ana sınıfında etkinlikler yapmıştık kartondan evler yapmıştık..

Arş; *Evet konu anlaşıldı gibi. Şimdi gelelim. 8.sorudayız.*

8.Atık malzemeler görsel sanatlar dersin de "tasarlama-biçimlendirme" ögesi olarak kullanılabilir mi?

Arş; *Herkes bu konuyu bir düşünürse, çok net çok basit bir cevabı var bu sorunun. Tasarlama tasarlamayı biliyoruz hepimiz. Atık malzemeyle tasarlama çalışması yapılamaz mı? Yapılır evet. Bence güzel düşünerek söylerseniz cevabı çok kolay bunun. Aynı zamanda uygulama yapılamaz mı? Biçimlendirme yani şekil verme yapılamaz mı?*

Z.K.; Öğretmenim şu şekilde tasarlama yapılamaz mı? Şu şekilde tasarlama olur mu? Mesela robot yapacağız Robotu kafamızda tasarlarız ne gibi bir şekil olacak, hangi malzemeler kullanılacak onları tasarlıyoruz. Biçimlendirme ise kartonu kesiyoruz, boyuyoruz onları birleştiriyoruz, biçimlendiriyoruz şekil veriyoruz.

Arş; *Evet sen mesela evde yaptın. Zaten evde yaptığınız ve burada yaptığınız çalışmalarda önce kafamızda tasarladık, sonra biçimlendirdik. Kediye yaptınız, kuşlar yaptık sonra robotlar yaptık, kalem kutusu yaptık önce kafamızda tasarladık çizdik, sonra*

Arş; Tasarlama kısmını ayrıntılı olarak inceleyelim. Hangi malzemeler kullanılabilir örnek vererek açıklayınız? Evet, yorumu olan var mı? Bu konuda kimsenin parmağı kalkmıyor sanırım şu an gördüğüm o. Tasarlama-Biçimlendirme ne demek öncelikle fikri olan var mı?

Ö'ler; Ben, ben, ben

Arş; *Ö.F sen söyle*

F.E.K.; Tasarlamak demek atık malzemelerle tasarlamak demek... Yani geri dönüşüm

Arş; Herkes bu konuyu bir düşünürse, çok net çok basit bir cevabı var bu sorunun. Tasarlama tasarlamayı biliyoruz hepimiz. Atık malzemeyle tasarlama çalışması yapılamaz mı? Yapılır evet. Bence güzel düşünerek söylerseniz cevabı çok kolay bunun. Aynı zamanda uygulama yapılamaz mı? Biçimlendirme yani şekil verme yapılamaz mı?

Z.K.; Öğretmenim şu şekilde tasarlama yapılamaz mı? Şu şekilde tasarlama olur mu? Mesela robot yapacağız Robotu kafamızda tasarlarız ne gibi bir şekil olacak, hangi malzemeler kullanılacak onları tasarlıyoruz. Biçimlendirme ise kartonu kesiyoruz, boyuyoruz onları birleştiriyoruz, biçimlendiriyoruz şekil veriyoruz.

Arş; *Evet sen mesela evde yaptın. Zaten evde yaptığınız ve burada yaptığınız çalışmalarda önce kafamızda tasarladık, sonra biçimlendirdik. Kediye yaptınız, kuşlar yaptık sonra robotlar yaptık, kalem kutusu yaptık önce kafamızda tasarladık çizdik, sonra*

<p>9. Görsel sanatlar dersinde atık malzeme ile çalışmanın size ve çevreye ne tür yararlar sağlayacağını düşünüyorsunuz? Söyle</p> <p>E.E.O; Atık malzemeleri doğaya atmak yerine tekrar kullanabiliyoruz. Örneğin bir adam pet şişeyi yere atar bizde onu yerden alıp ondan kalem kutusu yaparız ve çevremizde temiz olur hem de işimizi görürüz.</p> <p>Arş; Süper Evet 9 dayı, biraz düşün bakalım herkes düşünüyor mu?</p> <p>C.S.Ü; Bizim hayal gücümüzü el becerimizi geliştirir.</p> <p>Arş; Evet. Çevreye ne tür yararları vardır kullandığımız atık malzemelerin? Nasıl var?</p> <p>C.S.Ü; Doğa ve çevre kirliliğini azaltır</p> <p>Arş; Güzel aferin! C. Yanıtladı. İsmi söyle neydi ismin?</p> <p>R.S; Mesela dolu olan bir çöp kovasının kartonunu atarsak o yer düşebilir, onun yerine onu evde saklarsak o evde dönüştürülür.</p> <p>Arş; Dönüştürebiliriz, Pekâlâ R.S</p> <p>R.S yapıp evde onu dönüştürebiliriz evdeki eşyaları dönüştürebiliriz</p> <p>Arş; Evet seni biliyorum</p> <p>Ö.E; Öğretmenim evdeki çatlak bardağı alıp içine toprak doldurup içine bir şey ekebiliriz.</p> <p>Arş; Yorumlarınızın olması ne güzel!</p> <p>Z.K; Öğretmenim dünden önceki gün bir tane kitap okudum, kitapta fasulyenin hikâyesini anlatıyordu. Benim de bir tane pringles kutum vardı. Onu boyadım, böyle karpuz şekline getirdim sonra içine pamuk koydum sonrada içine fasulye koydum ve kutu yaptım.</p> <p>Arş; Güzel güzel bir şey yapmışsın. Çocuklar şimdiki soru "10. Atık malzemelerle sanat yapılabilir mi? Evet yapılabilir mi çocuklar</p> <p>Ö'LER; Evet yapılabilir</p> <p>Arş; Zaten yapıyoruz.</p>
<p>10. Birde bildiğiniz sanat eserleri ve tasarım örnekler var mı? Varsa, nerede gördünüz? Duydunuz mu? Belirtiniz"</p> <p>E. Hep E parmak kaldırıyor, Z kaldırıyor, R kaldırıyor C. Kaldırıyor</p> <p>C.S.Ü öğretmenim sanat eserleri derken atık malzemedan yapılmış olanları söyleyeceğiz.</p> <p>F.E.K; Tabi yapılır, mesela biz atölyemizde karton kutulardan hayvan yaptık sonra onlar tuvallerden de resmini yaptık sonra onların tuvale yapıştırdık.</p> <p>Arş; Peki bildiğiniz sanat eserleri var mı?</p> <p>Z.K; Öğretmenim yapanlarımı söyleyim?</p> <p>Arş; Evet hani göstermiştim ekranda</p> <p>Z.K; Öğretmenim mesela Tom Deminger, Bardano, Nasimo Tomito rüçhan Keçeci,</p> <p>Arş; Yerlilerden Rüçhan Keçeci diyorsun. Bir tane Japon ismi söylemiştin neydi o ism?</p> <p>Z.K; Nasimo Tomito</p> <p>Arş; O ne yapmıştı?</p> <p>Z.K; Öğretmenim Rakun yapmıştı.</p> <p>Arş; Aferin kız sana. Güzel sen söyle isimleriniz neydi? Söylemeyi unutmayın isimlerinizi.</p> <p>R.S; Yapılır. Tom Deininger</p> <p>Arş; Tom Deininger ne yapmıştı hatırlayanınız var mı?</p> <p>Ö'ler; İnsan yüzü yapmıştı.</p> <p>Arş; Duvarda mı yapmıştı.?Bardono diye bir sanatçı vardı hatırladınız mı?Ne yapmıştı o duvarda ?</p>
<p>11. "Kolaj", "Asamblaj", "Ready-Made" kavramlarını daha önce duydunuz mu? Anlamlarını biliyor musunuz? Biliyorsanız belirtiniz.</p> <p>N.Y; Kolaj; kesip yapıştırma.</p> <p>Z.K; Kolaj bir şeyi bir yerden kesip başka bir yere yapıştırarak sanat eseri çıkartmaktır" cevabını vermiştir. R.S; " Asamblaj; Üç boyutlu kolaj demek".</p> <p>Z.K; "Üç boyutlu yırtma yapıştırma tekniğidir. Kökeni kübizm sanat tekniğidir" cevaplarını vermişlerdir. "Ready Made ile ilgili soruya öğrencilerden istenilen cevap eksik olarak verilse de araştırmacının Picasso'nun bisiklet hatırlatmasını öğrenci</p> <p>Z.K; Ben. Bisikletin tuttuğumuz (gidon) yeri ile boğa heykeli yapmıştı cevabını vermiştir.</p>
<p>12. Atık malzeme kullanımı ile ilgili bir araştırma projesinde çalışmak ister misiniz?</p> <p>Sınıf içerisinde topluca isteriz cümlesi duyulur.</p>

EK-8. Atık Malzeme ve Sanatsal Kullanımı İle Bilgi Notu ve Görseller

<p style="text-align: center;"><i>1. "Atık Malzeme" nedir?</i></p> <p>Atık Malzeme: "Yararsız, pis veya zararlı olduğu için atılan ufak tefek şeylerin hepsi" olarak tanımlanmaktadır Türk Dil Kurumu(TDK). Atık en basit tanımı ile ihtiyaçlarımızı karşılamak için kullandığımız maddelerin, isteğe bağlı olarak, o an için kullanılmayan veya kullanıldıktan sonra atılan kısmıdır.</p>
<p style="text-align: center;"><i>2. Bildiğiniz atık malzemeler nelerdir?</i></p> <p>Görsel Sanatlar dersinde en çok kullanılan atık malzemeler şunlardır. Evsel atıklar (plastik kutular deterjan, şampuan, bulaşık kutuları gibi plastik atıklar, kâğıt karton atıklar , kırtasiye atıklar, koliler metal atıklar ;teneke kutular ...vb malzemeler sayabileceğimiz bazı atıklardır.</p>
<p style="text-align: center;"><i>3. Atık malzemeler sizce yeniden kullanılabilir mi? Nasıl, özellikle çevrenizde kullanılan örnekleri belirtiniz?</i></p> <p>Evet, yeniden kullanılabilirler. Atık malzemeler endüstrinin bir ürünüdür. Bizler bu malzemeleri bilinçli bir şekilde ayrıştırarak uygun alanlarda geri dönüşümlerinin yapılmasının sağlayabiliriz. Örneğin gazete kâğıtları, cep telefonları, bütün plastik ve cam ürünleri... vb.</p>
<p style="text-align: center;"><i>4. Geri Dönüşüm (geri kazanım) ifadesinden ne anlıyorsunuz? Kullanım dışı her malzeme geri dönüştürülebilir mi? Neleri geri dönüştürüyoruz?</i></p> <p>Üretilen endüstriyel ürünlerin kullanılmalari sonrasında uygun ortamlarda geri dönüştürülerek insanların hizmetine geri kazandırılması demektir. Evet, geri dönüştürülebilir, örneğin kâğıt, çöp ve atıklardan kâğıt toplayıcılar sayesinde toplanan kâğıtlar, kâğıt fabrikalarına gönderilerek geri dönüşümleri sağlanır ve biz örneğin defter olarak kullanabiliriz. Ayrıca; Cam, Kağıt, Alüminyum, Plastik, Yazıcı tonerleri, Motor yağı, Aküler, Kullanılmış madde atıklarının geri dönüşümünü gerçekleştirerek çevre kirliliğinin artmasını önleyebiliriz. Kağıt, geri dönüşümü mümkün olabilen bir maddedir. Hurda kağıdı tekrar kağıt imalatında kullandığımızda hava kirliliğini %74-94, su kirliliğini %35, su kullanımını %45 azaltabiliriz. Örneğin bir ton atık kağıdın kağıt hamuruna katılmasıyla 20 ağacın kesilmesini engelleyebiliriz. Öyleyse çevremize, ülke ekonomisine ve kendimize olan sorumluluğumuzun gereği olarak yeniden dönüşüm projesi içinde yer almamız gerekmektedir. Günümüzde teknoloji kullanılarak birçok maddenin geri dönüşümü gerçekleştirilmektedir. Örneğin; cam, kâğıt, alüminyum, plastik, pil, motor yağı, akümülatör, beton, organik atık, elektronik atık.</p>
<p style="text-align: center;"><i>5. Zararlı ve zararsız atıklar ne anlama gelmektedir?</i></p> <p><i>Zararsız Atıklar;</i> Zararlı ve tehlikeli atık kapsamına girmeyen organik ve inorganik atıklardır. Mutfak ve yemek atıkları, karton, kâğıt, kül, metal, cam, plastik, inşaat ve hafriyat atıkları ile diğer sentetik atıklar bu grup içinde değerlendirilmektedir.</p> <p><i>Zararlı Atıklar;</i> Çevre ve insan sağlığına yönelik olası olumsuz etkilerinin önlenmesi amacıyla uzaklaştırılmaları sürecinde, özel işlemler gerektiren biyolojik, kimyasal ve fiziksel özellikte yanıcı-yakıcı-zehirleyici, yok edici veya diğer bir madde ile etkileşimi sonucu zararlı ve tehlikeli olabilen asit, kurşun, cıva, arsenik bileşikleri, kendiliğinden tepkimeye girebilen reaktif atıklar ile tarım ilaçları, kadmiyum bileşikleri ve radyoaktif maddelerdir.</p>

6. Görsel sanatlar dersinde atık malzeme ile çalışmanın size ve çevreye ne tür yararlar sağlayacağını düşünüyorsunuz?

- Bize sağlayacağı yararları şu şekilde sıralandırabiliriz. İşin tasarım kısmında kullanarak asıl tüketeceğimiz malzemeleri atık ile uygularsak boya ve malzemedен tasarruf edebiliriz.
- Atık malzemenin doğası gereği çalışmamız üç boyutlu hale getirerek, algılamamızı kolaylaştırabiliriz.
- Somuttan algıdan soyut algıya geçişi kolaylaştırabilir.
- Hayal gücümüzü yaratıcılığımızı geliştirebilir.
- Çevreyi daha az kirletiriz. Çevre bilincimize katkı sağlayabilir.
- Geri dönüşüme katkı sağlayarak ekonomiye ve doğaya olumlu yönde katkı sağlanır.

7. Atık malzemelerle sanat yapılabilir mi? Bildiğiniz sanat eserleri ve tasarım örnekler var mı? Varsa, nerede gördünüz, duyduunuz belirtiniz.

Atık malzeme duygularımızı ve düşüncelerimizi estetik boyut ile zenginleştirerek sanat yapılabilir. Dünyada ve Türkiye’de bir çok örneği mevcuttur. Yerleştirmeleri serisinde, güncel bir problem olan ve üzerine yeterince düşünmediğimiz atık üretimine dikkat çekmeyi amaçlıyor. Atık üretimini, doğada yok olmayan ve yeniden kullanılmayan malzemeleri, yarattıkları kirliliği ve gezegene olan etkisini gözler önüne sermek isteyen sanatçı bunun için doğanın vazgeçilmez bir parçası olan hayvanların devasa heykellerini yapmayı seçmiş. Natsumi Tomita ve İspanyol seramik sanatçısı Gaudi.

8. "Kolaj", "Asamblaj", "Ready-Made" kavramlarını daha önce duyduunuz mu? Anlamalarını biliyor musunuz?

Kolaj: Bir resmin bünyesine uygun olarak yapıştırılan çeşitli kağıt parçaları ya da buna benzer gereçlerle yapılan eser. Diğer bir anlamıyla, çeşitli çağlardan kalan iki yapının birbirine uygun olarak bir araya getirilmesi.(Turani:1993, s.73)

Kolaj Resimleme I: Michael Keck

Kolaj Resimleme II: Anonim

Asamblaj: (birleştirme) Üç boyutlu kolaj olan asamblaj her şeyden önce bir tekniktir. Kökeni Kübizmdir. Genel anlamıyla asamblajın, fotomontajlardan mekân düzenlemelerine kadar geniş bir yelpazede yer alan sanat eserlerini kapsadığı söylenebilir. Asamblaj sanat dışı gereç kullanımına gösterdiği eğilim nedeniyle rahatsız edici bazen de şiirsel bir ifade gösterebilir. (Batur, 1995, s: 33)

Asamblaj Örneği: Anonim

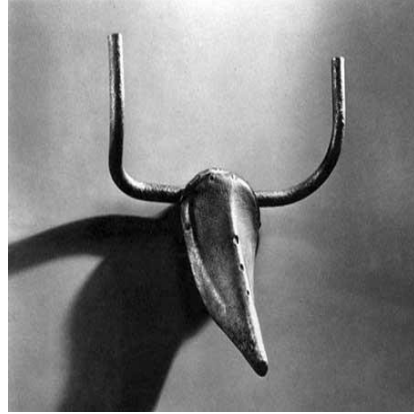

Asamblaj Örneği: Anonim

Ready-Made: Bir sanat yapıtı olarak benzerleri arasından seçilip değerlendirilmiş, üzerinde bir değişiklik yapılmaksızın kullanılmış yada üzerinde değişiklik sadece üretim sırasındaki rastlantılara bağlı olarak ortaya çıkmış endüstri ürünü obje. (Tanyeli 1986).

Ready-Made Tasarım: Marcel Duchamp

Ready Made Tasarım: Pablo Picasso

EK-9. Uygulama Sonrası Atık Malzeme ve Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşleri / Son Test

<p>1."Atık Malzeme" denince ne anlıyorsunuz. Açıklayınız? T.İ.S; Çöp ve birçok şey N.Y; Atık malzeme bitmiş, işi olmayan pis ufak tefek eşya E.E.O; İnsanların çöp olarak gördüğü küçük büyük atıklardır. C.S.Ü; Yararsız pis kullanılabilir atık E.Ş; Yararsız, pis, ufak tefek şeyler Z.K; Yararsız pis zararlı olduğunu düşündüğümüz ufak tefek şeylerdir. E.N.B; Atılmış çöp, zamanı bitmiş eşyalar, pis zamanın bittiğini düşündüğüm küçük eşyalar. F.E.K; İşimize yaramayan eşyalara veya başka bir malzemeye benzeyen eşyalara atık malzeme denir. R.S; Atık, pis, bazı kişiler için kullanılmayan malzemelerdir E.N.E; Yararsız pis zararlı olduğunu düşündüğümüz ufak tefek şeylerdir.</p>
<p>2. Bildiğiniz atık malzemeler nelerdir? En az üç örnek yazınız T.İ.S; Karton, kutu, kağıt, şişe, vb... N.Y; Karton, teneke kutular, deterjan kutusu, yumurta kabı, plastik şişeler. E.E.O; Atık malzeme mesela kâğıt, karton, demir, atıkları yani arta kalanlar C.S.Ü; Metal, karton, plastik, boncuk, demir gibi eşyalar E.Ş; Deterjan, şampuan, kâğıt, temiz teneke, boya kutuları, süt kutusu, boru, saat, yumurta kutusu Z.K; Plastik kutu, deterjan kutuları, karton, pet şişe, kâğıt E.N.B; Koli, gazete, kapak, saat, sepet, pet şişe F.E.K; Kâğıt havlu rulosu, pet şişeler, fermuar, boya kutuları, süt kutuları, kapaklar, şampuan kutuları R.S; Karton, teneke kutu, yumurta kutusu, şişe şişe kapağı E.N.E; Görsel sanatlar dersinde kullanılan bazı malzemeler mesela, pet şişe Karton, deterjan şişesi, boya şişesi, tabaklar, kapaklar süt kutuları, ayakkabı kutuları gibi şeyler.</p>
<p>3. Atık malzemeler sizce yeniden kullanılabilir mi? Nasıl, özellikle çevrenizde kullanılan örnekleri belirtiniz? T.İ.S; Kullanılır. Bir robot N.Y; Evet dönüştürülebilir. Örneğin karton, kâğıt, plastik E.E.O; Atık malzeme bence yeniden kullanılabilir. Örneğin kâğıt karton gibi şeyler fabrikalarda geri dönüştürülebilir veya sanat eserlerinde kullanılabilir. C.S.Ü; Evet kâğıt, pil gibi eşyalar dönüştürülebilir. E.Ş; Evet örnek; kâğıt toplayıcıları geri dönüştürüyor. Z.K; Evet kapaklarla E.N.B; Evet örneğin sanat ile ilgili şeylerde kullanılabilir. F.E.K; Evet örneğin süt kutusu boyarız ve onu kendimize göre yaparız. Tabiki önce önünü kesmeliyiz. R.S; Evet geri dönüştürülebilir. Örneğin; kâğıt, karton, süt kutusu gibi şeyler görsel sanatlar dersinde dönüştürülür. E.N.E; Evet mesela pet şişe karton gibi şeyleri sanat ta kullanılabilir sonra kullanmadıklarımızı fabrikalara gönderebiliriz.</p>
<p>4. Geri Dönüşüm (geri kazanım) ifadesinden ne anlıyorsunuz? Kullanım dışı her malzeme geri dönüştürülebilir mi? Neleri geri dönüştürüyorsunuz? Örnekleyiniz? T.İ.S; Atık anlıyorum. Dönüştürülür. Kutu vb... N.Y; Geri dönüşüm ifadesinden plastik, karton, kağıt vb şeylerin geri dönüştürülebileceğini anlıyorum. E.E.O; Geri dönüşüm ifadesinden şunu anlıyorum; Bizim kullandığımız şeylerin bir daha kullanılması anlıyorum kullanım dışı her malzeme geri dönüştürülemez. Çünkü zehirli atıklar ger dönüştürülemez. C.S.Ü; Geri dönüşüm; dönüşür eşyalardır. Hayır, hepsi dönüşmez. E.Ş; Hayır çünkü zehirli atıklar olabilir. Z.K; Bir şeyi yeniden kullanılmasını sağlamak. Hayır, çünkü zehirli atıklar bize zarar verebilir. Pet şişeleri, deterjan kutuları vb şeyler geri dönüştürülebiliyoruz. E.N.B; Üretilen malzemeler biz kullandıktan sonra geri dönüştürülebilir. Örneğin kağıt, pet şişe, karton gibi malzemeler kullanılabilir. F.E.K; Geri dönüşüm atık malzemeler geri dönüştürülmektedir. Bence kullanım dışı her malzeme geri dönüştürülebilir. Örneğin pet şişelerinden kalemlik yaptık. R.S; Bazı kişiler için kullanılmayan malzemeler. Hayır örnek vermek gerekirse yoğurt kutusu,</p>

<p>karton, ve kağıt örnek verebiliriz. E.N.E; Bazı atıkların fabrikalara götürülüp tekrar kullanıma hazır hale getirilebilir. Ben sanatta kullanıyorum.</p>
<p>5. Atık malzeme kullanımı ile geri dönüşüm ifadeleri arasında ne fark vardır? Örnekleyerek açıklayınız.</p> <p>T.İ.S; Atık malzeme çöp, geri dönüşüm ise atığı geri getirmektir. N.Y; Aralarındaki fark, dönüşümün geri dönüştürülmesidir. Ama atık malzemelerle etkinlikler yapılabilir. E.E.O; Atık malzeme kullanımı; İnsanların çöp gibi gördükleri şeyleri bir daha kullanmak. Geri dönüşüm; Kullanılan şeyleri fabrikalarda geri dönüştürmektir. C.S.Ü; Atık malzeme şekil değiştirmeden olur. Geri dönüşüm ise dönüştürür. E.Ş; Yeniden kullanılan atıklar vb... Z.K; Atık malzemeler atılır fakat geri dönüşüm onların yeniden kullanılmasıdır. E.N.B; Boş F.E.K; Atık malzeme geri dönüştürülebilir olandır. Süt kutuları atık malzemedir. R.S; Atık malzeme demek onları sanat haline getirmek. Geri dönüşüm ise fabrikalarda başka şeyler yapılması demek. E.N.E; Atık malzemeler geri dönüşüme gitmeden tekrar kullanabiliyoruz ama geri dönüşüm bize yepyeni malzemeler sunuyor.</p>
<p>6. Zararlı ve zararsız atıklar ne anlama gelmektedir? Bildiklerinizi yazınız.</p> <p>T.İ.S; Zararlı çevreye zararlı atıklardır. Zararsız atıklar çevreye zarar vermez. N.Y; Zararlı maddeler canlılar ve çevreye zarar verir. Örneğin; pil, çakmak, yağlar vb... Zararsız maddeler; canlılara ve çevreye zarar vermez. Örneğin; Karton, kâğıt cam E.E.O; Zararlı Atık; Çevreye ve doğaya zarar veren atıklardır. Örneğin; Petrol, doğalgaz, pil gibi malzemelerdir. Zararsız Atık; Çevreye ve doğaya zarar vermeyen zararlı atığın karşıtı, örneğin, cam, kâğıt, karton C.S.Ü; Canlılara ve doğaya zararlı olandır. Öbürleri ise zararsızdır. E.Ş; Zararlı; Çakmak, yanıcı yakıcı atıklar, pil. Zararsız atıklar; Temelinde insanlara zarar vermeyen şeyler Z.K; Zararlı atıklar; doğaya, canlılara, insanlara, havaya vb yerlere zarar veren atıklardır. Zararsız atıklar ise karşıtıdır. Zararlı; Yanıcı, yakıcı, petrol, uranyum, pil vb... Zararsız; Cam, kâğıt, karton, pet şişe vb... E.N.B; Zararlı atıklar; Çevre, doğa ve insanlara ve hayvanlara zarar veren eşyalar. Örneğin; Yakıcı eşyalar, pil gibi eşyalar F.E.K; Zararlı atıklar; İlaç kutular, zehir kutuları vb. Zararsız atıklar; Pet şişeler vb. R.S; Çevreye zararlı olan atıklar zararlı atık. Çevreye yararı olan atıklara zararsız atık denir. Zararlı atık olarak örnek; Petrol, yağ, doğal gaz, pil. Zararsız atıklara örnek olarak karton, yumurta kutusu, şişe, kapağı E.N.E; Zararlı atıklar bence kullanmamalıyız ama zararsız atıkları rahatça kullanabiliriz.</p>
<p>7. Daha önce atık malzemeler ile çalıştınız mı? Ne yaptınız?</p> <p>T.İ.S; Çalıştım N.Y; Evet, Şişelerden fermuarlı kalemlik yaptık. Islak mendil kutusundan televizyon yaptım. E.E.O; Daha önce atık malzemelerle çalıştık. Yaptığımız şeyler; Pet şişe ve fermuarla kalem kutuları yaptık. Ayakkabı kutuları, kapaklar, plastik, kağıt, demir gibi şeylerle robot yaptık. C.S.Ü; Çalıştım. Robot yaptım, hayvanlar yaptım, resimler yaptım, kalemlik yaptım, roket yaptım, minyon yaptım. E.Ş; Ben robot yaptım, hayvan, şişe, ev, kalemlik, roket, minyon Z.K; Evet. Robot, kalemlik, hayvan, market, ev vb.. şeyler yaptık. E.N.B; Evet. Robot, ev, kalem kutusu ve fare yaptık. F.E.K; Çook çalıştım tabi. Her şeyi yaptım, mesela keçeden kalemlik yaptım. R.S; Yaptım. Robot, hayvan, kalemlik, kuş hayal gücüyle R.S; Yaptım. Robot, hayvan, kalemlik, kuş hayal gücüyle</p>
<p>8. Atık malzemeler görsel sanatlar dersinde "tasarlama-biçimlendirme" ögesi olarak kullanılabilir mi? Hangi malzemeler kullanılabilir örnek vererek açıklayınız?</p> <p>T.İ.S; Evet Sınıfımızda kullandığımız atık malzemeler kullanılabilir. Bunlar; kâğıt, plastik ve teneke atıklardır. N.Y; Atık malzemeli, üç boyutlu şeylerde kullanabiliriz. E.E.O; Atık malzemeler tasarlama – biçimlendirme ögesi olarak kullanılabilir. Üç boyutlu şeylerde kullanılabilir karton, kağıt, demir, plastik robot yapımında kullanılabilir. C.S.Ü; Evet kullanılır. Karton, plastik, gibi malzemeler kullanılır. E.Ş; Atık malzemeler görsel sanatlarda kullanılır. Kâğıt, karton, demir(metal), ev, robot Z.K; Kullanılabilir. Karton, kâğıt, demir, plastikler ile robot, ev vb... şeyler yapılabilir.</p>

<p>E.N.B; Atık malzemeler üç boyutlu çalışmalarda kullanabilirim. Robot F.E.K; Evet kullanılabilir. Kağıt havlu rulosunu boyayıp, zürafa yapabiliriz. R.S; Kullanılabilir. Karton vb... ev, robot, gibi etkinliklerde kullanılabilir. E.N.E; Evet mesela pet şişe, karton, ayakkabı kutuları vb.</p>
<p>9.Görsel sanatlar dersinde atık malzeme ile çalışmanın size ve çevreye ne tür yararlar sağlayacağını düşünüyorsunuz? Bana yararı dokunarak öğrenmemi sağlıyor.3 boyutu böyle öğrendim. Hem daha özgür oluyorum. Çevreye yararları da onları çöp olmaktan kurtarıyoruz. Bizim hayal gücümüzü geliştirir. Ellerimiz etkinlikler yapmaya alışır. Ve güçlenir. Çevreye çöp ve atıklara gitmez. ; Mesela çevreyi kirletmek yerine bizim burada yaptığımız robot gibi şeylerle bizim işimize yarar. C.S.Ü; Doğa ve çevre kirliliğini azaltır. E.Ş; Görsel sanatlar dersinde atık malzeme ile çok çalıştım. Ev, robot vb. yaptım. Z.K; Geri dönüşüm yaptığımız için daha fazla tasarruf yapmış oluruz ve bu da çevreye ve kendimize yarar katmış oluruz. Doğa çevre kirliliğini azaltırız. E.N.B; Atık malzemeleri kullandığımızda doğaya katkıda bulunuruz. ; Atık malzemeleri yola atmak yerine, tekrar kullanıyoruz. Örneğin bir adam pet şişeyi yere atıyor biz onu alıp, kalem kutusu yapıyoruz ve çevremiz temiz olup, bizde işimizi görüyoruz. Çevreye yararı dokunur. Mesela kartonları çöpe attıktan sonra çöpten düşebilir. Bu yüzden kartonları saklamalıyız. F.E.K; Atık malzemeleri yola atmak yerine, tekrar kullanıyoruz. Örneğin bir adam pet şişeyi yere atıyor biz onu alıp, kalem kutusu yapıyoruz ve çevremiz temiz olup, bizde işimizi görüyoruz. R.S; Çevreye yararı dokunur. Mesela kartonları çöpe attıktan sonra çöpten düşebilir. Bu yüzden kartonları saklamalıyız. E.N.E; Çevre çok kirlenmez bizde eğlenir ve çevreye katkı sağlarız.</p>
<p>10. Atık malzemelerle sanat yapılabilir mi? Bildiğiniz sanat eserleri ve tasarım örnekler var mı? Varsa, nerede gördünüz, duyduunuz belirtiniz. T.İ.S; Yapılabilir. Bazen parklarda görüyoruz. N.Y; Yapılabilir. Tom Deminger, Nassimo Tomita, Rüçhan Keçeci, Doğuş Süer E.E.O; Atık malzeme ile sanat yapılabilir. Tasarım örnekleri gördüm. Rüçhan Keçeci, Bardola, Doğuş Süer C.S.Ü; Yapılır Bardalo, Nassumi Tomita Doğuş Süer.Bilim Sanatta gördüm. E.Ş; Tom Deminger,Rüçhan Keçeci, Bardolo. Bilim Sanatta Z.K; Evet Tom Deminger, Nassimo Tomita, Rüçhan Keçeci, Doğuş Süer slayttan gördüm. E.N.B; Doğuş Süer, Nassimo Tomita F.E.K; Yapılabilir. Mesela; bizim atölyemizde, karton kutulardan hayvan yapıp tuvale boyayıp, ona çerçeve çizip, hayvanlar 3D yapıştırdık. R.S; Yapılır. Doğuş Süer, Bardono, Rüçhan Keçeci gibi isimleri atölyede slayttan gördüm. E.N.E; Atık malzemeler sanatta kullanılabilir. Biz robot gibi şeyler yaptık.</p>
<p>11. “Kolaj”, “Asamblaj”, “Ready- Made” kavramlarını daha önce duyduunuz mu? Anlamlarını biliyor musunuz? Biliyorsanız belirtiniz. T.İ.S; Kolaj; Kesip yapıştırıp resim yapmaktır. Asamblaj; 3 boyutlu resimdir. Ready- Made; Endüstri ürünlerinin resimlerde kullanılmasıdır. N.Y; Kolaj; Kesip yapıştırma. Asamblaj; Mekân düzenlemesi demektir. Ya da üç boyutlu kolajdır. Ready- Made; Endüstriyel maddelerdir. Sanatta kullanılır. E.E.O; Kolaj; Kesip yapıştırma. Asamblaj; 3D kolaj. Ready- Made; Endüstriyel maddelerin sanat eserlerinde kullanılmasıdır. C.S.Ü; Kolaj; Kesip yapıştırma resimdir. Asamblaj; 3D kesip yapıştırma. Ready-Made; Endüstriyel ürünlerin sanatta kullanılmasıdır. E.Ş; Kolaj; Kesip yapıştırma. Asamblaj; Heykel. Ready- Made; Üç boyutlu endüstriye denir. Z.K; Kolaj; Kesip yapıştırma. Asamblaj; 3D kesip yapıştırma. Kökeni kübizmdir ve sanat tekniğidir. Ready-Made; Endüstriyel ürünlerin sanatta kullanılmasıdır E.N.B; Boş F.E.K; Resimleri birleştirme. Asamblaj ve Ready- Made’i duymadım. R.S; Kolaj; Kesip yapıştırıp resim yapmaktır. Asamblaj; 3 boyutlu resimdir. Ready- Made; Endüstri maddelerin resimde kullanılmasıdır. E.N.E; Kesip yapıştırıp boyamak gibidir. Birleştirmedir. Endüstriyel ürünlerin sanat eseri olarak kullanılmasıdır.</p>

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı	Cihangir
Soyadı	HÜR
Doğum yeri ve tarihi	Ereğli/KONYA 1977
Uyruğu	T.C
İletişim adresi ve e-mail adresi	Güzelyurt Mh.5797 Sok. No 4 D/2 Yunusemre/ MANİSA
Eğitim	
İlköğretim	Ereğli/Toros İlkokulu/Atatürk Ortaokulu
Lise	Ereğli/ Cumhuriyet Lisesi
Yükseköğretim (Lisans)	Hatay/Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi – Resim/İş Eğt.
Yükseköğretim (Yüksek Lisans)	Pamukkale Üniversitesi-Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı-Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı
Yabancı Dil	
Yabancı dil adı- SINAV ADI-Sınavın Yapıldığı ay ve yıl	İngilizce-PTE-2017 Puan-33
Mesleki Deneyim	
Yıllar	Mesleki Deneyim
1999-2002	Beykoz/Ziya Ünsel İ.Ö.O
2002-2005	Şişli/Saadet İ.Ö.O ve İş Eğitim Merkezi
2005-2011	Gaziantep/Cennet Süzer İş Eğitim Merkezi
2011-2014	Manisa/Kanuni O.O
2014-2015	Manisa Güzel Sanatlar Lisesi
2016-	Manisa Bilim ve Sanat Merkezi